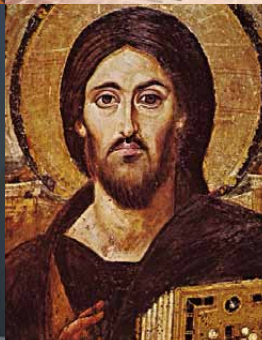


Milujte se!

Casopis pro novou evangelizaci

Milujte se navzájem, jak jsem já miloval vás.

Jan 15, 12



Geniální, doslova Boží řešení:

Bůh buduje svou Církev z nedokonalých a hříšných lidí. Takoví mu nikdy nedojdou!



Special: 70. číslo
"Církev a dějiny"
Data, osobnosti, příběhy...

Obsah: sedmdesáté číslo

- 2 Editorial
- 3 Miluješ církev? Kristus ji miluje!
- 4 Svatá církev hříšníků
- 5 Nejslabší článek řetězu
- 6 Dějiny izraelského národa jako kořeny, ze kterých vyrůstá církev
- 7–48 CÍRKEV A DĚJINY – velký historický přehled v souvislostech (data, osobnosti, příběhy...)
- 49 Budoucnost a citáty významných osobností o ní
- 50 Nikdy nezabijí lásku, kterou mám v srdci
- 55 Jak používat knihy z A.M.I.M.S. nejen pro sebe, ale i pro druhé? / Objednávkový kupon A.M.I.M.S.
- 56 Náš knižní tip: Jak katolická církev budovala západní civilizaci
- 57 Perla za zvláštní cenu
- 63 Modlím se a přemýšlím



Milovaní čtenáři!

„Bůh buduje svou církev z nedokonalých a hříšných lidí. Takoví mu nikdy nedojdou!“ Nevím, kdo je autorem výroku, který je na titulní straně tohoto čísla. Ale opravdu mě zaujal. Řekl jsem si: ano, to je opravdu geniální Boží řešení, jak vybudovat církev, když tu má být – dle Božího slibu – až do konce světa.

A my můžeme už dva tisíce let žasnout, jak Bůh s nezměrnou trpělivostí pracuje s velmi nedokonalým materiálem (tedy s námi, slabými lidmi) a buduje svou církev, která je současně:

1. **svatá** (protože ji založil Ježíš Kristus, vtělený Bůh, který je svatý; protože on sám je její neviditelnou hlavou; protože má pomáhat lidem, aby i oni se stávali postupně takovými, jakým je On, tj. svatými; protože Bůh dal církvi svátosti, které ustanovil, aby nás posvěcovaly),
2. **hříšná** (protože ji tvoříme my, hříšní lidé).

Toto speciální, už 70. číslo časopisu nabízí přehled dějin církve zasazený do historie světa i naší země. I pokud si jinak časopis neschovávejte, tento za to určitě stojí. Jako dar ho posíláme také všem knihovnám a školám. Děkujeme za vaši podporu, díky které je to možné.

V Kristu P. Marek Dunda

Knížka jako dárek



Odberatelům posíláme s tímto číslem jako dárek knížku Josefa Havelky *Rozmlouvej s Bohem* (je v ní i modlitba za církev...). Další je možné si objednat pomocí kuponu na str. 56 nebo na adrese redakce (příspěvek na tisk 5 Kč + obyč. poštovné – pro úsporu poštovného je dobré objednávat po desítkách nebo i stovkách kusů).

Díky vaší podpoře můžeme toto zvláštní číslo rozeslat i všem asi 6000 knihovnám a 6200 školám v ČR a jako přílohu jim posíláme knihu *Ti naši v nebi* s životopisy světců, která doplňuje téma historie církve. Prosím, zeptejte se tak za dva měsíce ve své knihovně, zda jim číslo v pořádku došlo a je již k dispozici... Kdyby nedošlo, můžeme poslat znovu. Pán Bůh zaplať!



Církev je most. Bůh ho staví z velmi nedokonalého materiálu...

Podpořte Milujte se! – objednejte si jej

Máme velkou radost, že se k vám dostává další číslo časopisu *Milujte se!*, který u nás začal vycházet díky iniciativě sester Matky Terezy. Vydávání dalších čísel se však neobejde bez vaší pomoci. Prosíme vás o modlitby – za nás, kteří časopis připravujeme, za všechny čtenáře a za ty, kteří časopis šíří dále k těm, kteří by se k němu jinak nedostali a nemohli si jej objednat. Jsme však raději, můžeme-li zasílat časopis čtenářům přímo domů, a nikoli jej pouze anonymně distribuovat.

Časopis posíláme všem zájemcům zdarma (je distribuován pouze v ČR). Náklady na výrobu a distribuci jednoho výtisku, které činí přibližně 20 Kč, jsou hrazeny výhradně z darů čtenářů. Dary na podporu časopisu *Milujte se!* můžete posílat na účet 2101330155/2010, specifický symbol 7777 a jako variabilní symbol použijte údaj ze složenky, která je součástí zásilky. Dary jsou potvrzovány a lze je uplatnit při snížení základu daně.

Časopis *Milujte se!* můžete objednat sobě nebo svým přátelům e-mailem na redakce@milujte.se nebo poštou na adrese redakce. Jen na vás záleží, zda časopis bude i nadále vycházet. Děkujeme za vaši podporu.

redakce

Jsme velmi šťastné, že časopis *Milujte se!* šíří pravdu a učení církve a že prospěšnost a vzdělávací vliv je vidět ve svědectvích ze života lidí. Podporujeme a modlíme se za všechny, kteří se podílejí na vzniku tohoto časopisu.

Sestry Matky Terezy v ČR

Milujte se!

Časopis pro novou evangelizaci
70/2024, XVIII. ročník, vydáno 27. srpna 2024

Vychází s církevním schválením Biskupství brněnského
č. j.: Ep/1379/08 ze dne 25. 1. 2008

Koordinátor: P.ThLic. Marek Dunda, Th.D.
Šéfredaktor: P.ThLic. Pavel Zahradníček, Th.D.
Překlady: Terezie Eisnerová OP
Jazyková a grafická úprava: Ondřej P. Vaněček

Vydavatel: Milujte se! z.s., Náměstí 20, 671 03 Vranov nad Dyjí
e-mail: redakce@milujte.se, www.milujte.se
číslo účtu pro zaslání darů: 2101330155/2010, specifický symbol: 7777

ISSN 1802-4327, MK ČR E 17470

Katolický časopis *Milujte se!* je zaměřen na osvětu a vzdělávání široké veřejnosti jako prevence náboženské nesnášenlivosti a xenofobie. Časopis vychází pod záštitou sester Matky Terezy a je vydáván ve spolupráci s Hnutím Pro život ČR.

Objednávky: Časopis je neprodejný a distribuován zdarma. Lze jej v požadovaném počtu výtisků objednat na adrese redakce. Jeho vydávání je možné jedině díky zasílaným darům, neboť časopis nemá předplatné či státní a církevní dotace. Zaslání darek lze podle §15 odst. 1 zákona č. 586/1992 Sb. uplatnit pro snížení základu daně.

Redakce si vyhrazuje právo zveřejnění textů krátit, případně upravovat.
Fotografie lidí umístěné u svědectví a článků jsou pouze ilustrační.
Znění licencí Creative Commons (CC) naleznete na <http://creativecommons.org/licenses>.

Foto na titulní straně: koláž z volně šiřitelných zdrojů a archivu MSJ (CC); stejně tak i neoznačené grafické prvky v historických přehledech v tomto čísle

Velmi působivý biblický text o lásce Ježíše Krista k Církvi najdeme v listu svatého apoštola Pavla Efezanům. Mluví se tam vlastně nejdříve o něčem jiném – o tom, jak má muž milovat svou manželku. Ale pak to přijde: „Muži, každý z vás ať miluje svou ženu, jako Kristus miloval Církev a vydal sám sebe za ni...“ (Ef 5,25)

Když chce uvést příklad opravdu velké lásky, tak jako na vzor ukáže na to, jak moc Ježíš Kristus miluje svou Církev. On ji především sám založil (srov. Mt 16,18, kde Ježíš říká apoštolu Petrovi: „Ty jsi Petr – Skála – a na té skále zbuduji svou Církev a pekelné mocnosti ji nepřemohou“), ale také za ni a za ty, kteří do ní budou patřit, dal svůj vlastní život!

Když čteš tato místa Písma svatého, když pozorně nasloucháš tomuto Božím slovu, visí ve vzduchu otázka: *Kristus miluje Církev. Miluješ ji také?*

Je snadnější vidět všechny vrásky na tváři Církve – vzhledem ke svému dvou-tisíciletému stáří jich má opravdu dost.

Je snadnější vidět všechny ošklivosti, které se přičítají Církve.

Je snadnější kritizovat a odsuzovat... Ale Kristus vydal sám sebe za Církev, miloval Církev.

Miluješ i ty Církev? Snažíš se ji milovat?

*Připravil P. Pavel Zahradníček
(podle přednášky P. Angela Scarana
„Ježíš a jeho Církev. Kristus miluje
Církev! Miluješ ji také??? A jak vidět její
nedostatky?“; on-line
na www.tv-mis.cz/titul.php?id=551)* ■

Miluješ Církev? Kristus ji miluje!

Často můžeme zaslechnout, že někdo říká: „Ježíše Krista si vážím, ale církev, tu tedy vůbec nemusím...“
Víte, co o vztahu Ježíše Krista a Církve říká Bible?

*„Toto tajemství je veliké; mám
na mysli vztah Krista a Církve.“
Ef 5,32*

Foto: Freepik

Kompletní nahrávku této přednášky nabízí i Témabox – přehrávač duchovních přednášek, seminářů, audioknih:

<https://temabox.tv-mis.cz/?id=551>

TémaBox

„Čím více jsme spojeni s Církví, tím více jsme spojeni s Duchem Svatým, který ji oživuje.
Čím více milujeme Církev, tím více milujeme toho, jehož je tělem: našeho Pána Ježíše Krista.“
sv. Charles de Foucauld (původně důstojník francouzské armády,
potom trapistický mnich, katolický kněz, poustevník na Sahaře)

Svatá Církev hříšníků



Foto: Pexels, Andrea Piacquadio (CCO)

Sice to není příliš rozumné, ale lidé posuzují Církev podle tebe! Ty jsi pro ně tvář Církve – nezapomeň, že ať chceš, nebo nechceš, reprezentuješ.

Jsi-li statečný, poctivý a pevný, bude to pro Církev plus a ta se pak stane díky tobě přitažlivou i pro jiné. Jsi-li vůči všem milosrdný a tvůj jazyk nepoužívá hrubá nebo jízlivá slova a tvé skutky tomu odpovídají, budeš přitahovat lidi a – co je ještě lepší – budou skrze tebe milovat Boha, protože v tvé dobrotě odhalí jiskru Jeho lásky. Ale naopak, jsi-li v práci lajdák, nepořádný, nespolehlivý, máš špatné a nečestné chování, potom svému náboženství nepřinášíš nic dobrého, upadáš s tebou do bahna. Tak jak opakoval pražský kardinál František Tomášek († 1992): „Tam, kde je křesťan, křesťanka, musí být všechno v absolutním pořádku!“

Je to něco velkého, když si uvědomíš, že Kristus učinil slávu Církve ve tvém okolí, kam až dosáhne tvůj vliv, závislou na tvém chování. Když to jen trochu odvážněji promyslíš, jistě tě to povzbudí. A co víc: znamená to, že i světská stránka tvého života – tvá práce, v domácnosti, ve škole nebo na univerzitě, v obchodě, v oblasti

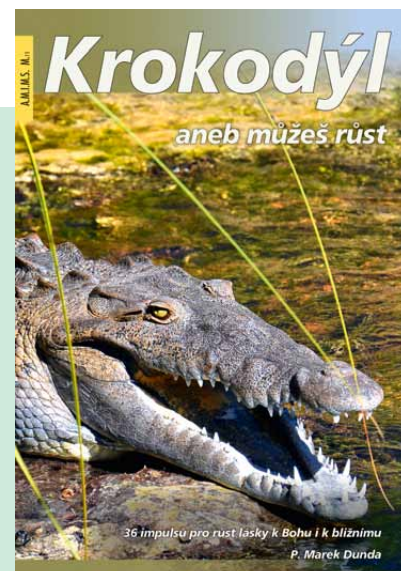
Nezapomeň: i ty jsi tváří Církve.

Krokodýl aneb můžeš růst

P. Marek Dunda

Kniha nabízí stručné, někdy až téměř heslovité postřehy a inspirace pro stálý duchovní růst. Krokodýl je starým symbolem duchovního života, protože prý roste po celý život. Ale také my můžeme celý život duchovně růst! V knize najdete celkem 36 impulsů (nebo spíše okruhů) pro takový duchovní růst. Jsou to většinou staré myšlenky z různých pozapomenutých katolických příruček, vysloveny řečí dnešní doby.

On-line v PDF formátu zdarma ke stažení na www.fatym.com. Tištěná kniha A5, bar. obálka, 64 stran, doporučený příspěvek na tisk 15 Kč + obyčejné poštovné; viz kupon na str. 56).



hudební, sportovní, umělecké atd. – může být využita ke svědectví o Kristu, a to nepřehlédnutelným způsobem.

Musíš počítat s tím, že pro naši snahu o svatost se nám budou někteří posmívat – např. říkat „ti svatí“ – a že nám dokonce bude vytýkána omezenost, ba i netolerance. Ale z toho se spíš radujeme. Ano, zastávat určité zásady, principy a postoje znamená právě v očích „moudrých tohoto světa“ omezenost, zvláště u těch, kteří se podobným „bláznovstvím“ nedají „omezit“. Jednoduše to již k tomu patří, být takto označen, jestliže se snažíme chovat správně v očích Božích.

Jistě se setkáš i s útoky proti Církvi a jejímu učení. Nenech se tím vyvést z míry. Něco díky svým znalostem odražíš sám, na jiné se budeš muset popat například kněze, a budou chvíle, ve kterých je moudřejší se nedohadovat a jen se v duchu modlit. Významní lidé se ve všech dobách pokoušeli poukázat na slabá místa v učení Církve. Oni i jejich filozofie dávno zanikli. Církev však stále ještě žije.

Přečti si slib našeho Pána, který dal prvnímu papeži: „A já ti říkám: Ty jsi Petr – Skála – a na té skále zbuduji svou Církev a pekelné mocnosti ji nepřemohou.“ (Mt 16,18)

Zamysli se nad slovy, která pronesl lord Macaulay, který nebyl zrovna počítán k přátelům Církve: „Uvažujeme-li o mohutných útocích, které Církev přežila, těžko si můžeme představit, jakým způsobem by měla zaniknout.“ Uvědom si, že ještě po 2000 letech má slib našeho Pána plnou platnost.

P. Marek Dunda (z připravované knihy „Pardál aneb jak na cíl“) ■

„Uvažujeme-li o mohutných útocích, které Církev přežila, těžko si můžeme představit, jakým způsobem by měla zaniknout.“
lord Macaulay

O Církev se nemusíš bát – ta má Boží slib, že tu bude do konce světa. Boj se (ale zdravě) o sebe a svůj věčný život, protože „... těsná je brána a úzká cesta, která vede k životu, a málo je těch, kdo ji najdou!“ (srov. Mt 7,14)

Foto: Freepik, rorozoa

Nejslabší článek řetězu

Potkali se dva muži a řeč se stočila i na Církev a také na papeže, nejen na toho současného, ale i na ty dřívější, hlavně středověké.

„Už když vidím to její ‚vedení‘, nedávám Církvi jako moc šancí,“ prohodil jeden.

„To já když vidím, kdo už Církev vedl, tak jsem do budoucna úplně bez obav,“ usmál se druhý.

Ten první jen vykulil oči.

„Každý řetěz je tak silný, jak je silný nejslabší článek řetězu,“ pokračoval ten druhý. „A v řetězci papežů ten nejslabší článek už byl hned na začátku. Který další papež zaprel – a to hned třikrát – Ježíše tak jako Petr? Takže když Církev vydržela už i tohle...“

Nášťestí pro Církev i pro nás: Neopírá se jen o nás lidi, ale hlavně o toho, kdo ji založil a řekl: „Je mi dána veškerá moc na nebi i na zemi. Jděte tedy, získejte za učedníky všechny národy, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Duchu Svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal.“ A pak slíbil: „Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa!“ (Viz závěrečná Ježíšova slova z Matoušova evangelia – Mt 28,18–20) A protože ten, který to řekl, je vtělený Bůh, je na jeho slib stoprocentní spolehnutí – přesto, že na nás lidi, ze kterých si svou Církev tvoří, moc spolehnutí není.

P. Pavel Zahradníček ■

Když Církev vydržela už i tohle...

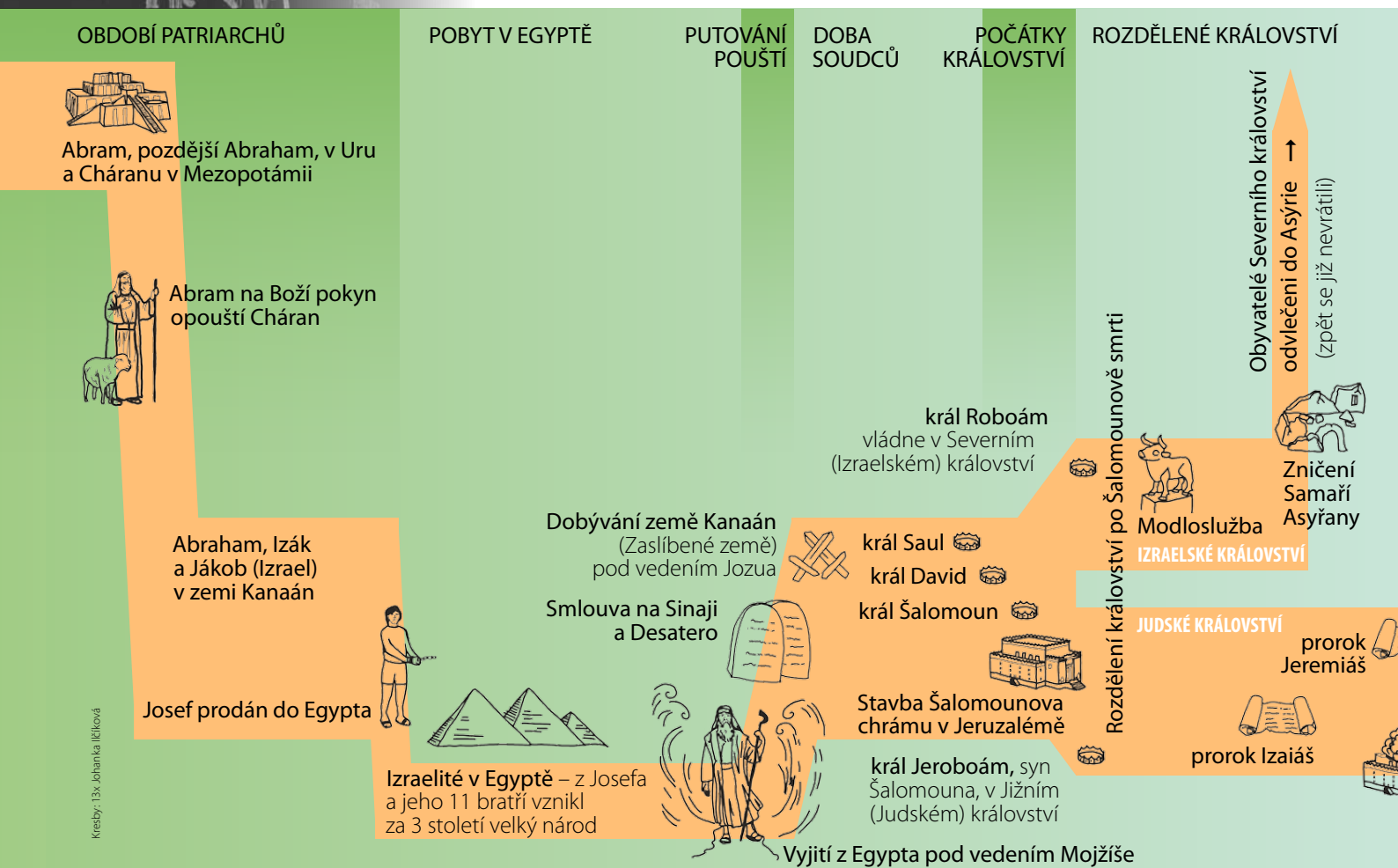
Dějiny izraelského národa jako kořeny, ze kterých vyrůstá Církev

Dějiny Církve se odvíjejí od osoby jejího zakladatele: Ježíše Krista. K podstatě křesťanské víry patří, že Ježíš není jen pouhý člověk, ale Bůh, který se stal člověkem: je vtělený Bůh.

Když se Bůh před dvěma tisíciletími stal člověkem, stalo se to na konkrétním místě a v konkrétním národě. A křesťané věří, že Bůh tuto událost dlouho připravoval: vybral si jeden národ, „vyvolený národ“, ve kterém se to mělo stát.

Vlastně ze začátku to ještě nebyl národ, ale jen jedna rodina: Abrahám, jeho syn Izák, jeho vnuk Jákob, kterému Bůh změnil jméno na Izrael. Z Izraelových dvanácti synů pochází dvanáct izraelských kmenů. Postupně z nich vznikl velký národ. Bůh jim v průběhu staletí dával stále lépe poznávat svou lásku a také své záměry. Skrze proroky jim naznačoval, „co chystá“ nejen pro izraelský národ, ale i pro všechny ostatní. Toto období zachycuje první část Bible, tzv. Starý zákon.

Foto: Wikimedia Commons, Library of Congress - Matson Collection (PD)



Kresby: 13x, kbhanka, Veliková

„Hle, Panna počne a porodí syna...“

V 8. stol. před Kristem pronesl prorok Izaiáš slova o „Panně, která porodí syna“ a dodává, že to bude „Emmanuel“. Tento hebrejský výraz znamená „Bůh s námi“. A pak, po staletích, se dávná proroctví naplnila! Roku 525 učený mnich Dionysius Exiguus navrhne, aby se právě od tohoto okamžiku počítal letopočet: „Léta Páně“ (Anno Domini), čas po Kristu – a před Kristem... Ve svých výpočtech se asi o pár let (max. o sedm) spletl.

(Izaiáš 7,14)

Císař na trůnu, Bůh ve stáji

Asi 80 let po narození Ježíše Krista, vzdělaný řecky mluvící lékař Lukáš (řecky Loukas), který pocházel ze Sýrie, popisuje tuto událost v knize, kterou začíná slovy: „I když se již mnozí pokusili sepsat vypravování o událostech, které se mezi námi naplnily, jak nám je předali ti, kteří byli od počátku očitými svědky a služebníky slova, rozhodl jsem se také já, když jsem vše znovu důkladně prošel, že ti to v pravém sledu vypíši, vznešený Theofile, abys poznal hodnověrnost toho, v čem jsi byl vyučován.“

Ve druhé kapitole svého díla, kterému dnes říkáme Lukášovo evangelium, píše:

„V těch dnech vyšlo nařízení od císaře Augusta, aby se v celé říši provedlo sčítání lidu. To bylo první sčítání a konalo se, když byl v Sýrii místodržitelem Kvirinius. Šli tedy všichni, aby se dali zapsat, každý do svého města. Také Josef se odebral z galilejského města Nazareta vzhůru do Judska do města Davidova, které se jmenuje Betlém, protože byl z rodu a kmene Davidova, aby se dal zapsat spolu s Marií, sobě zasnoubenou ženou, která byla v požehnaném stavu. Když tam byli, naplnil se jí čas, kdy měla porodit. A porodila svého prvorozeného syna, zavinula ho do plének a položila do jeslí, protože v zájezdním útulku nebylo pro ně místo.“
Z Lukášova evangelia

Foto: Wikimedia Commons, WGA

BABYLONSKÉ ZAJETÍ

DOBA PO NÁVRATU Z EXILU

HASMONEJSKÉ OBDOBÍ

POD NADVLÁDOU ŘÍMANŮ → → → →

prorok Ezechiel

prorok Daniel

V Babyloně vznik synagogy (protože Židé neměli chrám)



Augustův chrám v Ankyře (dnešní Ankaře v Turecku) byl postaven v letech 25–20 př. Kr. Po smrti císaře Augusta v roce 14 po Kr. byl v jeho předsíni (pronaosu) vytesán nápis s popisem jeho slavných činů: *Res Gestae Divi Augusti* neboli *Činy božského Augusta*. Nápis zmiňuje i **tři soupisy obyvatel**, které nařídil Augustus během svého panování.

Vstupem římského vojevůdce Pompeia do Jeruzaléma (r. 63 př. Kr.) začíná postupné včlenění Judského království do římského impéria.

Augustus
27 př. Kr. – 14 po Kr.

Cca r. 7–5 před Kristem narození Ježíše Krista

Obnova Jeruzaléma



Makabejské povstání

Herodes Veliký
37–4 před Kr.

Stavba tzv. Druhého chrámu po návratu z babylonského zajetí

H. Filip
H. Antipas
H. Archelaos

Zničení Jeruzaléma a Šalomounova chrámu babylonským králem Nabukodonozorem

Po Herodově smrti r. 4 před Kristem císař Augustus rozdělil jeho území Herodovým synům: Herodes Archelaos byl tetrarchou v Judsku, Herodes Antipas tetrarchou v Galilei a Perei, Herodes Filip pak tetrarchou v Trachonitidě a Iturei.

600

500

400

300

200

100 před Kr.

20 před Kr.

1 před Kristem

Prvotní církev

Přibližně roku 30, po Ježíšově zmrtvýchvstání, nanebevstoupení a po seslání Ducha Svatého, začíná doba Církve.



Kolem r. 30 ukřižování a zmrtvýchvstání Ježíše Krista

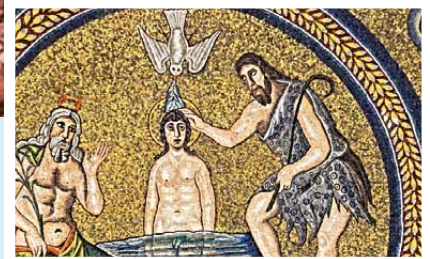
Ukamenování prvomučedníka sv. Štěpána

Obrácení sv. apoštola Pavla

Stětí sv. apoštola Jakuba



Dvanáctiletý Ježíš v chrámě (Lk 2,41–51)



Začátek působení Jana Křtitele – podle Lukášova evangelia v 15. roce panování císaře Tiberia (Lk 3,1)

Kolem r. 42 příchod sv. Petra do Říma (dle starobylé tradice byl biskupem v Římě 25 let).

Augustus
27 př. Kr. – 14 po Kr.
V bitvě v Teutoburském lese roku 9 po Kr. zničeny tři římské legie a padl i Varus, správce provincie Germánie. Důsledkem bitvy bylo stanovení Rýna jakožto hranice mezi Římskou říší a Germánií.

Tiberius
14–37
Římský pohanský historik Tacitus píše: „... byli nazýváni křesťané. Původce toho jména, Kristus, byl za vlády Tiberiovy popraven prokurátorem Pilátem z Pontia.“ (Tacitus: *Letopisy* XV,44 – jde o jednu z nejstarších zmínek římských historiků o Kristu a křesťanství.)

Caligula
37–41
Claudius
41–54
Claudius dal vyhnat Židy z Říma (viz Sk 18,1n a pohanský historik Suetonius: *Životopisy 12 císařů*; Claudius 25,4).

Herodes Filip, 4 před Kr. – 34 po Kr. (v Iturei a Trachonitidě)
Herodes Antipas, 4 před Kr. – 39 po Kr. (v Galilei a Perei)

tetrarcha
tetrarcha

Herodes Agrippa I. 37–44, od r. 41 i v Judsku

Herodes Archelaos 4 před Kr. až 6 po Kr. (v Judsku)
tetrarcha

Coponius 6–9
Marcus Ambivulus 9–12
Annius Rufus 12–15
Valerius Gratus 15–26
římskí prefekti v Judsku

Pontius Pilatus 26–36
PONTIUS PILATUS
PILATUS
Pilate's name on a inscription in Caesarea

Marullus 37–41
král

Cuspius Fadus, 44–46
Tiberius Julius Alex., 46–48
Ventidius Cumanus, 48–52
římskí

O konci římského prefekta Pontia Piláta se nedochovaly zcela spolehlivé zprávy. Upadl v nemilost (pravděpodobně pro svou brutalitu, která se při správě Judska ukázala jako neefektivní), v roce 36 byl Pilát císařem Tiberiem odvolán, poslán do Říma, vyšetřován nebo poslán do vyhnanství v Galii a později snad dokonce donucen císařem Caligulou k sebevraždě.

Neronovo pronásledování křesťanů v Římě (rok 64)

Ve stínech Neronových zahrad, kde vzduch voněl smolou a páchl strachem, se odehrávalo divadlo hrůzy. Zatímco soumrak pohlcoval poslední paprsky slunce, Řím se proměnil v arénu smrti a krutosti. Nero, císař obviňovaný lidem z podpálení vlastního města, našel v křesťanech dokonalé obětní beránky.

„Semaxii! Živé pochodně!“ ozýval se dav, jenž se sjížděl, aby byl svědkem Neronovy zvrácenosti. Ověšené hlavy, opilé smíchem i vínem, netušily, že se chystají na podívanou, jež se vryje do paměti Říma navěky. Před diváky se tyčily sloupy smrti. Na nich byli připoutáni křesťané, oběti Neronova bezpráví: muži, ženy, děti – nikdo nebyl ušetřen. „Jak mohly Řím zapálit tyto nevinné duše?“ ptali se někteří, když viděli děti ozdobené květy a listím, čekající v šatech napuštěných smolou na svůj osud.

A pak přišla chvíle, kdy se noc naplnila křikem bolesti. Plameny se živily těly obětí. Někteří z hořících křesťanů, s pohledem upřeným vzhůru, našli v sobě sílu zpívat k počtě svému Kristu. Scéna tak děsivá, že i nejtvrďší srdce se zachvěla, když k nim dolehlo volání dětských hlásek o pomoc: „Maminko! Maminko!“

Uprostřed tohoto chaosu se objevil Nero, v triumfálním voze taženém bílými koňmi, obklopený velkolepou nádherou svého dvora. Jeho příjezd přinesl vlnu jásotu, ale i tiše šeptané otázky... Zatímco zářící lidské pochodně osvětlovaly jeho cestu, císař se bavit pohledem na utrpení, které sám způsobil.

Neronův průvod – směsice radosti a hrůzy, divokosti a krásy – tančil mezi sloupy. Kouř z hořících těl zaplňoval vzduch. A i když otroci nasyřovali do mís myrhu a aloe, aby překryli zápach spáleného masa, nic nemohlo potlačit pach nespravedlnosti, který alespoň někteří svědkové tohoto strašného divadla začínali cítit...

Podle Tacitus: „*Letopisy*“ a H. Sienkiewicz: „*Quo vadis*“



Neronovy lidské pochodně (rok 64)

Apoštol Pavel píše 1. list Soluňanům (r. 50), nejstarší knihu Nového zákona (v době, kdy se evangelium předává ještě jen ústně).



Pavel píše další listy v letech 50–64 (67).

Kolem r. 50 tzv. **apoštolský sněm (koncil)** v Jeruzalémě rozhoduje o způsobu začlenění pohanokřesťanů do Církve: nemusí přijmout obřízku a zachovávat Mojžíšův zákon (srov. Sk 15).

Vznik Markova evangelia

Vznik Matoušova evangelia

Vznik Lukášova evangelia

Vznik Janova evangelia

Vznik Zjevení sv. Jana

Smrt sv. apoštola Jana

sv. Linus
64 (67) – 79

sv. Anaklét
79–88 (907)

sv. Klement I.
90–97 (88–99)

sedisvakance

sv. Evaristus, 99–107

Nero
54–68

O Neronově pronásledování křesťanů v Římě svědčí i tehdejší pohanští historikové (Tacitus: *Letopisy* XV,44 a Suetonius: *Životopisy 12 císařů*; Nero 16).

Galba, Otho, Vitellius 68–69

Vespasián
69–79

Stavba flaviovského amfiteátru – Kolosea (72–80), viz obrázek na pozadí této strany

Titus, 79–81

Domicián
81–96

Domiciánovým zavražděním r. 96 končí vláda flaviovské císařské dynastie a nastupuje tzv. dynastie adoptivních císařů (96–192) a s ní spojený rozkvět a prosperita.

Nerva, 96–98

Traján, 98–117

Herodes Agrippa II., 50–70
(na územích severně od Judska)

Antonius Felix
52–60

Porcius Festus
60–62

Luceius Albinus
62–64

Gessius Florus
64–66

prokurátoři v Judsku

Nepokoje po Neronově smrti:
Rok čtyř císařů (68 až 69)

Dobytí Jeruzaléma a zničení chrámu Vespasiánovým synem Titem (r. 70); deportace a rozptýlení Židů



Korist z Jeruzalémského chrámu (Titův vítězný oblouk, Řím, Forum Romanum)



Císař Domicián

Začátek Domiciánova pronásledování křesťanů (kolem roku 95), v pořadí druhé velké pronásledování, pravděpodobně ještě krutější než Neronovo. V jeho průběhu byl poslán apoštol svatý Jan do vyhnanství.

Umučení sv. Ignáce z Antiochie (Řím, r. 107)



Roku 107 je v Antiochii Syrské zatčen tamní biskup Ignác. Vojáci ho lodí eskortují do Říma, kde je předhozen lvům v aréně. Během mezipřistání na maloasijském pobřeží (v dnešním Turecku) píše sedm dopisů, které se zachovaly dodnes: církevním obcím v Efezu, v Magnézii, v Tralles, ve Filadelfii, ve Smyrně a v Římě. Sedmý dopis je adresován osobně biskupovi Polykarpovi ve Smyrně (dnešní Izmir v Turecku; sv. Polykarp ještě osobně znal apoštola Jana, který pobýval v nedalekém Efezu). Dochované Ignácovy listy jsou mimořádně cenným pramenem, dokumentujícím život a víru Církve na počátku 2. křesťanského století – tedy jen 10 let po smrti sv. Jana, posledního z Ježíšových apoštolů. U Ignáce je poprvé doložen termín „katolická církev“. (České překlady Ignácových listů viz: www.patrologie.fatym.com)

Z 2. století jsou dochovány **nejstarší opisy** evangelií a ostatních knih Nového zákona psané na papyru. Nejstarší dochovaný fragment opisu Janova evangelia pochází z 1. poloviny 2. století, pravděpodobně kolem roku 125 (tedy od sepsání originálu ho dělí jen asi 30 let!). Nese označení P52 a je uchováván v John Rylands University Library v Manchesteru. Detail papyru P52 je na pozadí této dvoustrany.

Pontifikátem papeže Evarista začíná období „po smrti posledního z apoštolů“, tj. po smrti svatého Jana, nejmladšího z apoštolů.	sv. Alexandr I. 107–116	sv. Sixtus I. 116–125	sv. Telesforus 125–136	sv. Hyginus 136–140	sv. Pius I. 140–154
---	----------------------------	--------------------------	---------------------------	------------------------	------------------------

Trajánova expanze 98–117: dobytí Dácie r. 106

Kolem roku 111 Plinius Mladší, místodržitel v Bythinii (část dnešního Turecka), píše císaři Trajánovi, jak se v jeho provincii velké množství lidí obrátilo na křesťanství: „Scházejí se před úsvitem určeného dne a zpívají střídavě písně k počtě Krista jako Boha.“ Žádá císaře o radu, jak má postupovat. Dochovala se i císařova odpověď, ve které příkazuje, aby křesťané nebyli aktivně vyhledáváni, ale když budou udáni a usvědčeni, mají být potrestáni.



Císař Traján

Hadriánus
117–138

Od r. 122 stavba **Hadriánova valu** v Británii – po 300 let bude chránit nejsevernější hranici říše proti nájezdům ze Skotska.



Za vlády císařů Trajana a Hadriána dosahuje Římská říše největší rozlohy ve své historii. Za jejich nástupců bude území již jen ztrácet.

Antoninus Pius
138–161

Od r. 142 stavba **Antoniova valu** 160 km severně od Hadriánova valu. Území se nepodařilo ubránit a císař Marcus Aurelius ho opustil a hranici se opět stal Hadriánův val.

Filozof Justin píše císaři

Prvními křesťany byli většinou zcela prostí lidé: první papež, svatý Petr, i většina apoštolů byli rybáři, v Římě se křesťanství šířilo mezi otroky. Ano našly se i výjimky: apoštol svatý Pavel svědčil o křesťanské víře dokonce i před římskými místodržiteli. Ale nyní, po sto letech, se situace začíná zcela měnit. Víra, kdysi skrytá ve stínu, kam oko mocných často nedohlédne, nyní osvěcuje i mysl těch nejvzdělanějších. Dnes bychom řekli: křesťanství ve 2. století zapouští kořeny mezi „elitami“ Římské říše. A to i přes krutá pronásledování.

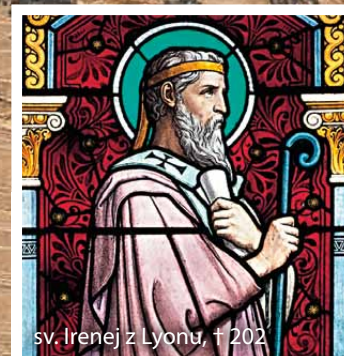
Filozof Justin (cca 100–165) jako jeden z mnoha přijímá v dospělosti křesťanství a je nyní pevně odhodlaný bránit nově nalezenou pravdu – i kdyby ho to mělo stát život: „Nejsme zločinci! A nejsme ateisté, jak nám vytýkáte! Nevyznáváme vaše

bohy, to je pravda. Věříme ale v jediného Boha! A víra v pravého Boha nás nečiní zrádci vašeho impéria. Naopak, učí nás být dobrými lidmi a lepšími občany – i když jsme současně občany ještě jiné říše: Božího království.“

Sepisuje dvě Obrany (latinsky Apologie) křesťanství a několik dalších, dodnes dochovaných děl. První z těchto apologií adresuje římskému císaři Antoninu Piovi, jeho synovi a římskému senátu: „Trestejte zločiny, ano, ale nesudte nás jen za to, že následujeme Ježíše Krista. Jen pro jméno, které nosíme!“ (Pozn. red.: označení „křesťan“ pochází od „Kristus“ – tedy ten, kdo křtem paří k Ježíši Kristu.)

Kolem roku 165 je svatý Justin předveden ještě s několika žáky své filozofické školy před Junia Rustica, prefekta města Říma, je odsouzen a sťat. Jen za to, že je křesťan!

Srov. Svatý Justin: „První apologie“



sv. Irenej z Lyonu, † 202

Druhé století je i dobou rozmachu různých herezí, zejména tzv. gnóze (gnosis znamená „poznání“, její stoupcenci tvrdili, že mají hlubší poznání než to, co hlásá katolická církev). Dnes známe **učení gnóze** hlavně ze spisů biskupa Ireneje, který jejich názory vyvracel a psal: Církev učí to, co přijala od apoštolů, a ti to přijali od Ježíše Krista. Dokládá řetězec biskupů od apoštolů až po jeho dobu. Sám byl žákem sv. Polykarpa, který byl žákem sv. Jana, který byl žákem Pána Ježíše. Dochoval se Irenejův spis *Adversus haereses (Proti bludům)*.

Mučednická smrt sv. Polykarpa (156 ve Smyrně, dnešním Izmiru); byl žákem sv. apoštola Jana.

lyonští mučedníci (177)

sv. Anicetus
154–166

sv. Soter
166–174

sv. Eleutherus
174–189

sv. Viktor I.
189–199

Dynastie adoptivních císařů se nazývají císaři v letech 96 až 192 n. l. (Nerva až Commodus). Císař si za svého života našel nástupce, kterého adoptoval za svého syna, a tím se zabránilo krvavým bojům o moc a nástupnictví.

Marcus Aurelius
161–180

Markomanské války (166–180, během vlády Marka Aurelia) – říše čelila germánským kmenům Marcomanů a Kvádů. Provedli několik invazí do římských území u Dunaje. Vedly k posílení hranic.

(Lucius Verus spolucísař 161–169)

Marcus Aurelius bývá nazýván filozofem na císařském trůnu. Jeho dílo *Hovory k sobě* je klíčovým textem stoické filozofie.

Epidemie moru v době vlády Marka Aurelia významně ovlivnila populaci i ekonomiku Římské říše. Byla dávana za vinu křesťanům, jejich odpadu od tradičních římských bohů. Křesťanští apologeti ve svých dílech hájí křesťanství.

Commodus
180–192



Augustův denár

Inflace (zlehčování peněz) v Římské říši byla znamením jejího postupujícího úpadku. Denár císaře Augusta obsahoval původně 95 % stříbra, za císaře Trajána (r. 117) 85 %, za Marka Aurelia (r. 180) 75 %, Septimus Severus (r. 200) snížil obsah stříbra na 60 % a Caracalla (r. 215) skončil na 55 %. Po Caracallově císařové upustili od používání stříbrných mincí a v r. 268 již v denáru bylo pouze 1,5 % stříbra a ceny v říši vzrostly téměř o 1000 %.

Petrinax, 193
Didius Julianus, 193

Septimus Severus
193–211

Natalius zvolený biskupem r. 199, adopcijonisty, někdy považovaný za vzdoropapeže

Alexandrijská škola v Egyptě vznikla pro výuku katechumenů (těch, kdo se připravují na křest) a postupně se stala prvním a nejstarším střediskem komplexního teologického myšlení v dějinách křesťanství. Nejvýznamnějšími osobnostmi byl Klement Alexandrijský († 216) a Origenes († 253). Škola kladla důraz na alegorický výklad Bible – například vyjití Izraelitů z egyptského otroctví a projití Rákosovým mořem, jako obraz křtu křesťana (egyptské otroctví = otroctví hříchu před křtem, projití vodami Rákosového moře = voda křtu, Izraelité prošli mořem a byli svobodní a zachránění = křesťan je „po projití vodou křtu“ osvobozen z otroctví hříchu a stává se svobodným dítětem Božím). Protikladem k Alexandrijské škole byla pozdější Antiošská škola, která kladla důraz nikoliv na alegorický, nýbrž na literární (tedy více doslovný) výklad smyslu Bible.



V katakombách pod Věčným městem

Ještě před chvílí jsme šlapali v úmorném pětáctistupňovém vedru po staré římské cestě Via Appia. Nyní sestupujeme do chladných podzemních chodeb. Kalixtovy katakomby nesou jméno papeže sv. Kalixta, který je začal budovat, když byl ještě římským jáhnem. Bylo to na začátku 3. století z pověření tehdejšího papeže sv. Zefyrina.

Naším průvodcem je mladý kněz z kongregace Salesiánů Dona Boska. Zapíná osvětlení v asi metr široké, ale možná více jak šest metrů vysoké chodbě. Ve stěnách – odspodu až úplně nahoru – jsou v mnoha řadách hustě vedle sebe výklenky – hroby. „Kolik jich tu je?“ ptá se jedna dívka. „Bylo tu pohřbeno asi půl

Sv. Hyppolit Římský, první vzdoropapež v dějinách Církve (217–235), před smrtí se smířil s papežem Ponciánem v dolech na Sardinii, kam byli oba posláni a kde pro svou víru oba zemřeli. Proto přestože byl vzdoropapežem, je uctíván jako svatý.

sv. Zefýrinus
199–217

sv. Kalixt I.
217–222

sv. Urban I.
222–230

sv. Poncián
230–235

sv. Anterus
235–236

sv. Fabián
236–250

Umučení sv. Perpetuy a Felicity (v Kartágu r. 203, v den oslavy narozenin císaře Septima Severa) – přesný popis události známe přímo ze zápisků Perpetuy sepsaných ve vězení. Pouze popis samotné popravy doplnil další autor.



sv. Perpetua

Caracalla
211–217

Geta, 211

Výstavba Caracallových lázní v Římě (r. 212), používány až do 6. století, kdy byly poničeny Ostrogóty.

Macrinus, 217–218

Hellogabalus
218–222

Alexander Severus
222–235

Maximinus, 235–238

Gordianus III.
238–244

238:
Gordianus I.,
Gordianus II.,
Pupienus
Balbinus

Philippus Arabs
244–249

Decius, 244–251

Právník **Tertullianus** († 220), jeden z nejvýznamnějších apologetů – tj. autorů obhajujících křesťanství. Jako právník si byl vědom důležitosti přesné terminologie. Proto vytvořil základní latinskou křesťanskou terminologii (např. trinitas – Nejsvětější Trojice; toto označení použil pro vyjádření skutečnosti, ve kterou křesťané od počátku věřili, že „Bůh je jeden ve třech osobách“, ale pro kterou do té doby neměli stručné jednoslovné označení).

miliónu těl,“ odpovídá kněz. A dodává: „Někdy ale do jednoho výklenku ukládali i dvě těla, například manžele, kteří zemřeli současně nebo byli současně zabiti.“ Uka-
zuje na množství maličkých, třeba jen půl-
metrových výklenků: „Z poměru malých
a velkých výklenků je možné dost přesně
určit, jak velmi vysoká byla tehdy dětská
úmrtnost...“ Vede nás do další chodby
a přitom vypráví: „Jsme v tom nejrozleh-
lejším a nejznámějším z více jak šedesáti
starokřesťanských podzemních pohřebišť
pod Římem. Plocha, pod kterou se nachá-
zejí Kalixtovy katakomby, má asi patnáct
hektarů. Hrubý odhad uvádí délku cho-
deb dvacet kilometrů. Tvoří pět pater nad
sebou. Jsou vytesané v tufu, měkké hor-
nině, která se dá snadno kopat krumpá-
čem, ale při styku se vzduchem velmi
ztvrdne, takže není třeba výdřevy proti
sesunutí.“

Přicházíme do tzv. papežské hrobky:
„Zde byla uložena těla osmi papežů, cel-
kově jich však v Kalixtových katakombách
bylo pohřbeno šestnáct. A v katakom-
bách bylo pohřbeno obrovské množství
dalších svatých mučedníků – tedy těch,
kteří z lásky k Bohu během různých pro-
následování dali svůj život. Někdy se
mylně udává, že se křesťané v katakom-
bách skrývali. Ve skutečnosti se zde shro-
mažďovali z jiného důvodu: aby slavili mši
svatou v blízkosti hrobů svatých – a pro-
sili o jejich přímluvu. A nebo aby prosili
za své blízké u jejich hrobů.“

A pak nám ukazuje, kde i naše skupinka
poutníků může slavit mši svatou – máme
to předem domluvené a zarezervované.
Odchází a nás nechává v podzemí. Je to
zvláštní pocit... *otec Pavel*



Novácián
vzdoropapež
251–258

sv. Kornélius
251–253
sv. Lucius I.
253–254
sv. Štěpán I.
254–257
sv. Sixtus II.
257–258

sv. Dionýsius
259–268

sv. Felix I.
269–274

sv. Eutychian
275–283

sv. Caius
283–296

sv. Marcellinus
296–304

Trebonianus Gallus
251–253
Emilianus, 253
Valerianus
253–260
Gallienus
253–268

Klaudius II., 268–270
Quintillus, 270
Aurelián
270–275

Florianus, 276
Probus
276–282

Carus, 282–3
Numerián, 283–284
Carinus, 283–5

Dioklecián
284–305

spoluvládce
Maximianus
286–305

V letech 271–275 **stavba Aureliánovy hradby** kolem Říma – dochovala se dodneška. Od konce republiky chránila armáda Řím tak bezpečně, že město hradby nepotřebovalo a rozrostlo se daleko za Serviovu hradbu, vybudovanou ve 4. stol. před Kristem. Teprve ve 3. stol. město znovu začínají ohrožovat barbaři a císař Aurelián se rozhodl vybudovat nové hradby z betonu obložené cihlami.



Aureliánovy hradby

Císař Dioklecián (284–305) stál před obrovskými výzvami spojenými s řízením rozsáhlé a nestabilní Římské říše. Aby čelil těmto výzvám, zavedl v roce 293 revoluční systém správy známý jako **tetrarchie**. Tento systém rozdělil Římskou říši mezi čtyři vládcy – dva „augusty“ a dva „caesary“. Sám Dioklecián a Maximianus se stali augusty, zatímco Galerius a Constantius byli jmenováni caesary, každý s odpovědností za správu určité části impéria. Tento model měl za cíl zajistit efektivnější správu a obranu hranic tím, že každý vládce měl blíže k potenciálním ohniskům konfliktů a revolucí.

Začíná doba svobody

Po tzv. konstantinovském obratu, tedy po vydání Ediktu milánského roku 313, končí téměř tři století pronásledování Církve v Římské říši. Přichází svoboda! Vnější nebezpečí je ale vzápětí vystřídáno vnitřním: herezí arianismu, která popírá Kristovo božství a tak nahlodává samotný základ víry Církve.

V r. 301 král Tiridates III. vyhlásil po svém záračném uzdravení křesťanství v Arménii za státní náboženství (1. země na světě!)

Dějepis, který má jen 300 let

Starý biskup Eusebius namáčí pero do kalamáře. Svitek papyru, který před ním leží, je již téměř celý popsáný, dílo je téměř hotové. Popsal téměř tři staletí dějin Církve: dobu apoštolů, pronásledování... To poslední pronásledování za císaře Diokleciána zažil na vlastní kůži. Dřívější události popsal podle starých pramenů, které si po dlouhá léta opisoval. Proto je jeho dílo tak cenné, protože měl přístup i k textům, které jsou dnes již nenávratně zničeny – ale on nám je alespoň ve výpis-

cích zachoval... Nyní své velkolepé dějepisné dílo dokončuje a se slzami dojetí v očích píše:

„Nevýslovná vnitřní radost a jakýsi druh nebeské radosti zářily z našich tváří, když jsme viděli, že všechna před nedávnem bezbožností tyranů zbořená místa jako by po smrtelném pádu ožila. Znovu byly chrámy stavěny od základů až do úžasné výšky a byly ještě krásnější než ty předtím zbořené. Ano, i nejvyšší páni se sami snažili četnými ve prospěch křesťanů

Papež Marcellinus umírá za Diokleciánova pronásledování

Během pronásledování papežský stolec neobsazen (304–308)

sv. Marcellus I., 308–9

sv. Eusebius, 309–10

sv. Miltiades 311–314

sv. Silvestr I. 314–335

1. nicejský koncil (325) odsoudil herezi arianismu (arianismus popíral plné božství Ježíše Krista).

sv. Marek, 336

sv. Julius I. 337–352

Galerius, 305–311

Maxentius 306–312

Konstantin I., 306–337

Severus II., 306–7

Maximinus Daia 310–313

Licinius, 308–324

Císař Konstantin, přestože sám přijal křest až krátce před smrtí, všemožně křesťanství podporoval: stavěl křesťanské chrámy, inicioval nicejský koncil na vyjasnění přístupu k arianismu. Jeho matka sv. Helena se vypravila na pouť do Svaté země na místa Ježíšova života.

Valerius Valens, 316–17

Konstantin II. 337–340

Constans 337–350

Constantius II. 337–361

Diokleciánovo pronásledování křesťanů, které vrcholilo mezi lety 303 až 311, představuje jednu z nejkrvavějších kapitol raného křesťanství – v duchu rčení: „Kdy kobyla nejvíc kope? Když chcípá!“ Toto období je známé jako Velké pronásledování a je považováno za nejintenzivnější a nejsystematičtější pokus o vyhlazení křesťanství v rámci Římské říše.

313 – Ediktem milánským císař Konstantin ukončil pronásledování křesťanů v Římské říši.

Bitva u Milvijského mostu: „V tomto znamení zvítězí!“ Dle staré tradice císař Konstantin před bitvou se svým sokem Maxentiem, který táhl na Řím, spatřil v noci ve vidění znamení kříže a slyšel: „In hoc signo vinces!“ (V tomto znamení zvítězíš!) I když byl tehdy ještě pohan, dobře věděl, čím je to znamení. Před bitvou 28. 10. 312 umístil kříže nad standarty legií a zvítězil!



Milvijský most na předměstí Říma

vydanými zákony zvýšit a rozmnožit velikou Bohem nám prokazovanou milost... Viděli jsme, po čem jsme toužili. Ve všech městech se konaly slavnosti a světily se nové kostely. Při této příležitosti se shromažďovali biskupové a z dalekých a cizích krajín proudili lidé k slavnostem. Lidé rozličných národností se k sobě chovali přátelsky a jednota těchto údů Kristova těla vytvářela harmonický celek. Nyní se splnila prorocká předpověď...“

Podle: Eusebius z Cézareje: *Církevní dějiny (Ecclesiastica historia)*



Foto na dvoje strane Wikimedia Commons, (sv. Jan a Pavel) Commons, (Ursinus) Commons, (Felix II.) Commons, (CC BY-SA 4.0)

Felix II.
vzdoropapež
355–358

Svatí Jan a Pavel, římskí mučedníci z doby císaře Juliána Apostaty, byli vysokými úředníky na císařském dvoře. Odmítli císařovu nabídku povýšení a výhody spojené s návratem k pohanství a raději zvolili věrnost Kristu a smrt. Byli sťati kolem roku 362.

Ursinus
vzdoropapež
366–367

Zápas pravé víry a arianismu (grafitti na pozadí strany)

Arianismus byla hereze, kterou na začátku 4. století prosazoval kněz Árius z egyptské Alexandrie. Je to nauka, že Syn Boží Ježíš Kristus není božské podstaty stejně jako Bůh Otec (tj. není pravý Bůh), ale byl stvořen Bohem jako první a nejvyšší stvoření. Přestože byl arianismus v roce 325 na 1. nicejském koncilu jednoznačně odsouzen jako učení, které odporuje křesťanské víře, šířil se dál a většina germánských kmenů zpočátku přijala křesťanství právě v ariánské podobě. Jeho vliv se proto propsal nejen do celého 4. a 5. století, ale sahal až do počátků středověku. Odrazem tohoto zápasu je i upřesňující definice božství Ježíše Krista v tzv. nicejsko-cařihradském vyznání víry: „... pravý Bůh z pravého Boha, zrozený, nestvořený, jedné podstaty s Otcem, skrze něho všechno je stvořeno...“

Liberius
352–366



Poprava sv. Jana a Pavla

sv. Damasus I.
366–384

1. konstantinopolský koncil (381) odsoudil znovu arianismus popírající Kristovo božství a nově i hereze popírající božství Ducha Svatého (božství třetí božské osoby).

sv. Siricius
384–399

sv. Anastasius I.
399–401

Magnentius
350–3

350:
Vetranus
Nepotianus

Julián, 361–363

Jovianus, 363–364

Valentinianus I.
364–375
Valens, 364–378

Valentinianus II.
375–392
Gratianus
375–383

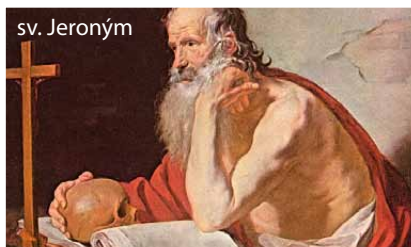
Theodosius I.
379–395

Po roce 391 Theodosiův **zákaz pohanských kultů v Římské říši**

Honorius
395–423
ZÁPAD

ARCADIUS
395–408
VÝCHOD

Císař **Julián nazývaný Apostata** (česky „Odpadlík“) se po svém nástupu na trůn v roce 361 snažil obnovit v Římské říši pohanství. Oživil pohanské rituály a sám se snažil nechat se „odekřtít“: sestoupil do jámy, kterou přikryli prkny, a na nich pohanský kněz obětoval bohyni Kybele, aby stékající krev oběti „smyla“ z císaře křest... Teprve Juliánova smrt v bitvě v roce 363 ukončila jeho pokusy o návrat pohanství a pronásledování křesťanů, které obnovil během své vlády.



sv. Jeroným

Sv. Jeroným na pokyn papeže Damasa I. začíná pořizovat oficiální latinský překlad Bible nazývaný **Vulgáta**.



Rozdělení Římské říše roku 395

Rozdělený „svět“ na Východ a Západ

Po smrti císaře Theodosia (391) je Římská říše definitivně rozdělena na východořímskou a západořímskou. Východořímská bude existovat jako Byzantská říše ještě téměř 1000 let – její hlavní město Konstantinopol (Cařihrad, dnešní Istanbul) dobudou osmanští Turci až v roce 1453. Západořímská má v tu chvíli před sebou již jen necelé století agónie a rozkladu. Její vládce císař Honorius opouští Řím a vybírá nové hlavní město Ravennu, která se na čas stává uměleckou a kulturní perlou Západu (obrázek na pozadí dvoustrany: světoznámé mozaiky v Mauzoleu Gally Placidie v Ravenně). Rychlé střídání vládců předznamenává konec Západořímské říše v roce 476.

Eulalius
vzdoropapež
418–419

1. efezský koncil (431) odsoudil herezi nestorianismu (Nestorius popíral lidství Ježíše Krista), P. Maria potvrzena jako Bohorodička.

sv. Inocenci I.
401–417

sv. Zosimus
417–418

sv. Bonifác I.
418–422

sv. Celestýn I.
422–432

sv. Sixtus III.
432–440

sv. Lev I. Veliký
440–461



sv. Lev I. při setkání s Attilou

VÝCHOD

Hlavním městem Východořímské říše Konstantinopol

Theodosius II.
408–450

ZÁPAD

Hlavní město Západořímské říše roku 402 přesunul císař Honorius z Milána do Ravenny.

Constantius III.
421 spolucísařem

Joanes
423–425

Valentinianus III.
425–455

Vpád Vizigótů do Říma (410) pod vedením Alaricha – po tři dny plení město; první dobytí Říma od 3. století před Kristem. Způsobili značné škody, šokovali celou Římskou říši. Oslabili morálku Římanů a zároveň přispěli k oslabení důvěry ve schopnost císaře chránit město Řím.

Sv. Augustin (354–430), nejvlivnější teolog a filozof 1. křesťanského tisíciletí, který vyjádřil křesťanství pomocí pojmového aparátu tehdy populární novoplatónské filozofie. Své vlastní obrácení z pohanství (jeho matka sv. Monika se za něj modlila 17 let) popsal v knize *Vyznání*. Stal se biskupem ve městě Hippo Regius (v Africe, 300 km od Kartága). Zemřel během obléhání města Vandaly.



sv. Augustin

Sv. Lev I. Veliký povznesl papežství, zdůrazňoval význam římského biskupa jako nástupce sv. Petra pro jednotu Církve. Svým vlivem odvrátil hunského vůdce Attilu od tažení na Řím (452) a při vpádu Vandalů vedených Geiserichem zabránil krveprolití a vypálení Říma (455). Ustanovil při císařském dvoře v Konstantinopoli trvalého papežského vyslance. Zachoval se 96 jeho kázání a 173 dopisů.

Dobytí Kartága Vandaly (439) – Kartágo, tehdy patřící Západořímské říši, dobyl vandalský král Geiserich. Kartágo se následně stalo hlavním městem království Vandálů.

Příběhy moudrosti poustevníků z egyptské pouště

Už od 3. křesťanského století přibývá stále více křesťanů na císařském dvoře – ve službách císařů –, ale roste i počet těch, kteří chtějí sloužit výhradně Bohu a odcházejí do samoty pouště: poustevníci. Ve 4. a ještě více v 5. století, kdy se vnější struktury říše stále více rozpadají, přibývá těch, kteří „opouštějí svět“, jeho shon a zmatky, honbu za majetkem a postavením. Nejen egyptská poušť se zalidňuje poustevníky.

Žili dva bratři, poustevníci. Jeden z nich se rozhodl, že se vydá do Alexandrie navštívit svého biskupa. Po několika týdnech se vrátil, přinesl pozdrav od otce biskupa a vyprávěl, co je nového mezi lidmi ve městě:

„Představ si, bratře, všichni se tam pořád jen hádají. To je tam teď taková nová móda.“

„No, když nemají nic lepšího na práci...“ odušil druhý poustevník.

„Když chceme držet krok s dobou, měli bychom se také začít hádat,“ pokračoval ten, který se vrátil z města.

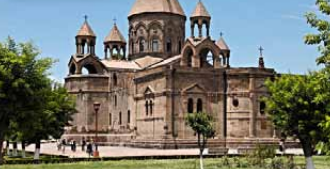
Nezdálo se, že by to ten druhý poustevník považoval za kdovíjak potřebné: „Ale já se hádat neumím. Vlastně ani nevím, jak se to dělá.“

„To tě snadno naučím,“ povídá ten první. „To třeba vezmu tenhle tvůj hrnec a řeknu: ‚To je můj hrnec a já ti ho nedám.‘“

„Jestli ho, bratře, tak nutně potřebuješ, tak si ho klidně vezmi. Já mám ještě dva,“ odpověděl ten druhý. A tím celou hádku úplně pokazil. Protože na hádání musí být vždy minimálně dva! Když se nenajdou, je po hádce.

Ten starý příběh má nadčasovou pointu – tedy užitečnou i dnes: Umíš také „pokazit“ hádku – nejlépe už v samém začátku?

Ečmiadzin – arménská katedrála z r. 483–4



Po chalkedonském koncilu došlo k oddělení některých východních ortodoxních církví: arménské, koptské, etiopské, syrské..., které koncil neuznaly a přijímají jen první tři koncily. I když tyto církve také odmítly monofyzitismus odsouzený na chalkedonském koncilu a hlásily se k tzv. miafyzitismu. Dle dnešního pohledu je však jejich způsob chápání slučitelný s katolickou i pravoslavnou teologií a nepředstavuje tedy něco, co by církve skutečně rozdělávalo.

Chalkedonský koncil (451)

odsoudil monofyzitismus (který zastával existenci jen jedné, tj. božské přirozenosti v osobě Ježíše Krista).

4.

sv. Hilarius
461–468

sv. Simplicius
468–483

sv. Felix II. (III.)
483–492

sv. Gelasius I.
492–496

Anastasius II., 496–8

Marcianus
450–457

Leon I.,
457–474

Zenon
474–491

Anastasius I.
491–518

Petrionius Maximus (455), Avitus (455–6), Maiorianus (457–461), Libius Severus (461–5), Anthemius (467–472), Olybrius (472), Glycerius (473–4), Julius Nepos (474–5), Romulus Augustus (475–6)

Pád Západo-
římské říše 476

Úpadek Západořímské říše provázený rychlým střídáním vládců

Plenění Říma Vandaly (455) pod vedením krále Geisericha: Díky dohodě dosažené papežem svatým Lvem I. Velikým nevráždili obyvatelé a Řím nevyválili, ale jen dva týdny bez odporu Římanů rabovali veškeré bohatství města.



Chlodvíkův křest

Křest frankého krále Chlodvíka (kolem 496 v Remeši) byl zlomovým okamžikem pro dějiny Církve, i když to tehdy asi nikdo netušil. Křesťanství se tehdy mezi germánskými kmeny šířilo v ariánské podobě. Chlodvík se ale pod vlivem své manželky Chlotyldy, burgundské princezny, stal katolíkem. A katolické křesťanství se pozvolna začalo šířit mezi Franky – tehdy to byl nepřilíš významný germánský kmen, ale v následujících staletích se právě Frankové měli stát tím nejvýznamnějším a založit francouzskou říši. Byl Chlodvíkův katolický křest zvláštním Božím záměrem?

Církev, která předává víru i kulturu

Po rozpadu Západořímské říše v době stěhování národů se Církev stává mostem, který propojuje svět antiky s nadcházející dobou a předává novým národům Evropy nejen bohatství křesťanské víry, ale i kulturu a vzdělanost Řecka a Říma. Díky ní se tyto poklady v neklidných dobách neztrácejí.

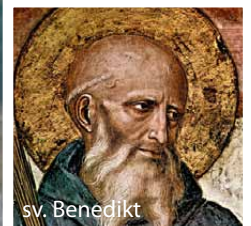
Laurentius
vzdoropapež
498–506



klášter Monte Cassino

V r. 529 sv. Benedikt z Nursie zakládá nejstarší klášter západního mnišství na hoře Monte Cassino (viz obrázek na pozadí strany). Slouží jako vzor pro budování mnoha dalších klášterů.

Dioscuros
vzdoropapež
530



sv. Benedikt

Smrt sv. Benedikta (547), zakladatele západního mnišství a patrona Evropy, muže, který dal evropské kultuře heslo „modli se a pracuj“ (*ora et labora*).

sv. Symmachus
498–514

sv. Hormisdas
514–523

sv. Jan I.
523–526

Felix III. (IV.)
526–530

Bonifác II., 530–532

Jan II., 533–535

Agapetus I., 535–536

sv. Silverius, 536–537

Vigilius
537–555

Ve sporu o tzv. „Tři kapitoly“ měnil Vigilius teologické názory, a tak otrásl důvěrou v papežskou neomylnost. Nešlo však o neomylné papežské výroky (*ex cathedra*).

Justinus I.
518–527

Justinianus I.
527–565

Za vlády císaře Justiniana I. došlo k **období expanze a kulturního rozkvětu Byzantské říše**. Justinianův usiloval o obnovu římské velikosti, což zahrnovalo posílení právního řádu

Výpočet křesťanského letopočtu

Učený mnich Dionysius Exiguus roku 525 zpětně vypočetl, kdy se narodil Pán Ježíš a navrhl počítat letopočet jako „Léta Páně“ (*Anno Domini*). Proč počítat léta „Od založení města Říma“ (*Ab urbe condita*) nebo podle řeckých olympiád, nebo podle roku vlády panovníků (tehdy počítání dle „Diokleciánovy éry“), když je tu mnohem důležitější událost: Bůh se stal člověkem, vstoupil do tohoto světa! Dionysiův systém letopočtu (přestože narození Ježíše Krista určil asi s pěti- až sedmiletou chybou) se za další tři století rozšířil v západním křesťanském světě.

Stavba chrámu Hagia Sophia

(532–537), který vybuodoval císař Justinian I. v Konstantinopoli.



Hagia Sophia,
Konstantinopol (Istanbul)

Ostrogótský útok

na Řím (546) – pod vedením krále Totily dobyli a krátce obsadili Řím. Znovu ho dobyl ještě jednou v roce 549. **Totila rozhodl, že jeho lidé a Římané budou žít ve městě pospolu.** Nechal vystavět vše, co při prvním dobytí Říma pobořil, a nastolil pevnou vládu nad velkou částí Itálie.



Letopočty

Když se v roce 525 Dionysius Exiguus pokusil vypočítat, v kterém roce se narodil Ježíš Kristus, a položit tak základ křesťanskému letopočtu (**letopočet Anno Domini – Léta Páně**), existovala již celá řada starších systémů:

Seleukovská éra počítaná od 1. října 312 před Kristem, kdy Seleukos I. Nikator zvítězil v bitvě u Gazy. Používal se zejména na územích, která ovládla syrská dynastie Seleukovců.

Roky podle olympiád je první letopočet v Evropě, kdy řeční historikové ve 4. století před Kristem začali počítat roky podle olympiád. Počítána byla čtyřletá období od 1. července 776 (např. „ve druhém roce 235. olympiády“). Tento způsob datování byl někdy užíván i po zrušení olympiád v roce 394 po Kristu.

Od založení Říma (*ab urbe condita*) byl letopočet používaný starověkými římskými historiky. Východiskem byl rok 753 před Kristem, kdy bylo město Řím dle tradice založeno (mimo to se ale používaly i jiné způsoby, např. podle konzulátů).

Diokleciánova éra se počítala od roku 284 po Kristu – tj. od začátku vlády císaře Diokleciána. Od 7. stol. byla nazývána i jako **éra mučedníků** (*aera martyrum*), protože za vlády císaře Diokleciána propuklo pronásledování křesťanů s největším počtem obětí.

Španělská éra (latinsky *Aera Hispanica*) se používala v Hispánii (římské provincii na území dnešního Španělska) a začínala rokem 38 před Kristem. Proč právě tehdy, není s jistotou známo; mohlo to být datum, od kterého zde Římané začali vybírat daně.

Letopočet od stvoření světa měl svůj pomyslný počátek v roce 3761 před Kristem a zavedl ho zřejmě rabbi Hillel (Hanassi), kterému je připisována reforma židovského kalendáře v roce 344 po Kristu (v Izraeli se používá dodnes).

Sv. Řehoř I. Veliký (540–604) byl prefektem města Říma, vzdal se tohoto významného úřadu, stal se benediktinským mnichem, svůj majetek použil k založení sedmi klášterů. Po zvolení papežem r. 590, když v Římě řádl mor, usiloval o obnovu města, Církve i křesťanského života. Poslal misionáře do Anglie, přivedl do katolické církve ariánské Langobardy, evangelizoval mladé germánské národy... Když konstantinopolský patriarcha začal používat titul „ekumenický (tj. všeobecný) patriarcha“, viděl v tom nedůstojné vyvyšování se a sám začal používat titul „služebník služebníků Božích“ (papežové se tímto způsobem podepisují dodnes).

2. konstantinopolský koncil (553) znovu odsoudil monofyzitismus.

Pelagius I.
556–561

Jan III.
561–574

Benedikt I.
575–579

Pelagius II.
579–590

sv. Řehoř I. Veliký
590–604



(*Corpus Juris Civilis*) a mnoho válečných tažení k znovudobytí bývalých římských teritorií.

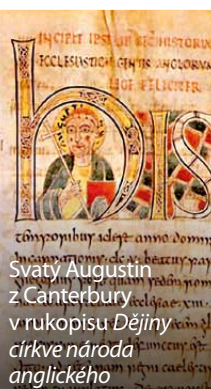
Justinus II.
565–578

Tiberios II.
578–582

Maurikios
582–602

Křesťanství v Irsku

Na rozdíl od Británie, kam bylo křesťanství „přineseno zvenčí“ formou velmi dobře organizované misie, v Irsku se křesťanství šířilo více „zevnitř“. Irsko na rozdíl od Británie nikdy nebylo součástí Římské říše. Irové přijali křesťanství během 5. století díky křesťanům, kteří tam přicházeli z Británie, a do 6. století bylo Irsko plně christianizováno. Tento proces byl výrazně ovlivněn místními svatými a také misionáři, jako byl svatý Patrik (legendami opředená postava z 5. století), který je hlavním patronem Irska.

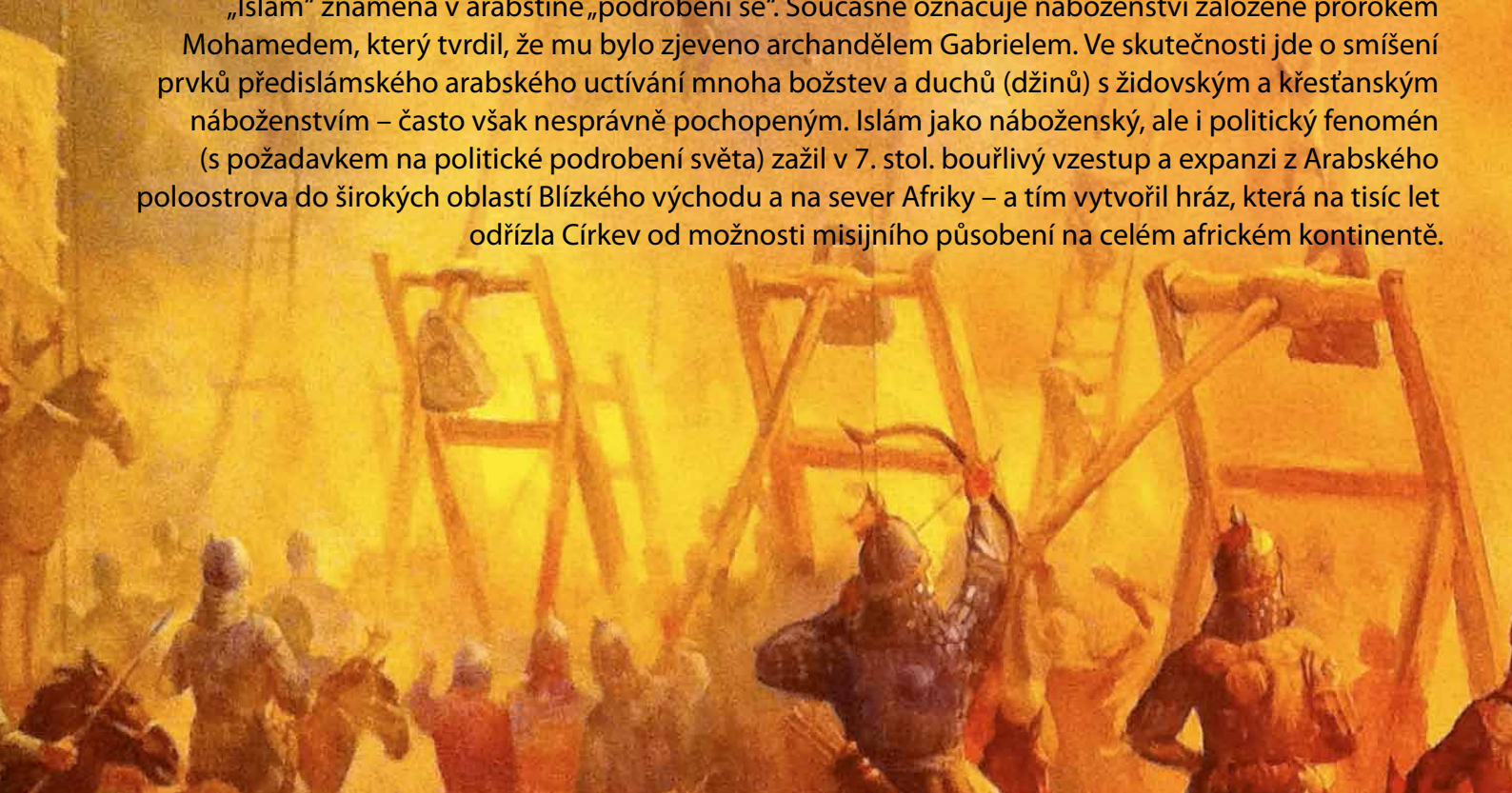


Misie sv. Augustina z Canterbury u Anglosasů

Papež sv. Řehoř I. Veliký vyslal v roce 594 z Říma skupinu 40 misionářů z řádu benediktinů pod vedením sv. Augustina z Canterbury, aby evangelizovali anglosaské království Kent. Augustinova misie byla velmi úspěšná; kentýský král Ethelbert byl pokřtěn r. 597 a Canterbury se stala centrem pro Církev v Anglii. Augustin byl později jmenován prvním arcibiskupem v Canterbury.

Zrod a expanze islámu

„Islám“ znamená v arabštině „podrobení se“. Současně označuje náboženství založené prorokem Mohamedem, který tvrdil, že mu bylo zjeveno archandělem Gabrielem. Ve skutečnosti jde o smíšení prvků předislámského arabského uctívání mnoha božstev a duchů (džinů) s židovským a křesťanským náboženstvím – často však nesprávně pochopeným. Islám jako náboženský, ale i politický fenomén (s požadavkem na politické podrobení světa) zažil v 7. stol. bouřlivý vzestup a expanzi z Arabského poloostrova do širokých oblastí Blízkého východu a na sever Afriky – a tím vytvořil hráz, která na tisíc let odřízla Církev od možnosti misijního působení na celém africkém kontinentě.



Sabinianus 604–606	Bonifác III., 607	Bonifác IV. 608–615	Deusedit 615–618	Bonifác V. 619–625	Honorius I. 625–638	sedisvakance Severinus, 640 Jan IV., 640–642	Theodor I. 642–649
Fokas 602–610	Herakleios, 610–641 Roku 614 vyplnění Jeruzaléma Peršany	Roku 629 vrácení Svatého Kříže do Jeruzaléma	Heraklonas 641	Roku 638 muslimové bez boje ovládnou Jeruzalém.	Konstans II. 641–668		
Mohamed začíná veřejně kázat islám v Mekce (613).	Sámo 623/4–659	Sámova říše byl podle Fredegarovy kroniky první historicky doložený kmenový svaz Slovanů ve střední Evropě. V jeho čele stál v letech 623/624 až 659 francý kupec Sámo, který získal velkou prestiž jako velitel během bojů s Avary.	Mohamedova smrt († 632)	Muslimové porážejí sásánovskou perskou armádu a dobývají Írán (637, bitva u Kádisíje).	Muslimové v Jeruzalémě (638)		
Hidžra – Mohamed a jeho následovníci prchají z Mekky do Medíny. Tento rok se stal začátkem islámského kalendáře (622).	Mohamed dobývá Mekku (630).	Muslimové porážejí byzantskou armádu v Palestině (634, bitva u Ajnadayn).	Rozhodující vítězství muslimů nad Byzantskou říší v Sýrii (636, bitva u Jarmúku)	Dobytí Egypta muslimy (639–42)			
rok 601 po Kristu	620 po Kr.	632–661: Období Prvního chalífátu					

Sám císař nese na ramenou kříž

Je rok 629. Písek víří pod kopyty koní, byzantský císař Herakleios spěchá do Jeruzaléma. Důvod jeho cesty? Znovu tam vztyčit Svatý Kříž, na kterém kdysi zemřel Ježíš. Před patnácti lety byla tato cenná relikvie z Jeruzaléma ukradena – odvezl ji jako válečnou kořist perský král Chosroés II. po drancování Svatého města v roce 614. Tehdy byl chrám Božího hrobu, který se tyčí na místě Ježíšova ukřižování, pohřbu a vzkříšení, z velké části Peršany zničen – dokonce vážně poškodili i Ježíšův hrob vysekaný ve skále: rozdělali v něm oheň, pak kámen polévali studenou vodou, aby rozpraskal, pak zase rozdělali oheň... Kamenná lavice – do skály vytesaná plocha, na které kdysi spočívalo Ježíšovo mrtvé tělo – naštěstí pře-

stála i toto ničení (pod mramorovými deskami, které ji chrání, je dochována dodnes). Nyní celý chrám císař Herakleios nechal znovu obnovit.

Herakleios získal kříž zpět při vojenské výpravě do Persie. Ve vítězném průvodu ho nejdříve donesl do svého sídla – do Konstantinopole. A následující rok ho slavnostně předal jeruzalémskému patriarchovi Zachariášovi. Podle legendy dokonce císař sám, na vlastních ramenou, vynesl kříž zpět na Golgotu.

Další osudy kříže nejsou zcela jasné. Již za několik let, v roce 638, byl Jeruzalém bez boje dobyt muslimskými vojsky chalífy Umara II. Větší část relikvie byla v následujících zmatcích možná ztracena, nebo dle jiných pra-

menů byla přenesena do Konstantinopole. Zachovaly se jen menší části, které jsou s úctou uchovávány po celém světě. Největší dochovaná část Svatého kříže je v Římě, kam ji i s tabulkou s nápisem, kterou dal na kříž nad Ježíšovu hlavu umístit Pilát, nechala již ve 4. století přenést císařovna Helena – matka císaře Konstantina. (Podle nedávných výzkumů je dochovaná tabulka z kříže s Pilátovým trojjazyčným nápisem „Ježíš nazaretský, židovský král“ v latině, řečtině a hebrejštině skutečně pravá – viz Michael Hesemann: *Die Jesus-Tafel: Die Entdeckung der Kreuzinschrift.*)

Obojí – relikvii kříže i Pilátovu tabulku – můžete vidět, když navštívíte klenotnici baziliky Svatého kříže Jeruzalémského v Římě. Vstup do klenotnice je zdarma po levé ruce od oltáře, ale otevřena je jen několik hodin denně.

3. konstantinopolský koncil (680–1) odsoudil monotheletismus (který zastával existenci jen jedné, tj. božské vůle osoby Ježíše Krista).

Theodor, 687
vzdoropapež
Paschalís, 687
vzdoropapež

Foto na dvoustraně: Flickr, baroli (CC BY 2.0)

sv. Martin I. 649–655	sv. Evžen I., 654–657	sv. Vitalianus 657–672	sv. Adeodatus 672–676	Donus, 676–678	sv. Agatho 678–681	sv. Lev II., 682–683	sv. Benedikt II., 684–685	Jan V., 685–686	Konon, 686–687	sv. Sergius I. 687–701
--------------------------	-----------------------	---------------------------	--------------------------	----------------	-----------------------	----------------------	------------------------------	-----------------	----------------	---------------------------

Východořímská říše postupně ztrácí další území, která zabírají muslimové.



Sám, socha na vrchu Náklo

Začátek Umajjovského chalífátu po zavraždění čtvrtého chalífy Alího (661)

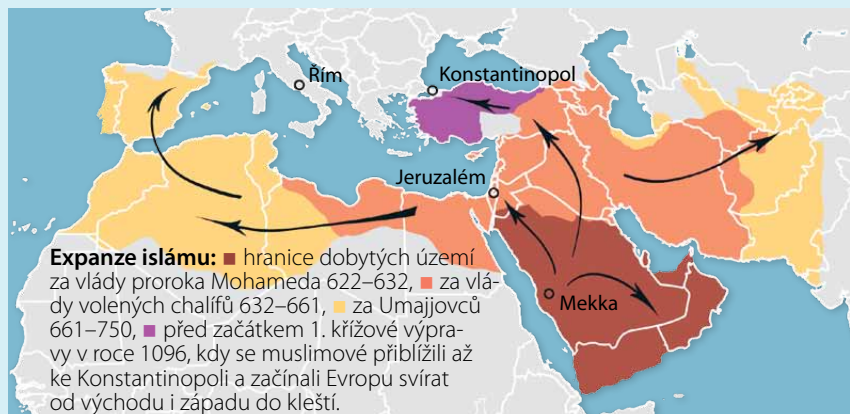


Foto: Wikimedia Commons, Brian Szymanski/úprava: MŠI

Dobytí Kartága muslimy (698)

expanze mimo Arab. poloostrov

680 po Kr.

700 po Kristu

Fulda – „německý Velehrad“

Katedrála ve Fuldě má pro Němce podobný význam jako pro nás památná bazilika na Velehradě. Možná i větší: není jen symbolem počátků víry v zemi, ale je také místem posledního odpočinku svatého Bonifáce, apoštola Německa.

Bylo to sto padesát let před příchodem svatých Cyrila a Metoděje na Moravu. Winfried, mimořádně nadaný a schopný



Bitva u Tours
 Francký majordomus Karel Martel r. 732 v bitvě u Poitiers (cca 250 km od Paříže) porazil armádu cordobského chalífátu a tím zachránil Evropu před invazí muslimů.

Jan VI., 701–705

Jan VII., 705–707

Sisinius, 708

Konstantin
 708–715

sv. Řehoř II.
 715–731

sv. Řehoř III.
 731–741

sv. Zachariáš
 741–752

Byzantský císař Lev III. kolem roku 730 odstraňuje obraz Ježíše Krista z brány paláce – začátek ikonoklasmu.

Dobytí Španělska muslimy

Roku 711 vojsko Tárika ibn Zijády překonalo Gibraltarský průliv a začalo dobývat vizigótské království v Hispánii (dnešní Španělsko). Následovala rychlá expanze muslimů po celém Pyrenejském poloostrově, který se podařilo od muslimů zcela osvobodit až teprve v 15. století (tzv. španělská reconquista; poslední muslimský emirát Granada padl v r. 1492).

Karel Martel od r. 718 až do své smrti r. 741 byl **majordomem** Austrásie a Neustrie a faktickým vládcem Franské říše. Byl dědeček budoucího císaře Karla I. Velikého.



Ikonoklasmus – obrazoborectví v Byzantské říši

8. století se v Byzantské říši vyznačovalo intenzivním odmítáním a ničením náboženských obrazů – ikon. Období iko-

noklasmu (obrazoborectví) zahájil císař Lev III. vyhlášením, že uctívání ikon je modloslužbou. Pokračoval v něm jeho syn Konstantin V., který svolal v roce 754 církevní sněm, na kterém nechal úctu k obrazům odsoudit. Tzv. ikonoklasté (obrazoborci) se odvolávali na zákaz zobrazování, který je obsažen v Desateru: *Neuděláš si modlu, totiž žádnou podobu toho, co je nahoře na nebi, dole na zemi nebo ve vodách pod zemí. Nebuděš se ničemu takovému klanět ani tomu sloužit.* (Ex 20,3–5) Ikonoklasmus rozděl-

mladý muž, vynikající organizátor, který se rozhodl nabídnout své síly pro evangelizaci střední Evropy, opouští rodnou Anglii a v roce 718 v Římě od papeže sv. Řehoře II. přijímá poslání, aby misijně působil ve Francké říši. Papež mu dal i nové latinské jméno: Bonifatius, tj. „ten, který koná dobro“. Bonifác je řeholníkem, benediktinem. Na cestu se nevydává sám, ale s dalšími bratry z tohoto řádu. Třicet let vyvrací modly, kácí posvátné pohanské

stromy, buduje kostely a kláštery, zakládá nová biskupství, vychovává další žáky a pokračovatele ne svého, ale Božího díla... V roce 754 je zavražděn spolu se svým doprovodem při misijní cestě do Friska. V kryptě katedrály ve Fuldě je nad sarkofágem tohoto svěťce vyobrazena jeho smrt: jeden z útočníků mu mečem rozťal hlavu. Na sarkofágu (viz obraz na pozadí této strany) je jiný výjev: andělé otvírají Bonifácův hrob – jednou při vzkříšení

mrtvých. Ta dvojice obrazů vyjadřuje silné poselství: kdo pro Pána Ježíše ztrácí to, co věčné není, nemusí se bát. Získá to, co věčné je! Bonifác nedal jen svůj pozemský život, ale i své schopnosti, nadání, svůj čas, síly i svou lásku – dal vše, co od Boha dostal...

Pokus se nad tím uvažovat: i tobě jednou zůstane jen to, co dáš. A nezůstaň jen u uvažování.



Svatý Bonifác a Donarův dub

Jeden z legendárních Bonifácových činů se odehrál kolem roku 723 v Geismaru, kde se rozhodl skácet posvátný dub boha Donara (Thora), který uctívali místní pohané. Shromáždění pohané čekali, že Donar zasáhne a Bonifáce potrestá. Žádná božská pomsta se ale nekonala. Naopak, jakmile Bonifác udeřil sekerou do dubu, silný víchř způsobil, že se dub zřítíl a rozlomil se na čtyři části. Pohané byli ohromeni mocí křesťanského Boha. Z dřeva poraženého dubu nechal Bonifác postavit kapli zasvěcenou svatému Petrovi. Tím symbolicky potvrdil vítězství křesťanství nad pohanstvím.

(Srov. Willibald: *Vita Bonifatii*)

Štěpán
752
vzdoropapež

Konstantin II.
767–768
vzdoropapež

Filip
768
vzdoropapež

Štěpán II.
752–757

sv. Pavel I.
757–767

Štěpán III.
768–772

Hadrián I.
772–795

2. nicejský koncil (787) odsoudil obrazoborectví (ikonoklasmus). Jde o poslední ze sedmi koncilů, které dodnes uznávají nejen katolíci, ale i pravoslavní. Další koncily dnešní pravoslavní již neuznávají.

sv. Lev III.
795–816

2. nicejský koncil (787) ukončil 1. fázi obrazoborectví (znovu v Byzanci ožilo ještě v letech 814–843).

lil byzantskou společnost. Úctu k obrazům, která se však netýká samotného „výrobku“ (např. pomalovaného dřeva), ale vztahuje se k tomu, koho zobrazuje – je tedy **relativní** – tj. vztažená k zobrazené osobě, hájili tzv. ikonodulové. Poukazovali mimo jiné na to, že Bůh sám nám v době Nového zákona, když se stal člověkem, dal „svůj obraz“. Obrazem Boha, který nám on sám dal, je Ježíš Kristus: *On je (věrný) obraz neviditelného Boha, dříve zrozený, než celá tvorstvo.* (Kol 1,15) Spor byl ukončen za vlády císařovny Ireny na 2. nicejském koncilu v roce 787, kde byla úcta k ikonám opět povolena a obnovena.

Karel Veliký králem Franků (768)

Karel Veliký králem Langobardů (774)

Korunovace Karla Velikého

Roku 800 korunoval papež Lev III. v Římě franckého krále Karla Velikého na římského císaře. Tak došlo v západní Evropě (324 let od pádu Západořímské říše) k obnovení císařství a později ke vzniku Svaté říše římské.



Rozšíření křesťanského letopočtu „Léta Páně“

Letopočet, který vytvořil mnich Dionysius Exiguus roku 525, se stal převažujícím systémem číslování roků v západní Evropě poté, co ho použil Beda Ctihodný ve své *Historia ecclesiastica gentis Anglorum* (Církevní dějiny národa anglického), dokončené roku 731. Po roce 800 s jeho pomocí datuje své listiny i císař Karel Veliký.



Foto na dvoustraně Wikimedia Commons, Basilica di San Clemente, Wikimedia Commons, Zde (CC-BY-SA,4.0)

Papež Hadrián II. klade slovanské bohoslužebné knihy na oltář. →

Bitva u Ostie (849), spojené námořní síly papeže Lva IV., neapolského vévody Sergia I. a dalších italských měst porazily Saracény u Ostie, což zajistilo ochranu Říma před dalšími útoky.

Jan, 844, vzdoropapež

Saraceni zničili klášter na Monte Cassino (847), jedno z nejvýznamnějších center benediktinského mnišství v Evropě.

Založení kláštera v Corvey (825, v dnešním Německu), kulturní a vzdělávací centrum, které hrálo významnou roli v šíření křesťanství a vzdělanosti ve střední Evropě.

Štěpán IV., 816–817 sv. Paschal I. 817–824	Evžen II., 824–827 Valentin, 827 Řehoř IV. 827–844	Útok muslimských Saracénů na Řím (846), vyplnění bazilik sv. Petra a sv. Pavla	Sergius II. 844–847 sv. Lev IV., 847–855
--	---	---	--

Leon V., 813–820	Michael II., 820–829	Theofilos, 829–842	Michael III., 842–867
------------------	----------------------	--------------------	-----------------------

Vzpouza Tomáše Slovana (821–823), byzantského vojevůdce (řecky Thomas ho Slavos) slovanického původu, který povstal proti Michaelovi II., stal se vzdorocísařem. Vzpouza byla potlačena.

čeští panovníci

Mojmír I.
830?–846

Rostislav
846–870

panovníci Velké Moravy



císař Karel Veliký

Smrt Karla Velikého (814), císaře Svaté říše římské, znamenala počátek nestability a rozdělení jeho říše mezi jeho vnuky podle Verdunské smlouvy.

Ludvík I. Pobožný (císařem 813–840), syn Karla Velikého, válčil s vlastními syny, doba občanských válek.

Verdunská smlouva (843)
 Verdunská smlouva rozděla říši Karla Velikého mezi jeho tři vnuky, což vedlo ke vzniku tří samostatných království: **Východofranského** (základ dnešního Německa), **Západofranského** (základ dnešní Francie) a **Středofranského** (Středofranské království zaniklo nedlouho poté dalším rozdělením na Italské království, Burgundské království s Provincií a Lotharingii).

Misie u Slovanů

Přivítání, jaké Řím dlouho nezažil

Bylo to velkolepější přivítání než pro císaře! Sám papež Hadrián II. vyšel soluňským bratřím naproti před brány Věčného města. Společně s ním je vítaly i nespočetné jásající zástupy obyvatel Říma. Jak je to vůbec možné? Cyril s Metodějem totiž přinášeli do Říma ostatky svatého Klementa, čtvrtého papeže, světce z úsvitu křesťanství, muže, který ještě osobně znal samotného Petra! Klement byl krátce před rokem 100 poslán do vyhnanství daleko na východ říše a tam zabit. Jeho ostatky

objevili Cyril a Metoděj při své předcházející misi na Krymu. A nyní, po téměř osmi staletích od své smrti, se svatý papež Klement vrací do Říma – z Chersonu, přes Konstantinopol a Velkou Moravu...

Byl však ještě jeden důvod pro toto velkolepé přivítání, ale i pro papežovu ochotu, se kterou zanedlouho schválil liturgii ve slovanském jazyku (což byla v té době naprosto neobvyklá výsada): tím důvodem bylo odcizování mezi Západem a Východem, mezi Římem a Konstantino-

polí, které se sice projevilo trvalým schizmatem až v roce 1054, ale doutnalo již dlouhá staletí před tím. Papež Hadrián II. doufal, že právě Slované by mohli být pojítkem mezi vzdalujícím se Východem a Západem Církve. I proto ta velká vstřícnost! Netušil, že slovanské národy nejen že nebudou spojovacím článkem, ale právě jejich středem povede trhlina, která se dodnes v Církvi nezacelila: západní Slované jsou katolíci – a východní Slované pravoslavní.

Anastasius, 858
vzdoropapež

4. konstantinopolský koncil (869–870) odsoudil konstantinopolského patriarchu Fotia. Tento koncil dnešní pravoslavní neuznávají a za pravý považují koncil, který v Konstantinopoli v roce 879–880 Fotia rehabilitoval. Tyto události jsou dokladem, že ke zhoršování vztahů mezi křesťanským Východem a Západem (mezi Římem a Konstantinopolí) docházelo již dlouho před definitivním schizmatem v roce 1054.

Benedikt III.
855–858

sv. Mikuláš I. Veliký
858–867

Hadrián II.
867–872

Jan VIII.
872–882

Marinus I., 882–884

Hadrián III., 884–885

Štěpán V.
885–891

Formosus
891–896

Bonifác VI., 896

Štěpán VI., 896–897

Roman, Theodor II., 897

Jan IX., 898–900

konstantinopolský patriarcha Fotios, 858–867 a 877–886 – jeden z iniciátorů vyslání sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu

Bořivoj I.
872–888

Svatopluk
888–894

Spytihněv I.
894–915



Svatopluk
871–894

Svatopluk se stává od roku 888 i českým knížetem.

Mojmír II.
894–906?

863 – příchod sv. Cyrila a Metoděje na Velkou Moravu (slovanské písmo *hlaholice*, které vytvořili – viz podklad strany vpravo)

868 – papež Hadrián II. schválil liturgii ve slovanském jazyce (bohoslužebné knihy položil na oltář v bazilice Santa Maria Maggiore – viz obrázek na podkladu strany vlevo)

Smrt sv. Cyrila – Konstantina (869), Cyril je jeho řádové jméno při vstupu do kláštera v Římě.

Smrt sv. Metoděje (885)

Metodějovi žáci po jeho smrti vyhnaní, misijně působí v Bulharsku a u Ochridského jezera.



Svatí sedmipočetníci (sv. Cyril a Metoděj a pět žáků) na fresce v klášteře sv. Nauma u Ochridského jezera



Úpadek papežství a duchovní obnova

10. století je současně dobou velkého úpadku města Říma a papežství a duchovní obnovy vycházející z klášterů západní Evropy.



Christoforus
vzdoropapež
903-904



klášter Cluny v Burgundsku

Brzy po svém založení roku 910 se tento benediktinský klášter stal jedním z předních center náboženské a kulturní obnovy Evropy.



Benedikt IV.
900-903

Lev V., 903

Sergius III.
904-911

Anastasius III., 911-913

Landó, 913-914

Jan X.
914-928

Lev VI., 928

Štěpán VII.
928-931

Jan XI.
931-935

Lev VII., 936-939

Štěpán VIII.
939-942

Marinus II.
942-946

Agapetus II.
946-955

Pro Byzantskou říši je 10. stol. obdobím politické stability a vojenských úspěchů proti rozpínajícímu se islámu. Nikeforos II. Fokas

Mojmírovou smrtí (906?) končí období Velké Moravy

Vratislav I.
915-921

sv. Václav
925-935

Boleslav I.
935-967/972



sv. Ludmila

Svatá Ludmila, babička svatého Václava, zavražděna roku 921



sv. Václav

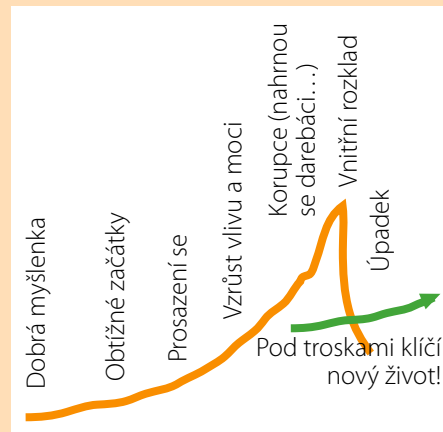
Roku 929 nebo 935 zavražděn český kníže **sv. Václav** svým bratrem Boleslavem

Takto staví lidé – a takto s lidmi Bůh

Obvyklý „průběh akce“, když „staví lidé“ se dá charakterizovat dvěma slovy: vzestup a pád. Je celkem jedno, zda jde o budování říše, státu, firmy, neziskové organizace, či jakékoliv jiné čistě lidské instituce. Průběh by se dal s určitým zjednodušením zachytit graficky takto:



Když staví své dílo Bůh, mnoho „lidských prvků“ je společných, protože Bůh k budování svého díla – Církve – používá jako spolupracovníky lidi. A ti jsou nedokonalí. Do Božího díla vnášejí tuto „člověčinu“. Ale když se to lidské postupně kazí a rozkládá, Boží duch – Duch Svatý – pod tím, co lidé pokazili, dává znovu a znovu vyrůstat něčemu novému, svěžímu. Mohli bychom to graficky zobrazit takto:



Právě 10. století je úžasným příkladem toho, jak – v době, kdy papežství mimořádným způsobem duchovně upadá a papežové se na čas stávají jen součástí bojů o moc mezi znesvářenými římskými šlechtickými rody – Bůh působí skrze svého ducha intenzivní obnovu života Církve. Tato duchovní obnova vychází z klášterů a proměňuje a povznáší tehdejší Evropu. Něco podobného můžeme vidět v dějinách Církve stále znovu a znovu. Když se to lidské rozpadá, to Boží vyrůstá v nové kráse. Graficky bychom mohli dějiny Církve zobrazit takto:



Pán Ježíš slíbil Církvi: Já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa. (Mt 28,20)



Foto na divoustraně: Unsplash, Embila Munk Rynkebjerg (CC0); Wikimedia Commons, Jorge Lascar (CC BY 2.0)

Jan XII. 955–964	Benedikt V., 964 Lev VIII., 964–965	Jan XIII. 965–972	Benedikt VI. 973–974 Benedikt VII. 974–983	Jan XIV., 983–984 Jan XV., 985–996	Řehoř V., 996–999
------------------	--	-------------------	---	---------------------------------------	-------------------

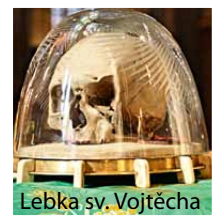
(byzantským císařem 963–969) dosáhl úspěchů v Malé Asii a Jan I. Tzimiskes (969–976) dobyl zpět Antiochii.

Dcera Boleslava I. ctihodná **Mlada** (cca 935–994) byla vyslána do Říma, aby jednala s papežem o zřízení pražského biskupství. Sama se stala první abatyší svatojiřského kláštera na Pražském hradě.

Boleslav II.
967/972–999

Založení pražského biskupství (973); prvním biskupem byl Dětmár.

Svatý Vojtěch z rodu Slavníkovců byl v pořadí druhým pražským biskupem (982–994). Zavražděn na misií u pohanských Prusů roku 997.



Boleslav II., 999–1002

Bitva u Lechfeldu (Lechu) roku 955 – císař Otto I. Veliký porazil Maďary a zastavil jejich expanzi do západní Evropy. V bitvě bojovali i Boleslavovi čeští vojáci.



Kolem roku 965 křest dánského krále Harald I. Modrozuba a pokřesťnění Dánska

Založení Káhiry r. 969 – stala se centrem chalífátu Fátimovců a kulturním i politickým centrem islámského světa.

Vzestup Osmanské říše na konci 10. století

Koronace sv. Štěpána I. (r. 1000), prvního uherského krále; upevnění křesťanství v Uhrách

Spor o investituru

Po tom, co se Církev vymanila z područí římských rodin, které v 10. století nechávaly podle svých mocenských choutek volit a odstraňovat papeže, musí se nyní osvobodit i od nadvlády králů a císařů. Celé 11. století trvá tzv. boj o investituru – o právo Církve svobodně si volit své biskupy a další představené.



Řehoř
vzdoropapež
1012

Silvestr II.
999–1003

Jan XVII. 1003

Jan XVIII.
1003–1009

Sergius IV.
1009–1012

Benedikt VIII.
1012–1024

Jan XIX.
1024–1032

Benedikt IX.
1032–1044

Silvestr III., 1045

Benedikt IX., 1045

Řehoř VI., 1045–6

Klement II., 1046–7

Benedikt IX., 1047–8

Damasus II., 1048

Rozpory mezi křesťanským Západem a Byzantskou říší vrcholí tzv. Velkým schizmatem r. 1054.

Boleslav III.
999–1002

Vladivoj. 1002–3

Boleslav Chrabrý. 1003–4

Jaromír
1004–1012

Oldřich
1012–1033

Založení Sázavského kláštera
(1032) – u jeho zrodu stáli kníže Oldřich, pražský biskup Šebř a poustevník sv. Prokop, kolem něhož se zde tvořila skupina následovníků již asi od roku 1009. Klášter byl střediskem slovanské vzdělanosti.

Břetislav I.
1034–1055

Svatý Prokop († 1053)
byl původně světský kněz, později poustevník, spoluzakladatel a první opat Sázavského kláštera. Svatořečen byl roku 1204.

Církev a systém univerzit

Nejstarší univerzity vznikly z katedrálních škol (v Boloni, v Paříži). Zřizovateli univerzit byli většinou papežové. Z 81 univerzit založených do začátku reformace mělo 33 papežskou zakládací listinu, 15 císařskou nebo královskou, 22 obojí (tj. papežskou i od světského panovníka) a 13 nemělo žádnou.

Velké schizma 1054

Roku 1054 došlo k vzájemné exkomunikaci mezi papežem Lvem IX. a konstantinopolským patriarchou Michaellem I. Kerullariem. Hlavními příčinami nebyly rozdíly v teologii a liturgii (to byly důvody spíše zástupné), ale politické napětí a po staletí se zhoršující vzájemné vztahy, tedy nedostatek vzájemné lásky! Výsledkem bylo trvalé, dodnes trvající, rozdělení křesťanstva na katolickou církev a pravoslavnou církev, což mělo dlouhodobý vliv na vztahy mezi Východem a Západem.

Cesta do Canossy

Leden v severní Itálii bývá chladný. V roce 1077 napadl i sněh. Před hradem Canossa v něm naboso již třetí den stojí římský král Jindřich IV. Nejen, že stojí bosý v mrazivém sněhu, ale na sobě má pouze hrubý oděv kajčnicka, ve kterém přešel pěšky Alpy. Tři dny stojí král pod hradbami a prosí, aby se směl setkat s papežem, který je právě nyní na Canosse. Chce Řehoře VII. pokorně požádat o odpuštění.

Je to vyvrcholení dlouholetého zápasu mezi Církví a státem: císařové a králové se vždy snažili, aby se Církve stala poslušnou služkou státní moci. Na Východě, v Konstantinopoli, se jim to časem beze zbytku podařilo. Vznikl takzvaný východní cezaropapismus – církve doslova prorostla se státem. Získala jeho bezvýhradnou podporu, ale ztratila svobodu. Stav, který známe i z dnešního Ruska...

Na Západě se papežové snažili vzdorovat. Především šlo o to, kdo má právo vybírat biskupy a další církevní představené. Pokud to bude panovník, nic mu nebude bránit v tom, aby si na klíčová místa dosadil své poslušné loutky. Za takové situace by si ani Církve na Západě nemohla svou svobodu a suverenitu udržet. Hlavní spor vypukl během pontifikátu papeže Řehoře VII., který v roce 1070 odmítl kandidáta na pozici milánského arcibiskupa prosazovaného králem Jindřichem IV. Roku 1075 pak následně vydal tzv. *Dictatus papae*, v němž prosazoval požadavky Církve. Mimo jiné v něm uplatňoval výlučné právo na jmenování a odvolávání biskupů. Na největší odpor narazil v římskoněmecké říši. Její král Jindřich IV. vypověděl poslušnost Římu. Papež na to reagoval tím, že Jindřicha IV. roku 1076 sesadil a exkomunikoval (vyloučil z Církve) a Jindřichovy poddané zprostil přísahy věrnosti

panovníkovi. Jindřichovi hrozilo, že ho říšská knížata přestanou respektovat a zvolí si nového krále. Rozhodl se proto pro smír a vykonal kajčnickou cestu pěšky k papeži do italské Canossy.

Řehoř VII. dlouho váhal. Tušil, že královo pokání není zcela upřímné. Ale jako pozemský zástupce milosrdného Ježíše Krista nemohl odmítnout člověka, který koná pokání a prosí o odpuštění... Po třech dnech, 28. ledna 1077, králi odpustil (viz vyobrazení na pozadí strany). „Obrácení“ Jindřichovi IV. skutečně nevydrželo dlouho. Spor propukl znovu v roce 1080. Jindřich dokonce v roce 1084 násilím dobyl Řím, vynutil si korunovaci na císaře a nechal zvolit Klementa III. vzdoropapežem...

Celý spor o investituru byl ukončen až v následujícím století *Wormským konkordátem* v roce 1122 (viz rukopis na pozadí strany). Církve na Západě si udržela svou nezávislost na světské moci.

Benedikt X.
vzdoropapež
1058–1059

Honorius II.
vzdoropapež
1061–1072

Klement III.
vzdoropapež
1084–1100

Lev IX.
1049–1054

Viktor II.
1055–1057

Štěpán IX., 1057–1058

Mikuláš II.
1059–1061

Alexandr II.
1061–1073

sv. Řehoř VII.
1073–1085

bl. Viktor III., 1086–7

bl. Urban II.
1088–1099

Ztráty území Byzantské říše na Balkáně a v Malé Asii kvůli nájezdům Normanů, Pečeněgů a Seldžuků



Spytihněv II.
1055–1061

Vratislav II.
1061–1092

První český král

Konrád I. Brněnský
1092

Břetislav II.
1092–1100



Velké schizma 1054



Cesta do Canossy krále Jindřicha IV. (1077)

Založena Boloňská
univerzita 1088
(nejstarší na světě)

Poselstvo od císařského dvora z Konstantinopole, které v roce 1095 dorazilo k papeži bl. Urbanovi II. s prosbou o pomoc.

I. křížová výprava
(1096–1099) uspořádaná výzvou papeže bl. Urbana II. skončila dobytím Jeruzaléma.

1060 po Kr.

1080 po Kr.

1100 po Kristu

Zápas o Svatou zemi

Impulesem ke křížovým výpravám bylo poselstvo od císařského dvora z Konstantinopole, které v roce 1095 dorazilo k papeži bl. Urbanovi II. s prosbou o pomoc. Jaká byla v tu chvíli situace?

1) Muslimové v 11. století porušili dohody, došlo k masovému ničení kostelů – zejména Chrámu Božího hrobu v Jeruzalémě. Křesťané byli terorizováni. Budoucnost křesťanů na posvátných místech v Palestině byla ohrožena.

2) Bratrská křesťanská země Byzanc byla v krajně vážné situaci a prosila naléhavě o pomoc. Nebezpečí ze strany muslimských Seldžuků, kteří byli již 100 km od Konstantinopole, bylo takové, že odmítnutí pomoci by znamenalo katastrofu (i pro Evropu, kterou muslimové svírali „v kleštích“ od východu, ale i západu – viz mapa na str. 21 „Expanze islámu“).

Profesor Egon Flaig říká: „Pokud by Konstantinopol padla již v roce 1100, pak by se obrovská vojenská síla tureckého vojska přivalila do střední Evropy o čtyři sta let dříve. Rozmanitost evropské kultury by pravděpodobně nikdy nevznikla: žádné svobodné městské ústavy, žádné katedrály, žádná renesance, žádný rozmach vědy: neboť v prostoru islámu vymizelo svobodné – řecké – myšlení právě v té době. (...) Křížákům bychom měli být podobně vděční jako Řekům, kteří kdysi odrazili nápor Peršanů.“

Theoderich
vzdoropapež
1100–2

Albert
vzdoropapež
1102

Silvestr IV.
vzdoropapež
1105–1111

Řehoř VIII.
vzdoropapež
1118–1121

Celestýn II.
vzdoropapež
1124

Anaklét II.
vzdoropapež
1130–1138

Viktor IV.
(Conti)
vzdoropapež
1138

1. lateránský koncil (1123) řešil spor o investituru, tj. že konečné slovo při výběru biskupů má papež, a ne císař. První z celocírkevních (ekumenických) koncilů konaných na Západě.

2. lateránský koncil (1139) se zabýval otázkou kněžského celibátu a problémem se vzdoropapežem Anaklétem II.

Paschalis II.
1099–1118

Gelasius II., 1118–9

Kalixt II.
1119–1124

Honorius II.
1124–1130

Inocenc II.
1130–1143

Celestýn II., 1143–1144

Lucius II., 1144–1145

bl. Evžen III.
1145–1153

Byzantská říše ve 12. stol. zažila období obnovy pod vedením dynastie Komnenovců. Říše obnovila část ztracených území,

Bořivoj II.
1100–1107

Svatopluk Olomoucký
1107–1109

Vladislav I.
1109–1117

Bořivoj II.
1117–1120

Vladislav I.
1120–1125

Soběslav I.
1125–1140

Vladislav II.
1140–1172

Wormský konkordát (1122) mezi císařem Jindřichem V. a papežem Kalixtem II. ukončil první fázi sporu o investituru, tj. úsilí o emancipaci Církve z područí světské moci, a vymezil rozdíl mezi mocí světskou a duchovní.

Založena univerzita v Paříži cca 1150

2. křížová výprava (1147–1149) vedená římským králem Konrádem III. a francouzským králem Ludvíkem VII., nepodařilo se jí získat zpět předtím ztracenou Edessu.

Vláda křižáků očima muslima

Panství křižáků bývá v literatuře a filmech neprávem popisováno jako drancování, krutovláda a útlak muslimských obyvatel. Během téměř sta let došlo jistě i k řadě nespravedlností... Papež Jan Pavel II. se za ně jménem celé katolické církve muslimům omluvil. Ale arabský cestovatel a zeměpisec Ibn Jubayr (čti Džubair), který na své pouti do Mekky procházel i územími ovládanými křižáky,

popisuje ve své knize *Cesty Ibn Jubayra* život muslimů pod vládou křižáků zcela odlišně:

„Míjeli jsme zemědělské statky, kde se muslimům žije pod Franky velmi dobře – Alláh ať nás chrání od takového pokušení! ... Mnozí muslimové jsou v pokušení se zde usadit, když vidí velmi těžké podmínky, ve kterých žijí jejich bratři na územích pod muslim-

skou vládou. Neboť muslimové žijící na území pod muslimskou vládou mají stále důvod si stěžovat na nespravedlnost ze strany svých pánů a souvěrců, kdežto tito nemohou než chválit vládu Franků (tedy křižáků – pozn. red.), na jejichž spravedlnost se mohou vždy spolehnout.“

Viz Régine Pernoud: „*The Crusaders. The Struggle for the Holy Land*“, str. 172 – dostupné i na books.google.com

Že **manželství kleriků je neplatné**, bylo v katolické církvi stanoveno od roku 1139, kdy 2. lateránský koncil oficiálně potvrdil pravidlo celibátu pro kněze. Vztahuje se na všechny, kteří byli vysvěceni na jáhny, kněze nebo biskupy. Celibát se vyvinul postupně během staletí jako disciplinární norma, ale 2. lateránský koncil byl první, který tuto praxi kodifikoval s právními důsledky a manželství těchto kleriků učinil neplatným.

Viktor V.
vzdoropapež
1159–1164

Paschalis III.
vzdoropapež
1164–1168

Kalixt III.
vzdoropapež
1168–1178

Inocenc III.
vzdoropapež
1178–1180

3. lateránský koncil (1179) řešil otázku katarů, valdenských a církevní disciplínu.

Anastasius IV., 1153–4

Hadrián IV.
1154–1159

Alexandr III.
1159–1181

Lucius III.
1181–1185

Urban III., 1185–7

Řehoř VIII., 1187

Klement III.
1187–1191

Celestýn III.
1191–1198

Inocenc III.
1198–1216

zlepšila ekonomiku a zažila kulturní rozkvet, ale zároveň čelila vnějším hrozbám od křižáků a rostoucí moci muslimských států.

V letech 1158–1172 vládne jako český král Vladislav I.

Bedřich, 1172–3

Soběslav II.
1173–1178

Bedřich
1178–1189

Konrád II. Ota
1189–1191

Václav II., 1191–2

Přemysl Otakar I., 1192–3

Jindřich Břetislav
1193–1197
kníže a biskup

Vladislav Jindřich, 1197

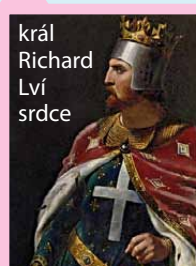
Přemysl Otakar I., 1197–8
od r. 1198 král

Katedrální škola v Chartres připravila velkou syntézu, kterou pak provedl nejvýznamnější učenec středověku **sv. Tomáš Akvinský** († 1274), když ukázal, že věda a víra se vzájemně doplňují – jsou komplementární –, a nemohou si proto odporovat. Tento základní poznatek chyběl u velkých arabských učenců té doby – a byl zcela klíčový pro budoucnost, jak ukazuje i srovnání dalšího vývoje vědy v křesťanské Evropě a v arabském světě.

Založena univerzita v Oxfordu cca 1167

Dobytí Jeruzaléma Saladinem (1187)

3. křížová výprava (1189–1192) byla reakcí na dobytí Jeruzaléma Saladinem pod vedením anglického krále Richarda Lví srdce, francouzského krále Filipa II. a římského císaře Fridricha I. Barbarossy. Podařilo se jim získat několik klíčových měst, ale Jeruzalém zůstal v muslimských rukou.



král Richard Lví srdce

Žebravé řády

Žebravé řády vznikly ve 13. století jako reakce na potřebu obnovy duchovního života a boje proti herezím. Františkáni, založení sv. Františkem z Assisi, kladli více důraz na cit – oslovení srdce člověka. Dominikáni, založení sv. Dominikem, oslovovali více rozum – intelekt posluchačů. Tyto řády se vyznačovaly velmi chudým životem (neměly kláštery s hospodářstvím), kázáním a péčí o chudé a nemocné, často ve městech.

1. Lyonský koncil (1245) řešil spory s císařem Fridrichem II. (kterého sesadil) a ochranu Svaté země.

4. lateránský koncil (1215) znovu řešil spory o investituru.

Honorius III.
1216–1227

Řehoř IX.
1227–1241

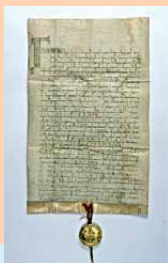
Celestýn IV., 1241

sedisvakance

Inocenc IV.
1243–1254

Ve 13. století byla Byzantská říše oslabena čtvrtou křížovou výpravou (1204), která vedla k dobytí Konstantinopole a vzniku

Přemysl Otakar I.
1198–1230
český král



Zlatá bula sicilská, vydaná r. 1212 v Basileji budoucím římským králem Fridrichem II., potvrzuje dědičnost titulu českého krále a jeho volbu na domácí půdě; římský panovník bude volbu jen stvrzovat.

Václav I.
1230–1253

Sv. Anežka, dcera Přemysla Otakara I., odmítá nabídku k sňatku s císařem Fridrichem II. a inspirována františkánským ideálem zakládá klášter Na Františku (1234), do kterého vstupuje.



4. křížová výprava (1202–1204) byla zmanipulována benátským dóžetem Enricem Dandolem a místo boje proti muslimům **dobyla křesťanský Konstantinopol**. Tato výprava vedla k rozbití vztahů s Byzantskou říší a způsobila vážnou trhlinu mezi východním a západním křesťanstvím!

Založena univerzita v Cambridge 1209

5. křížová výprava (1217–1221) zaměřená na Egypt jako klíčovou zemi v muslimských rukou. I přes počáteční úspěchy skončila nezdařenou smlouvou se sultánem Al-Kámilem.

6. křížová výprava (1228–1229) vedená římským císařem Fridrichem II., který použil spíše diplomacii než vojenskou sílu. Dosáhl dohody, která křesťanům dočasně zajistila přístup do Jeruzaléma.

7. křížová výprava (1248–1254), vedl ji francouzský král sv. Ludvík IX., skončila jeho zajetím.

Františku, oprav můj dům!

Na dohled je vidět hradby italského města Assisi. Je rok 1205. František, syn bohatého obchodníka, stojí před malým rozpadajícím se kostelem svatého Damiána. Jeho mysl je rozechvělá pochybnostmi o dosavadním životě plném bohatství a snahy o světskou slávu – a přesto prázdném. Cítí se ztracený v hledání smyslu. Srdce mu bušilo, když vstoupil do chladného stínu kostela, kde slunce pronikalo pouze malými okénky a vrhalo světlé skvrny na starý, prachem pokrytý oltář. František poklekl, zvedl zrak k postavě Krista visícího na kříži a v tichu své duše hledal odpovědi.

Modlí se: „Nejvyšší, slavný Bože, osvít temnoty mého srdce a dej mi, Pane, pra-

vou víru, pevnou naději a dokonalou lásku, moudrost a poznání, abych splnil tvůj svatý a pravý příkaz.“

František vidí, jak Kristus na kříži pohybuje ústy! A slyší jasný hlas: „Františku, jdi a oprav můj dům, neboť se rozpadá!“

Následující týdny František vlastníma rukama obnovuje zchátralé zdivo kostelíka za hradbami města. Ale jak měsíce plynuly, začal chápat hlubší význam slov, která zaslechl. Nejde jen o opravu kamených zdí kostela, ale o obnovu „domu Církve“, o její duchovní obnovu... Porozuměl, že zchátralost kostela byla metaforou pro zchátralost lidských srdcí odvrácených od pravé víry, pokory –

od Boha. Časem se k němu přidávají další, kteří byli unavení povrchností a honbou za bohatstvím: opouštějí vše, aby získali vše! Chtějí vzít vážně to, k čemu nás Pán Ježíš v evangeliích zve. Je to základ budoucího františkánského řádu. Začátek další velké vlny obnovy Církve...

*Srov. „Modlitba před křížem“
svatého Františka z Assisi.*

Obrázek na pozadí strany vlevo: papež Inocenc III. vidí ve snu Františka – postavu v žebráckém oděvu, jak podpírá hroučící se Lateránskou baziliku v Římě (u ní bylo od 4. do 14. století sídlo papežů; teprve posledních šest století sídlí ve Vatikánu).

2. lyonský koncil
(1274) – snaha o překonání velkého schizmatu (o překonání rozdělení mezi katolíky a pravoslavnými)

14.

Alexandr IV.
1254–1261

Urban IV.
1261–1264

Klement IV.
1265–1268

sedisvakance

bl. Řehoř X.
1271–1276

bl. Inocenc V., 1276
Hadrián V., 1276

Jan XXI., 1276–7

Mikuláš III.
1277–80

Martin IV.
1281–5

Honorius IV., 1285–7

Mikuláš IV.
1288–1292

sedisvakance

sv. Celestýn V., 1294

Bonifác VIII.
1294–1303

Latinského císařství. Obnovení říše r. 1261 Michaelem VIII. Palaiologem vedlo k obnově Konstantinopole, ale říše zůstala slabá.

Přemysl
Otokar II.
1253–1278

Přemysl Otakar II. výrazně rozšířil české území. Získal Štýrsko (1260), Korutany a Kraňsko (1269) a dočasně také Rakousy (1251–1276). Tím vytvořil mocný středoevropský stát sahající od Čech až k Jadránu. Jeho ambiciózní expanzivní politika nakonec vedla k jeho pádu a oslabení české moci v regionu.

Václav II.
1278/83–1305

Jako nezletilý byl Václav II. do r. 1283 v poručnictví Oty Braniborského a České země chátraly. Po návratu byl jeho poručníkem Závíš z Falkenštejna. Roku 1290 nechal Závíše popravít, upevnil svou moc i království (od r. 1300 se stal i polským králem).



Svatá Zdislava
z Lemberka
(1220–52)



sv. Ludvík IX.,
francouzský král

8. křížová výprava
(1270) do Tuniska, také vedená sv. Ludvíkem IX., který na ní zemřel, což vedlo k jejímu ukončení.

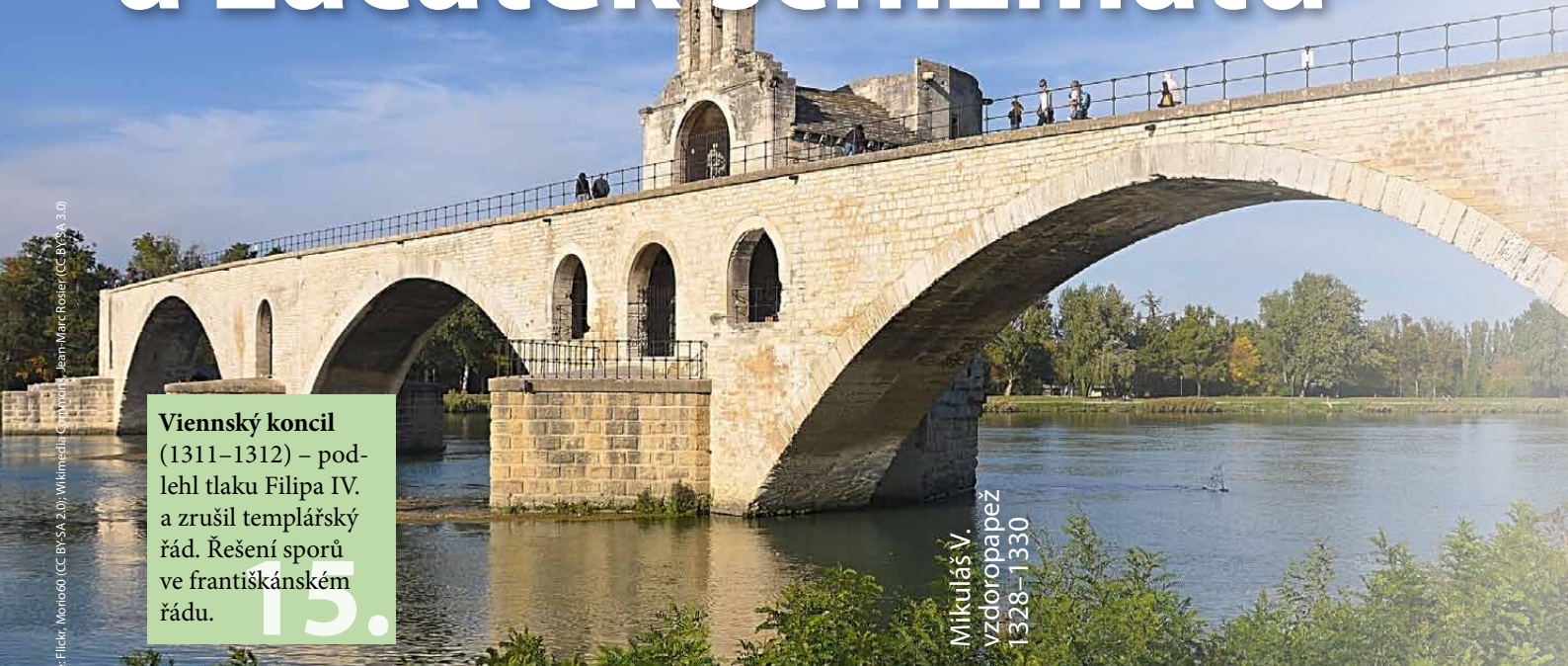
9. křížová výprava
(1271–1272) s cílem posílit slábnoucí křesťanské pozice ve Svaté zemi.



Bitva na Moravském poli,
1278 – smrt českého krále
Přemysla Otakara II.

Pád pevnosti Akkon
(1291), posledního křížáckého opěrného bodu ve Svaté zemi, **konec éry křížáckých výprav.**

Papežové v Avignonu a začátek schizmatu



Viennský koncil (1311–1312) – podlehl tlaku Filipa IV. a zrušil templářský řád. Řešení sporů ve františkánském řádu.

15.

Mikuláš V. vzdoropapež 1328–1330

papežové v Avignonu 1305–1378

bl. Benedikt XI. 1303–1304

Klement V. 1305–1314

sedisvakance

Jan XXII. 1316–1334

Benedikt XII. 1334–1342

Klement VI. 1342–1352

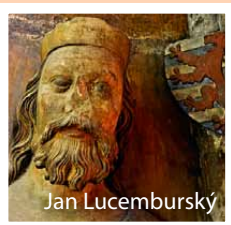
Papežové přesídlili z Říma do Avignonu* (viz obrázky na pozadí strany – avignonský most a papežský palác) převážně kvůli politickému chaosu a násilí v Římě. Tento krok také odrážel rostoucí vliv francouzských králů na papežství. Avignon nabízel větší bezpečnost, stabilitu (i pohodlí) a zdálo se, že papežům umožní lépe spravovat církevní záležitosti.

Byzantská říše ve 14. stol. čelí vnitřním rozbrojům a občanským válkám, což oslabilo její moc. Zároveň ztratila rozsáhlá území

Václav III., 1305–6

Jindřich Korutanský 1306–1310

Jan Lucemburský 1310–1346



Jan Lucemburský

Povýšení pražského biskupství na arcibiskupství, 1344; prvním arcibiskupem byl v letech 1344 až 1364 Arnošt z Pardubic.



znak arcibiskupství

Karel IV. 1346–1378

Výměna Přemyslovců »po meči« po zavraždění krále Václava III. v r. 1306 v Olomouci

Nástup Lucemburků na český trůn v r. 1310

Období vrcholné gotiky (14. a zač. 15. stol.) – stavba katedrál, některé z nich byly dostavěny až o staletí později (na obrázku katedrála sv. Štěpána ve Vídni, dokončena až v 16. století).



Bitva u Kresčaku, 1346 – smrt Jana Lucemburského

Karlova univerzita
V roce 1348 založil Karel IV. v Praze univerzitu, která byla první na sever od Alp a na východ od Paříže.



Země koule

Sít evropských univerzit byla internetem středověku – zprostředkovávala šíření informací. Uměli byste – a to bez moderní techniky – nezpochybnitelným způsobem dokázat, že země je kulatá? Studenti středověkých univerzit to uměli. Spis *De sphaera*, který kolem roku 1230 sepsal Johannes de Sacrobosco, sloužil mimo jiné k výuce na oxfordské univerzitě. Toto téma probírá hned v úvodu – mezi fundamenty, na nichž pak dále staví:

Že také Země je kulatá, se ukazuje tak: Znamení a hvězdy nevycházejí a nezapadají pro každého a všude stejně, ale vycházejí a zapadají dříve pro ty,

kteří jsou na východě (...) Proto to stejné zatmění Měsíce, které vidíme my v první hodině noci, vidí na východě ve třetí hodině noci, což dokazuje, že mají noc a západ Slunce dřív než my, a příčinou je zaoblení Země.

Že je Země zakřivená také od severu k jihu, se ukazuje tak: Pro ty, kteří žijí na severu, jsou některé hvězdy stále viditelné – totiž ty blízko severnímu pólu –, kdežto jiné, které jsou blízko jižního pólu, jsou jim vždy skryty. Jestliže tedy někdo půjde od severu k jihu, může dojít tak daleko, že hvězdy, které byly původně vždy viditelné, začnou zapadat. (...) A tentýž muž může nyní uvidět hvězdy, které předtím byly před ním stále skryty (hvězdy jižní oblohy – pozn. redakce).



Ilustrace ze 14. století ke spisu Gossuina de Metz *L'image du monde* z roku 1246

Na naléhání mystičky sv. Kateřiny Sienské se papež Řehoř XI. v roce 1377 vrací do Říma (papežové jako nástupci sv. Petra byli vždy biskupy města Říma, a to i po dobu pobytu v Avignonu). Protože Lateránský palác, ve kterém papežové po tisíc let sídlili, byl v době návratu papeže podobně jako celý Řím poničený, usídlil se ve Vatikánu.



sv. Kateřina Sienská

Inocenc VI.
1352–1362

bl. Urban V.
1362–1370

Řehoř XI.
1370–1378

Klement VII.
1378–1394

avignonský vzdoropapež zvolený francouzskými kardinály proti Urbanovi VI.

Benedikt XIII.
1394–1423

další avign. vzdoropapež

návrat papežů zpět do Říma

Urban VI.
1378–1389

Bonifác IX.
1389–1404

Pozn.: * I v Avignonu zůstal papež stále římským biskupem. Utekl tam, protože to bylo papežské území. V Avignonu tedy nebyl hostem ani zajatcem francouzského krále, ale suverénem na svém území.

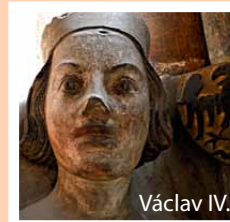
na Balkáně a v Anatolii kvůli osmanské expanzi. Konstantinopol se stále více izolovala, zatímco říše upadala politicky i ekonomicky.

V letech 1355–1378 císař Svaté říše římské



Karel IV.

Václav IV.
1378–1419



Václav IV.

Po r. 1344 byla na Pražském hradě zahájena stavba trojlodní gotické katedrály pro novou arcidiecézi. Po přerušení husitskými válkami byla dokončena až po 500 letech v roce 1929. Portréty českých panovníků na této straně jsou z triforia (vnitřního ochozu) katedrály.

Odsouzení Viklefova učení v Anglii v r. 1377. Upadl by v zapomnění, kdyby ho několik desetiletí později neoprášil v Čechách Jan Hus.



Jan Viklef

Spor Václava IV. a pražského arcibiskupa Jana z Jenštejna o kladrubské opatství, který vyvrcholil umučením jeho generálního vikáře **sv. Jana Nepomuckého** (1393).



sv. Jan Nepomucký

Pokus o vyřešení dvojpapěžství vedl k trojpapěžství

Ve snaze vyřešit schizma zvolili kardinálové v roce 1409 na koncilu v Pise Alexandra V. proti římskému papeži Řehoři XII. (proti z pozdějšího pohledu platnému papeži – tehdy to ale úplně jasné všem kardinálům nebylo) a proti avignonskému vzdoropapeži Benediktu XIII. Vzniklo tak dokonce trojpapěžství! Alexandr V. zemřel následující rok a kardinálové zvolili jeho nástupce vzdoropapeže Jana XXIII. (1410–1415). Trojpapěžství tak pokračovalo až do kostnického koncilu.



Konec trojpapěžství

Otázka Jana Husa byla na kostnickém koncilu spíše okrajová. Hlavním bodem bylo vyřešení trojpapěžství. Dne 29. května 1415 – tedy ještě za Husova života – byl **Jan XXIII.** svržen z papežského stolce a pro pohoršlivý život vsazen do žaláře, což si částečně zavinil sám, protože utekl z Kostnice převlečen za pacholka. Byl však chycen a vrácen zpět v poutech do Kostnice a jednu dobu byl vězněn ve stejném žaláři jako Jan Hus. Takže jeden papež – kdysi jedním koncilem zvolený (a to neplatně zvolený) – byl také koncilem sesazen...

Druhý z papežů, Španěl **Benedikt XIII.**, byl mimo dosah koncilu. Bylo mu už přes 90 let, žil v Aragonii a nechtěl se vzdát papežství, i když ho už nikdo nepodporoval. Císař Zikmund to vyřešil po svém a jednoduše. Sám se osobně vypravil do Španělska a vyjednal, že se Benedikta XIII. Španělé a skoro všichni jeho přívrženci vzdali. Tím byl druhý papež prakticky mimo hru. Největším problémem zůstal **právoplatný papež Řehoř XII.**, který byl před časem vyháněn z Říma. Nakonec se ho ujal nějaký pan Malatesta z Rimini, u kterého potom žil. Řehoř XII. však dávno předtím udělal slib, že když se vzdají ostatní papežové, tak on, ačkoli je právoplatný papež, se vzdá pro dobro Církve také. Nyní tedy nastala ta příhodná chvíle. Jednoho dne se tedy objevil v Kostnici jeho ochránce pan Malatesta s listem, ve kterém Řehoř XII. oznámil svoji rezignaci (později umřel v pověsti svatosti). Tohoto papeže by býval asi Hus chtěl, protože to byl papež chudý, právoplatný a žil svatým životem. Jenomže Hus se ho předtím s celou pražskou univerzitou vzdal, protože to vyhovovalo králi Václavovi IV., kterému se chtěl zavděčit, a dělal spíše apoštola vzdoropapeži Janu XXIII. – který pak ale na Husa uvalil církevní tresty... Podivná to ironie osudu! (Podle Jaroslav Polc: „Jan Hus v představách šesti staletí a ve skutečnosti“)

Vzdoropapež Benedikt XIII. ztratil vliv v roce 1415, zemřel až 1423.

Alexandr V.
1409–1410
vzdoropapež

→

Jan XXIII.
1410–1415
vzdoropapež

Klement VIII.
vzdoropapež
1423–1429

Benedikt XIV.
vzdoropapež
1424–1429

Benedikt XIV.
vzdoropapež
1430–1437

Felix V.
vzdoropapež
1439–1449



Koncil v Pise (1409) nesvolaný papežem, ale kardinály, nebyl platným ekumenickým koncilem

Kostnický koncil (1414–1418) – západní schizma a trojpapěžství

Basilejský koncil (1431–1449) – husitství, florentská unie

Inocenc VII.
1404–1406

Řehoř XII.
1406–1415

sedisvakance

Martin V.
1417–1431

Evžen IV.
1431–1447

Mikuláš V.
1447–1455

Tamerlánovo (Timurovo) vítězství v bitvě u Ankary (1402) oslabilo Osmanskou říši a oddálilo její expanzi do Evropy.

Dekret kutnohorský (1409) vydaný Václavem IV. umožnil „českému národu“ ovládnout univerzitu, ale současně vedl k odchodu asi 2000 profesorů a studentů (80 % akademické obce), kteří založili novou univerzitu v Lipsku, nebo se usadili na univerzitách ve Vídni, Krakově, Heidelbergu, Kolíně nad Rýnem či Erfurtu. V Praze se z mezinárodní univerzity založené Karlem IV. stala pouhá lokální instituce. Šlo o jeden z projevů úpadku Prahy a zemí Koruny české, který začal za Václava IV., byl dokončen husitskými válkami a způsobil, že se naše země na více než století stala z centra Evropy její periferií.

Zikmund
Lucemburský
1419–1437

V letech 1433–1437 císař Svaté říše římské

Basilejská kompaktáta, výsledek jednání mezi basilejským koncilem a zástupci husitských Čech a Moravy, která se konala v letech 1433–1435.

Albrecht II. Habsburský, 1438–9

Ladislav Pohrobek
1440/1453–1457

Interregnum čili bezvládní v letech 1439/1440–1453

Husův proces na koncilu v Kostnici, 1414–15

Upálení Jana Husa (1415)

Smrt Jana Žižky (1424)

1. pražská defenestrace (1419), považována za počátek období husitských válek

husitské války, 1419–1434 (s dozvuky ještě i později)

Bitva u Lipan (1434) – vojáci utrakvisticko-katolické aliance zde drtivě porazili polní vojska sirotčího a táborského svazu, radikálního křídla husitského hnutí. Zahynul i vůdce radikálů Prokop Holý.

Smíření Tábora se Zikmundem (1437), který na oplátku udělil husitské obci městská práva a znak (lucemburský orel v něm byl později nahrazen českým lvem).

Zámořské objevy

Kryštof Kolumbus – „bojovník za kulatou zemi“?

Věříte pohádkám? Možná jedné ano... Až do dneška mnoho lidí věří pohádce o tom, že Kolumbovi současníci si mysleli, že země je placatá, a Kolumbus je musel přesvědčovat, že je kulatá. Přitom tuto pohádku o údajné středověké víře v plochou zemi vytvořili dva autoři až v 19. století! Prvním z nich byl Američan Washington Irving, oblíbený vypravěč, který v roce 1828 vydal svou vlastní verzi Kolumbova životopisu (*A History of the Life and Voyages of Christopher Columbus*). Právě on přišel s obrazem Kryštofa Kolumba, prostého námořníka, stojícího před temným zástupem inkvizitorů a kapucemi zahalených teologů, shromážděných v Salamance, kteří všichni věřili,

že Země je placatá... Druhým tvůrcem tohoto mýtu byl Antoine-Jean Letronne, francouzský akademik se silnými protináboženskými předsudky. V roce 1834 vydal knihu plnou různých falešných interpretací a překroucených skutečností s názvem *On the Cosmographical Ideas of the Church Fathers (O kosmografických ideách církevních otců)*.

Jádro sporu mezi Kolumbem a jeho oponenty bylo však ve skutečnosti někde zcela jinde. Nešlo o takovou banalitu, že Země je kulatá (viz text o základech univerzitního vzdělání na předcházející dvoustraně). V Kolumbově době vzdělání lidí nepochybovali o tom, že Země má tvar koule. A katoličtí učenci u špa-

nělského dvora znali překvapivě přesně i její obvod. Ale právě proto nedoporučili Kolumbův plán! Bylo jim zcela jasné, že v té podobě, jak ho Kolumbus předložil, není reálný. A také reálný nebyl, protože vzdálenost ze Španělska na západ až k asijskému pobřeží je ve skutečnosti asi třikrát větší, než jak Kolumbus tehdy tvrdil svým mecenášům, králi Ferdinandovi a královně Izabele. Snad se mýlil, nebo prostě vzdálenost pro krále upravil, aby od něj snáze získal prostředky na svou plavbu do neznáma. Kdyby na cestě „do Indie“ nenarazil na ostrovy v blízkosti Ameriky (o jejíž existenci tehdy ale nevěděl ani on, ani jeho oponenti), jeho cesta v roce 1492 by nutně skončila nezdarem. Na doplutí do skutečné Indie neměl ani vybavení, ani zásoby.

Vynález knihtisku Janem Gutenbergem (1447/8); revoluce v šíření informací – někteří nepovažují za začátek novověku objevení Ameriky, ale právě tento okamžik!

Objevení
Ameriky
1492

Kalixt III.
1455–1458

Pius II.
1458–1464

Pavel II.
1464–1471

Sixtus IV.
1471–1484

Inocenc VIII.
1484–1492

Alexandr VI.
1492–1503

Roku 1453 dobytí Konstantinopole osmanskými Turky a konec Východořímské (Byzantské) říše

Sv. Jan Kapistrán získává Moravu zpět pro katolickou víru.



Jiří z Poděbrad
1458–1471

Vladislav Jagellonský
1471–1516

Matyáš Korvín, protikrál, 1469–1490

Vítězství u Bělehradu (1456), křesťanské síly vedené Janosem Hunyadim a sv. Janem Kapistránem zastavily postup osmanských Turků (muslimů) do střední Evropy.



Obléhání Bělehradu Turky

2. pražská defenestrace (1483) při bouřích pražského obyvatelstva za vlády krále Vladislava Jagellonského, kdy strana podobojí, obávající se o svůj vliv, provedla násilný převrat na Starém i Novém Městě a na Malé Straně. Z oken příslušných radnic byli vyhozeni staroměstský purkmistr a těla sedmi zabitých novoměstských konšelů.

Konec reconquisty (1492) – dobytím Granady padla poslední muslimské pevnost ve Španělsku.

Vasco da Gama objevuje námořní cestu do Indie (1498) po obeplutí mysu Dobré naděje na jihu Afriky.



Reformace a katolická reforma

Hlavními postavami reformace – reformátory – byli Martin Luther (obr. na pozadí strany), Jan Kalvín a Ulrich Zwingli. Jejich hlavní myšlenkou bylo, že „Církev se musí změnit“. Výsledkem ale nebyla změna k lepšímu. Sám Luther byl na sklonku života překvapen, jak rychle se negativní jevy, proti kterým chtěl bojovat, rozmohly i v církevním společenství, které on sám založil... Výsledkem bylo jen rozdělení, které Církev bolestně pociťuje až dodnes. V témže 16. století byli ale i jiní reformátoři, i když je historici tímto jménem většinou nenazývají: svatý Jan od Kříže, svatá Terezie z Ávily, svatý Ignác z Loyoly, svatý Karel Boromejský. Také Církev pro ně daleko častěji než označení reformátor používá jiný přívlastek: svatý. S reformou (tedy změnou k lepšímu, obnovou) začali od sebe. Jejich úsilí bychom mohli vyjádřit jako: „já sám se musím změnit“. A svým příkladem strhli mnoho dalších. Z plodů jejich „reformy“ máme užitek dodnes.



sv. Ignác z Loyoly

Založení jezuitského řádu mladým šlechticem sv. Ignácem z Loyoly a šesti jeho přáteli r. 1534 (písemně potvrzen papežem Pavlem III. r. 1540). Hlavním heslem bylo „Omnia ad maiorem Dei gloriam“ neboli „Vše pro větší slávu Boží“.

5. lateránský koncil (1512–1517) řešil otázky obnovy církevní disciplíny.

Pius III., 1503

Julius II. 1503–1513

Lev X. 1513–1521

Hadrián VI., 1522–3

Klement VII. 1523–1534

Pavel III. 1534–1549

Ludvík Jagellonský 1516–1526

Ferdinand I. Habsburský 1526–1564

Nástup Habsburků na český trůn

Ferdinand I. Habsburský byl rakouský arcivévoda od r. 1521, český král od r. 1526, uherský král od r. 1526, římskoněmecký král od r. 1531, římský císař od r. 1556.



Ferdinand I.



Přibití tezí ve Wittenbergu

Podle legendy byl požár reformace, která ve svých důsledcích přinesla rozdělení západního křesťanství, zažehnut v okamžiku, kdy katolický kněz **Martin Luther** přitloukl roku 1517 na vrata kostela ve Wittenbergu 95 tezí proti zneužívání odpustků.



Hrad Wartburg u Eisenachu

Luther překládá Bibli do němčiny na hradě Wartburg 1521–22. Nesporným přínosem protestantismu bylo prohloubení zájmu o Bibli a její studium (v důsledku jinak nesprávné protestantské zásady „sola scriptura“ – tj. „pouze Písmo“).

Sv. František Xaverský, jeden z prvních jezuitů, je vyslán r. 1541 na misií do Indie. Pokračuje do Japonska a umírá při snaze dostat se do Číny, aby i tam mohl šířit víru.

Změna světa začíná v srdci

Ze života svaté Terezie z Ávily († 1582, viz obr. na pozadí strany), jedné z velkých katolických reformátorek Církve, se vypráví tento příběh:

Když přicházela do španělského města Sevilly, potkala před branou města nějakého známého člověka. Zeptal se jí: „Terezie, proč sem přicházíš?“ „Chci zde založit nový klášter,“ odpověděla, jako by se jednalo o kdovíjak běžnou věc.

„A máš peníze?“

Terezie sáhla do kapsy svého řeholního hábitu a vytáhla dva zlatáky: „Trochu...“

Ten známý člověk se opravdu upřímně zasmál a namítl: „A to si myslíš, že dva zlatáky ti budou na klášter stačit?“

„Terezie a dva zlatáky, to opravdu není nic,“ odvětila klidně řeholnice. Pak se usmála a dodala: „Ale Terezie, dva zlatáky a Bůh – to je víc, než kolik je potřeba na několik klášterů!“ V následujících letech založila ve Španělsku celkem sedm klášterů reformovaných karmelitek. I z nich se pak šířila obnova Církve. Šlo o vnitřní obnovu – reformu, která neboří, ale staví... Začíná obnovou života „reformátora“, plným obrácením se k Bohu, a s Ním pak přetváří svět. Papež svatý Pavel VI. jí v roce 1970 udělil titul „učitelka Církve“.

Tridentský koncil (1545–1563) reagoval na vznik protestantismu (na Luthera, Kalvína, Zwingliho...) a položil základ obnovy (reformy) v katolické církvi. Schválil 16 dogmatických dekretů, ve kterých reagoval na nesprávné nauky protestantů, a velmi jasně v nich vymezil (definoval) katolickou nauku o spáse a ospravedlnění (Luther zastával, že člověk je ospravedlněn výhradně na základě víry a dobré skutky nemají pro spásu význam), o sedmi svátostech (většinu z nich totiž protestanté popírali) a biblickém kánonu (Luther vyškrtl ze Starého zákona sedm biblických knih). Zasadil se o sjednocení liturgie v římskokatolické církvi a omezil rozdílné místní praxe; tím byla fixována podoba tzv. tridentské mše, prakticky výhradní formy římského ritu, která se pak po tři sta let (až do 20. století) neměnila.

Sv. Karel Boromejský (1538–1584) byl synovcem papeže Pia IV., který jmenoval jednadvaceti-letého Karla kardinálem (tzv. nepotismus, kdy papežové za kardinály jmenovali své příbuzné). V tomto případě se to však ukázalo jako velmi požehnaná volba. Karel nejen svými mimořádnými schopnostmi přispěl k dokončení tridentského koncilu a k jeho úsilí o obnovu Církve, ale později jako milánský arcibiskup v jeho duchu vedl jako skutečný „dobrý pastýř“ celou diecézi. Jeho osobní příklad ukázal, jak má vypadat život biskupa, který není hodnostářem, ale pastýřem duší, které mu Bůh svěřil. Umírá vyčerpáním při jedné z cest do vzdálených částí své arcidiecéze ve věku 46 let. (Doporučujeme audioknihu Dörthe Ulmer-Stichelové *Moc a pokora*, on-line zdarma na: <https://temabox.tv-mis.cz>)

Julius III. 1550–1555	Marcellus II., 1555 Pavel IV., 1555–9	Pius IV. 1559–1565	sv. Pius V. 1566–1572	Řehoř XIII. 1572–1585	Sixtus V. 1585–1590	Urban VII., 1590 Řehoř XIV., 1590–1 Inocenc IX., 1591
--------------------------	--	-----------------------	--------------------------	--------------------------	------------------------	---

Reforma kalendáře provedená Řehořem XIII. roku 1582. Zaveden tzv. **gregoriánský kalendář** (jednorázové vynechání 10 dní, úprava klíče pro přestupné roky).

Augšpurský mír (1555) ukončil náboženské války v Německu, uznal zásadu „cuius regio, eius religio“ (čí vláda, toho náboženství). Měšťané, duchovenstvo a šlechta mohli emigrovat, poddaní nikoliv. Uznal zabránění církevního majetku.

Maxmilián II.
1564–1576

Rudolf II.
1576–1611



Rudolf II. byl posledním habsburským panovníkem a také posledním císařem Svaté říše římské, který měl Prahu jako své sídelní město (další čeští králové z habsburského rodu již vládli z Vídně).

Bitva u Lepanta (1571), námořní bitva mezi Svatou ligou (koalice evropských křesťanských států) a Osmanskou říší. Křesťanské vítězství zastavilo osmanskou námořní expanzi ve Středozemním moři. Toto vítězství bylo v Evropě považováno za zázrak (i kvůli náhlému obrácení větru na začátku bitvy), a protože bylo připisováno přimluvě Panny Marie vyprošené modlitbami růžence, papež Pius V. na památku tohoto vítězství ustanovil svátek Panny Marie Růžencové, který se slaví dodnes.

Sixto-klementinská revize latinského překladu Bible (tzv. Vulgáty pořízené sv. Jeronýmem ve 4.–5. stol.). Papežové Sixtus V. (1590) a Klement VIII. (1592) nechali předními odborníky zkontrolovat text latinského překladu Bible podle v té době nejvyšších starých hebrejských a řeckých rukopisů, tak aby nové vydání bylo co nejspolehlivější.

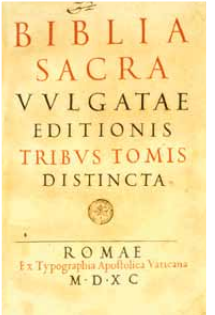


Foto na číslu: 3x Wikimedia Commons

Třicetiletá válka

Dva příběhy a obrácení srdcí

Příběh první – rok 1618 – defenestrace katolických místodržících. Rozvášněný dav obyvatel tehdy převážně protestantské Prahy pod vedením Jindřicha Matyáše Thurna a Václava Budovce z Budova se žene na Pražský hrad. První byl z okna vyhozen místodržící Martinic. Podle tradičního podání při pádu stihl vykřiknout: „Jesu, Maria, miserere mei!“ (Ježíši, Maria, smilujte se nade mnou!) Jeden z přítomných reagoval slovy: „Schválně, jestli mu ta jeho Marie pomůže.“ Když se poté

podíval z okna do příkopu a viděl Martinice živého, zvolal: „U všech svatých! Ona mu pomohla!“ Poté byl defenestrován Slavata, který si při pádu zranil hlavu o římsu, a sekretář Fabricius. Všichni tři pád z výšky 16–20 metrů přežili. Defenestrování a katolická strana to přičítali zásahu Panny Marie.

Příběh druhý, o třicet let později – rok 1648. Švédské vojsko táhne na Prahu. Švédové jsou protestanti, čekají že je Pražané

Foto na dvoustraně: Wikimedia Commons, Wikimedia Commons (CC BY-SA 3.0); Wikimedia Commons, Livioandronico2013 (CC BY-SA 4.0)

Lev XI., 1605
Pavel V.
1605–1621

Řehoř XV., 1621–3

Urban VIII.
1623–1644

Inocenc X.
1644–1655

Rudolfův majestát (1609) potvrzoval svobodu náboženství v českém království. Zároveň potvrzoval Českou konfesi, kterou Rudolfův otec Maxmilián II. přislíbil pouze ústně.

Matyáš II.
1611–1619

3. pražská defenestrace (1618), považovaná za zač. třicetileté války

Ferdinand II., 1619

Fridrich Falcký
1619–20

Ferdinand II.
1620–1637



Jan Amos Komenský (1592–1670), zakladatel moderní pedagogiky; jako nekatolík (člen Jednoty bratrské) odchází r. 1628 do exilu.

Ferdinand III.
1637–1657

Vestfálský mír (1648)

Vestfálský mír označuje mírové smlouvy, které byly sjednány ve městech Münster a Osnabrück a ukončily třicetiletou válku (1618–1648). Hlavní zásady Vestfálského míru byly:

- Všechny strany uznají Augšpurský mír z roku 1555, podle něhož měl každý kníže právo určit náboženství svého vlastního státu (princip „cuius regio, eius religio“). Nicméně, „ius reformandi“ bylo odstraněno, tj. poddaní již nebyli nuceni následovat konverzi svého vládce.
- 1. leden 1624 byl stanoven jako datum pro

třicetiletá válka, 1618–48

14 pražských mučedníků, františkánů, zavražděno v klášteře u Panny Marie Sněžné pražskou lůzou (1611)



sv. Jan Sarkander (umučen 1620)



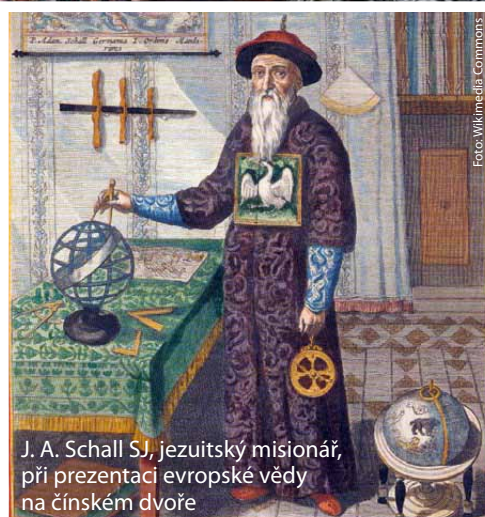
Staroměstská exekuce (1621), známá také jako „poprava 27 českých pánů“, hromadná poprava dvaceti sedmi vůdců stavovského povstání (3 pánů, 7 rytířů, 17 měšťanů) na Staroměstském náměstí v Praze.

budou vítat. Ale něco se změnilo... Císařských vojáků je v té chvíli v Praze jen minimum, ale sami Pražané v čele se studenty pražské univerzity se Švédům postaví. Denně se modlí o pomoc u obrazu Panny Marie, jejíž přímluvě důvěřují. A Prahu proti několikanásobné švédské přesile doslova zázrakem ubrání.

Ty dva příběhy ukazují, že rekatolizace (návrat národa do katolické církve) vedená především jezuitským řádem nebyla jen „obrácením na oko“. Jezuité skutečně dokázali získat „srdce“ lidí.



Misijní působení jezuitského řádu v Asii, Africe a Americe v 17. století



J. A. Schall SJ, jezuitský misionář, při prezentaci evropské vědy na čínském dvoře

Misie v Číně

Díky zejména jezuitským misionářům se křesťanství na konci 16. a v 17. století slibně šířilo v Číně včetně císařského dvora. Jezuité při hlásání evangelia umožňovali zachovávat místní zvyky (např. konfuciánskou úctu k předkům). Později však v tom františkáni spatřovali pohanské prvky. Necitlivý zásah do tohoto sporu z Evropy (mimo jiné bula *Ex illa die* papeže Klementa XI., jíž zakázal tradiční čínské rituály a zavázal všechny misionáře v Číně tento zákaz dodržovat) vedl k postupnému vyhnání misionářů z Číny a šance obrátit Čínu na katolickou víru byla promarněna.

Alexandr VII.
1655–1667

Klement IX., 1667–9

Klement X.
1670–1676

bl. Inocenc XI.
1676–1689

Alexandr VIII.
1689–1691

Inocenc XII.
1691–1700

Leopold I.
1657–1705

určení dominantního náboženství státu. Veškerý církevní majetek měl být obnoven do stavu roku 1624. Křesťanům žijícím v knížectvích, kde jejich denominace nebyla státní církví, bylo zaručeno právo vykonávat svou víru soukromě, stejně jako veřejně během vyhrazených hodin.

- Francie a Švédsko byly uznány jako garanti císařské ústavy s právem intervence.

Bitva u Vídně (1683) společné křesťanské síly (70 000 mužů), včetně polského krále Jana III. Sobieského, porazily osmanskou armádu Kary Mustafy Paši (150 000 mužů). Toto vítězství bylo klíčovým bodem, který zastavil muslimský postup do střední Evropy. Při obraně Vídně se vyznamenal český šlechtic Zdeněk Kašpar Kaplír ze Sulevic, který později předsedal Dvorské válečné radě Habsburků. Duchovní podporu rakouskému vojsku zajišťoval kapucín bl. Marek z Aviana. Traduje se, že jeden vídeňský pekař na počest vítězství začal vyrábět rohlíky – pečivo ve tvaru půlměsíce, symbolu islámu.



Sv. Kateri Tekakwitha

(1656–1680)

První indiánská světice Severní Ameriky, známá jako „Lilie Mohawků“

Století osvícenství

Doba tzv. osvícenství začíná po smrti francouzského krále Ludvíka XIV. v roce 1715. Osvícenci očekávali zlepšení světa od vědeckého pokroku, vzdělání a společenských změn. S Bohem příliš nepočítali na rozdíl od předcházející doby baroka, která vše směřovala k Bohu. Plodem osvícenství nebyl ráj na zemi, ale Francie zničená revolucí a Evropa zdevastovaná napoleonskými válkami.

Klement XI.
1700–1721

Inocenc XIII.
1721–1724

sb. Benedikt XIII.
1724–1730

Klement XII.
1730–1740

Benedikt XIV.
1740–1758

Josef I.
1705–1711

Karel VI.
1711–1740

Marie Terezie
1740–1780

Karel Albrecht
Bavorský
(protikrál)
1741–3

Ztráta Slezska, 1742



francouzský král
Ludvík XIV.

Smrt Ludvíka XIV. „Krále Slunce“ v roce 1715 je považována za konec doby velkých absolutistických monarchů, a tím také za předěl, který **ukončuje raný novověk**. Po Ludvíkově smrti **nastává století osvícenství 1715–1815**.

Válka o rakouské dědictví (1740–1748) – konflikt o nástupnictví na habsburském trůnu, který zahrnoval většinu evropských mocností. Ukončen mírovou smlouvou z Aix-la-Chapelle, která potvrdila Marii Terezii na trůnu.

První slezská válka (1740–1742), součást „války o rakouské dědictví“, kde Prusko pod vedením Fridricha II. dobylo většinu Slezska od Rakouska.

Vzestup Pruska pod vedením Fridricha Viléma I. (1713–40) a Fridricha II. Velikého (1740–86); Prusko se stalo významnou vojenskou a politickou mocností v Evropě.

Napoleonova korunovace

Tento příběh z konce doby osvětenství je velmi charakteristický.

Papež, biskupové, osm set zpěváků. Všichni jsou připraveni 2. prosince 1804 v pařížské katedrále Notre Dame. Napoleon na sebe nechává velmi dlouho čekat. Papež Pius VII. je již v prosincovém chladném chrámu zcela prokřehlý. Pak konečně Napoleon přijíždí. Na hlavě má vavřínový věnec

ze zlata. S manželkou Josefínou pokleká na stupních oltáře. Pius VII. pomazal svatým olejem císaři hlavu, ramena a ruce, opasal ho posvěceným mečem a podal mu žezlo. Když se obrátil k oltáři, aby na císařovu hlavu vložil posvěcenou korunu, Napoleon rychle vstal přiskočil ke koruně a sám si ji vložil na hlavu! Nato sáhl po druhé koruně a položil ji na hlavu Josefíny. Ve tvářích hostí

se zrcadlilo zděšení. Tím, co se stalo, byli zaskočeni. A všichni pochopili výmluvnost tohoto gesta: císař s nějakou Boží pomocí nepočítá; svých cílů přece dosáhne sám!

Deset let se opravdu mohlo zdát, že svých cílů dosáhne – i přes statisíce mrtvol na bojištích. Na konci však císaře a s ním celou Francii nečekal začátek nějakého zlatého věku, ale Waterloo!

Jak se osvětený císař zasloužil o rozvoj lidového betlémského umění

Císař Josef II. zasahoval do mnoha církevních záležitostí. Zakázal mimo jiné i betlémy v kostelích, protože je jako „osvětený panovník“ považoval za dětinské a nedůstojné. Proto si je lidé začali stavět doma a došlo u nás k mimořádnému rozvoji lidového betlémského umění. Všechno zlé je k něčemu dobré...



Roku 1773 byl papežem Klementem XIV. zrušen jezuitský řád na nátlak evropských panovníků, protože jim jeho činnost byla nepohodlná (řád ale přetrval v Rusku).

Klement XIII.
1758–1769

Klement XIV.
1769–1774

Pius VI.
1775–1799



císařovna Marie Terezie

Josef II.
1780–1790

Habsbursko-lotrinská dynastie

Leopold II., 1790–2

František I. Rakouský
1792–1835

Josefinismus

Byl rakouskou formou osvětenského absolutismu, tj. osvětenství diktovaného prostředky státní moci, někdy se také označuje jako „revoluce shora“. Na Církev se císař Josef II. díval jako na nástroj své politiky: pragmaticky se jí snažil využít pro zlepšení školství a evidence obyvatelstva a posílení státní správy. Její duchovní rozměr mu byl zcela cizí. Proto zrušil některé řeholní řády a více než polovinu z asi 1200 klášterů, protože dle jeho názoru nevykonávaly žádnou činnost užitečnou pro stát. Jejich budovy nechal přeměnit např. na kasárna. Naopak zřídil asi 1700 nových far. Od farářů však očekával, že budou spíše než o teologických otázkách mluvit o zavádění lepších metod v zemědělství, dodržování agrotechnických termínů apod. Kněží byli také nuceni oznamovat lidem úřední nařízení a vyhlášky. Výchovu kněží soustředil do šesti státních generálních seminářů, tak aby omezil vliv biskupů na přípravu budoucích kněží, kteří v duchu jeho osvětenského absolutismu měli být především dobrými státními úředníky.



Josef II.

Dobytí Bastily (1789, viz obrázek na pozadí strany) – začátek Velké francouzské revoluce

Napoleon Bonaparte r. 1800 dostává doživotní funkci 1. konzula. Jeho nástup k moci ukončuje ve Francii rozvrát a chaos způsobené revolucí (Francie už měla revoluce dost.).



Století

Průmyslová revoluce začala již v 18. století, např. zdokonalením parního stroje Jamesem Wattem. Technologické a ekonomické změny začaly v Británii a rozšířily se do dalších zemí. Tovární výroba zásadně změnila způsob života a práce. Významné vědecké a technické inovace jako telegraf (Samuel Morse, 1837), telefon (Alexander Graham Bell, 1876), elektrická žárovka (Thomas Edison, 1879).

Pius VII. postupně **obnovoval zakázaný jezuitský řád**, nejprve pro jednotlivé země a nakonec v celém světě (1814).

Sv. Jan Nepomuk Neumann, CSsR, (1811–1860) rodák z Prachatic, redemptorista, biskup ve Filadelfii, zakladatel katolického školství v USA

sb. Pius VII.
1800–1823

Pius VII. korunoval sice Napoleona na císaře, ale ten nakonec anektoval Řím. Pius VII. jej exkomunikoval a Napoleon ho na oplátku internoval. Po Napoleonově pádu obnovil papežský stát.

Lev XII.
1823–1829

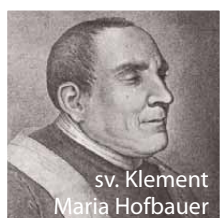
Pius VIII., 1829–1830

Řehoř XVI.
1831–1846

bl. Pius IX.
1846–1878

Bitva u Slavkova

tzv. bitva tří císařů (1805)



sv. Klement
Maria Hofbauer

Sv. Klement Maria Hofbauer, CSsR, (1751–1820) rodák z Tasovic, redemptorista, apoštol Varšavy a Vídně



Napoleon
Bonaparte

napoleonské války, 1803–15

Vídeňský kongres (1814–1815) –

setkání evropských mocností s cílem obnovit rovnováhu moci po napoleonských válkách a stanovit nové hranice v Evropě

Bitva u Waterloo (1815), porážka Napoleona. Historikové tuto událost považují za **předěl mezi tzv. stoletím osvícenství (1715–1815)** a skutečným **začátkem 19. století**, které z hlediska logiky dějinných událostí začíná teprve nyní. Paradoxně i závěr 19. století „je posunutý“ – tvoří ho až konec 1. světové války v roce 1918 a s ním spojený rozpad monarchií.

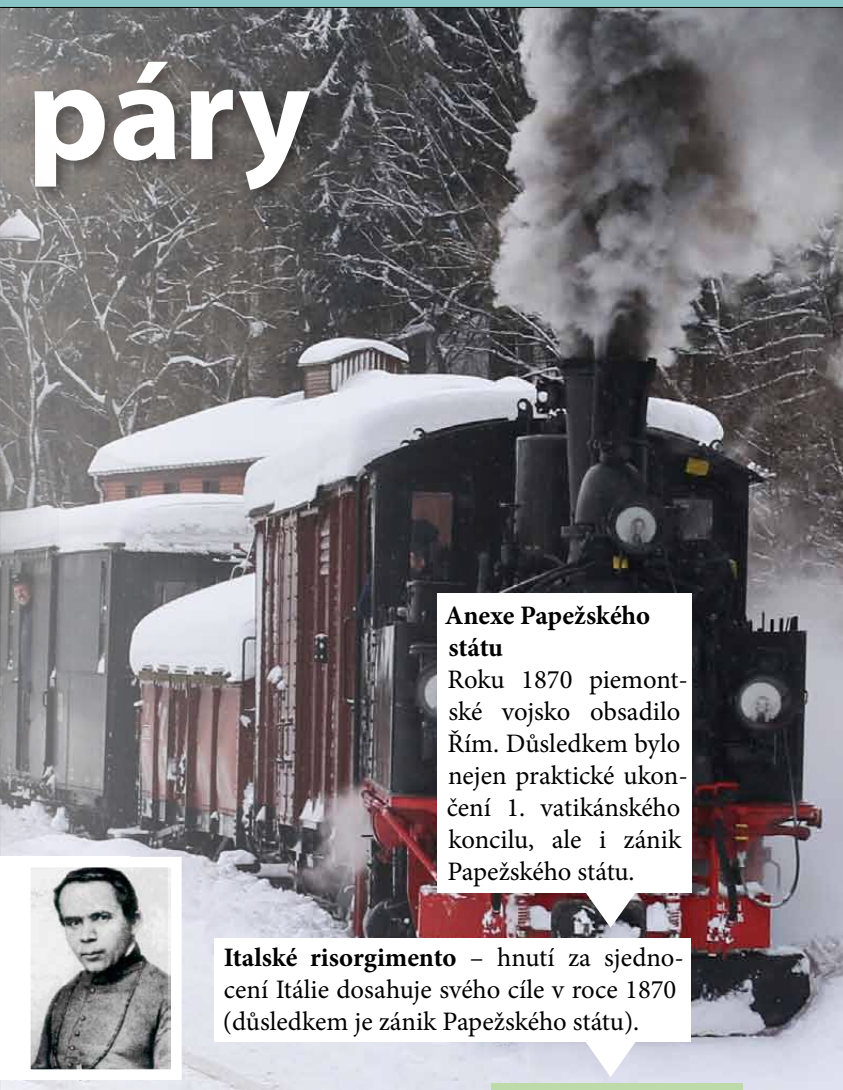
Ferdinand I.
Dobrotivý
1835–1848

Praha 1848



Revoluční rok 1848 (a 1849) byla řada občanských a národních revolucí, jež zasáhly evropský kontinent

páry



Anexe Papežského státu

Roku 1870 piemontské vojsko obsadilo Řím. Důsledkem bylo nejen praktické ukončení 1. vatikánského koncilu, ale i zánik Papežského státu.

Italské risorgimento – hnutí za sjednocení Itálie dosahuje svého cíle v roce 1870 (důsledkem je zánik Papežského státu).



Na dně poháru vědění čeká Bůh...

Vypráví se, že italský fyzik Adolfo Bartoli – nebo snad nějaký jiný – se jednou zeptal papeže Lva XIII.: „Vaše Svatosti, co byste dělal, kdyby jednou vědci dokázali, že Bůh neexistuje?“

Papež se usmál a řekl: „Vědy si velmi vážím a vědců také – a mám k vám velkou důvěru. A tak bych v klidu počkal, až ve svých výpočtech tu chybu objevíte...“

Věda a poznání od Boha neodvádí. Přesně naopak. Jak řekl Werner Heisenberg, nositel Nobelovy ceny za fyziku: „První doušek z poháru přírodních věd vede k ateismu, na dně poháru však čeká Bůh.“

Byl to zajímavý paradox. Osvícenci 18. století a racionalisté 19. století popírali spolehlivost evangelí: „Když obsahují zázraky, musí jít jen o snůšku legend sepsanou až s velkým časovým odstupem, bez historické relevance...“ Ale právě pokrok vědy ukázal něco zcela jiného. Díky Napoleonově výpravě do Egypta se v 19. století do Evropy dostává velké množství starověkých rukopisů na papýrech. Nejprve mnoho světských textů – ale i ty ukazují, jak přesně evangelia zachycují realie své doby. A od konce 19. století i první papýry se zlomky a nebo i velkými částmi biblických textů. Dnes z nich můžeme sestavit kompletní text Nového zákona a přesvědčit se, že již ve druhém století (tedy jen několik desetiletí po sepsání) měla evangelia tu podobu, jakou známe dnes. Každé slovo Bible je dnes – právě díky pokroku vědy – zkontrolované pomocí desítek až stovek starých rukopisů.

1. vatikánský koncil (1869–1870) – postoj Církve vůči racionalismu, liberalismu a materialismu a definice papežské neomylnosti

Lev XIII.
1878–1903

papež Lev XIII.



Sociální učení Církve

Církev encyklikou Lva XIII. *Rerum novarum* (1891) reagovala na sociální otázky doby, kterých se předtím chopily nové směry jako marxismus. V opozici vůči němu formulovala sociální učení Církve, jehož pilíři jsou tři základní principy:

1. *personalita* čili nedotknutelná důstojnost každé lidské osoby,
2. *solidarita* jako společenská soudržnost, vzájemná pomoc a podpora,
3. *subsidiarita*, která zdůrazňuje vlastní odpovědnost i nižších společenských celků, počínaje rodinou, a vyžaduje i pro ně dostatečný rozhodovací prostor.

Slavnostní **vyhlášení dogmatu o Neposkvrněném početí** Panny Marie papežem Piem IX. (1854) – dogmata nejsou vyhlášením „nových pravd víry“, ale slavnostním neomylným potvrzením, že daná skutečnost vždy patřila k pokladu víry Církve.

František Josef I.
1848–1916

Rakousko-uherské vyrovnání (1867) přeměnilo rakouské císařství v konfederaci Rakousko-Uhersko.



Bl. Adolph Kolping († 1865), katolický kněz, sociální reformátor a zakladatel rozsáhlého sociálního díla pro pracující v Německu, na podporu vzdělání, pomoc v nouzi...

Německé sjednocení (1864–1871), proces vedený Pruskem, který vedl ke sjednocení německých států do Německého císařství pod vedením Otty von Bismarcka (důsledkem byl i Bismarckův „Kulturkapf“ mezi lety 1871 a 1878, série zákonů namířených proti svobodě katolické církve).

Občanská válka v USA (1861–1865)

Suezský kanál (otevřen r. 1869)

Španělští mučedníci

Občanská válka 1936–1939 byla pro Církev ve Španělsku obdobím krve a mučednictví. Bylo zabito 6835 duchovních osob (z toho 12 biskupů, 4172 diecézních kněží, 2365 řeholníků a 283 řeholnic). Pokud jde o katolické laiky, není možné se dobrat ani alespoň přibližného počtu zavražděných...



Poprava P. Miguela Agustina Pro, S.J.

Pronásledování víry v Mexiku

V Mexiku byla v roce 1917 přijata ústava, která pod záminkou odluky Církve od státu zbavovala katolickou církev svobody. Vše umocnila reforma trestního zákoníku v roce 1926 – tzv. „Callesův zákon“. Stanovil tresty pro ty, kteří porušili článek 130 ústavy z roku 1917. Za nošení kněžského oděvu byla pokuta, kněz, který kritizoval vládu, mohl být uvězněn. Mexický prezident Calles pomohl prosadit zákon, kterým Církev obral o majetek, uzavřel kláštery a církevní školy. Mexický stát Chihuahua dovolil službu pouze jedinému knězi, stát Tabasco nařídil, že všichni kněží musí být ženatí (tím de facto zakázal katolické kněžství). Jedním z důsledků Callesova zákona bylo lidové povstání katolických rolníků (tzv. cristeros) v oblastech středního Mexika proti ateistické federální mexické vládě. Víc než 5000 cristeros, kteří se vzdali, bylo popraveno. Umírali se slovy: „Ať žije Kristus Král!“ Mezi lety 1926 a 1934 bylo zabito nejméně 40 kněží. V roce 1934 bylo pouze 334 katolických kněží licencováno vládou sloužit 15 milionům mexických katolíků. Do roku 1935 zůstalo 17 států zcela bez kněze. Dokonce i španělské slovo „adios“ (sbohem) bylo zakázáno. Za prezidenta Cárdenase byl Callesův zákon v roce 1938 zrušen.

Lateránské smlouvy (1929) mezi Italským státem a katolickou církví, obnovující suverénní papežský stát

Arménská genocida asi 1,5 milionu arménských křesťanů provedená Turky (1915–1918)

Vatikánský rozhlas (zal. 1929)

Slavnost Ježíše Krista Krále se slaví od roku 1926. Papež Pius XI. jí chtěl zdůraznit, že stát nemá právo rozhodovat o záležitostech, které přísluší Bohu – tj. především v oblasti víry, etiky a důstojnosti člověka. S oslavou spojil také každoroční zasvěcení lidstva Ježíšovu srdci (symbolu Boží lásky k nám lidem...).

Německá „Razzia“ v Římě (1943), během které papež Pius XII. zachránil život 4447 židům z Říma – poskytl jim na 9 měsíců azyl v církevních budovách.

Během dvou tisíc let existence křesťanství pro svou víru zahynulo asi 70 milionů křesťanů, z toho asi 45 milionů v průběhu 20. století!

sv. Pius X.
1903–1914

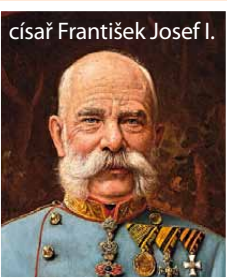
Benedikt XV.
1914–1922

Pius XI.
1922–1939

Německy psaná encyklika Pia XI. *Mit brennender Sorge* (1937) namířená proti třetí říši a nacismu

Encyklika *Divini redemptoris* (1937) proti komunistické ideologii

ct. Pius XII.
1939–1958



císař František Josef I.

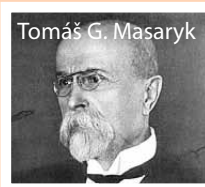


císař Karel I.

Poslední český král; v roce 2004 ho Jan Pavel II. prohlásil za blahoslaveného.

Karel I., 1916–18

Tomáš Garrigue Masaryk
1918–1935



Tomáš G. Masaryk

Modus vivendi (1928), ujednání ČSR a Vatikánu

Edvard Beneš
1935–1938

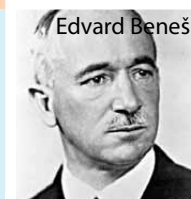
Emil Hácha, 1938–9

Emil Hácha
1939–1945

Edvard Beneš
1945–1948

prezidenti Československa

Ruská revoluce (1917), vznik prvního státu s komunistickou diktaturou, začátek pronásledování Církve komunistickými režimy



Edvard Beneš

Prezidentem 1935–38 a 1945–48 (1940–45 exilový čs. prezident)



Emil Hácha

Prezident tzv. 2. republiky, od r. 1939 státní prezident Protektorátu Čechy a Morava

Závěr 1. světové války a s ním spojený **rozpad evropských monarchií** (Rakousko-Uherska, Německa, Ruska) a rozpad Osmanské říše je historicky považován za **skutečný konec 19. století**.

Panamský průplav (výstavba 1904–14); globalizace obchodu

1. svět. válka
1914–18

Vznik Sovětského svazu (1922)



2. svět. válka
1939–45

Foto na okrajkách: Flickr, DVIDSHUB (CC BY 2.0)/Wikimedia Commons, NASA/Harrison H. Schmitt (PD), Wikimedia Commons, Sporki (CC BY SA 3.0)

Já vím, že je, a vy se bojíte, že by mohl být...

Jana vypráví svůj zážitek. Tehdy jí bylo asi šestnáct. Byl rok 1983.

Jednou jsem přišla na internát a sou-
druh vychovatel si mě zavolał. Uhodil
na mě: „Kde jsi byla?“ Nemohla jsem se
rychle vzpamatovat, několik párů očí
našich vychovatelů na mě hledělo nepřá-
telsky.

Jen jsem ze sebe vykoktala: „Ve městě.“
„Kde ve městě?“ zvýšil hlas.

Byla jsem tak strašně zaskočená tou
situací, že jsem nebyla schopná vůbec nic
vyslovit a začaly mi téct slzy. To soudní tri-
bunál trochu znejistilo. Najednou to chtěli
nějak rychle ukončit. Vychovatel vyhrkl
přísně: „My víme, žes byla v kostele!“

Dramatická pauza...

„Takže se domluvíme na tom, že tam už
chodit nebudeš a místo toho budeš navště-
vovat světónázorový kroužek!“ A jak jsem
vzlykala, tak trochu zmírnil:

„Víš, my jsme na tom v podstatě úplně
stejně – ty nemůžeš dokázat, že Bůh je,
a my zase nedokážeme, že není.“

A tak jsem na internátě povinně cho-
dila do nepovinného kroužku. „My
na tom ale nejsme stejně! Já vím, že je, a vy
se bojíte, že by mohl být,“ uvažovala jsem
na první lekci u promítání filmu o Velkém
třesku, který údajně sám od sebe odstar-
toval stvoření celého světa.

Podle knihy Jany Ilčíkové „Nes světlo, Jano!“



2. vatikánský koncil
(1962–1965) se
zabýval působením
Církve v moderním
světě (pastorační
koncil), liturgií,
hlásáním evangelia
a vztahem k ostatním
náboženstvím.



1. světové dny mládeže v Římě (1984),
kterých se na pozvání sv. Jana Pavla II.
účastnilo 300 000 mladých lidí z celého
světa (viz obrázek na pozadí strany).

6. světové dny mládeže v Čenstochové (1991), poprvé
s účastí mládeže i ze země bývalého „socialistického bloku“

8. světové dny mládeže v Manile (1995),
kterých se účastnily 4 000 000 mladých.

10. světové dny mládeže v Římě (2000),
kterých se účastnily 2 000 000 mladých.



Slavnostní **vyhlá-
šení dogmatu
o Nanebevzetí**
Panny Marie
(1950) – zatím
poslední vyhlá-
šené dogma

sv. Jan XXIII.
1958–1963

sv. Pavel VI.
1963–1978

Pavel VI. ustanovil biskupskou
synodu jako poradní
grémium papeže (od r. 1965).

sv. Jan Pavel I., 1978

sv. Jan Pavel II.
1978–2005

Velké jubileum 2000 vyhlášené papežem
sv. Janem Pavlem II., kterému předcházely
tři přípravné roky na vstup světa
do 3. křesťanského tisíciletí.

Klement Gottwald
1948–1953

Antonín
Zápotocký
1953–1957

Antonín Novotný
1957–1968



Ludvík Svoboda
1968–1975



Gustáv Husák
1975–1989



Svatořečení
Anežky České
12. 11. 1989

„**Sametová
revoluce**“ 1989

Václav Havel
1989–1992

Václav Havel
1993–2003
prezident ČR



Michal Kováč
1993–98
prezident SR

Vstup ČR do NATO (1999)



Zvolen prezidentem
v době nástupu komunis-
tické diktatury

Akce K (noc 13. 4. 1950),
násilné obsazení klášterů
a internace řeholníků

Karibská krize (1962), svět
na pokraji jaderného konfliktu



V roce 1971 americký prezident
Nixon „pozastavil“ krytí dolaru
zlatem (od roku 1944 byl dle Bret-
tonwoodské dohody dolar kryt 1/35
uncí zlata a ostatní měny byly napo-
jeny na dolar – Sovětský svaz z tohoto
systému vystoupil již v roce 1950).
Nyní nastává celosvětově éra tisku
ničím nekrytých peněz. Životu světa
„na dluh“ již zdánlivě nic nebrání...

Od r. 1985 vliv „**perestrojky**“
v Sovětském svazu

Rozpad sovětského impéria
(1989)

Vznik Evropské unie (1993)





V roce 2021 dosáhl počet katolíků na světě 1,37 miliardy (růst na všech kontinentech kromě Evropy!). Naplňují se tak slova Pána Ježíše, který Církev přirovnal k hořčičnému semínku, které je zpočátku nepatrné, ale pak vyrostete tak, že je z něj mohutná rostlina (srov. Mk 4,31n).

„Nejlepší na budoucnosti je, že přichází den po dni,“ říká jeden známý citát připisovaný více významným lidem. Můžeme tedy na budoucnosti „postupně pracovat“. My křesťané víme, že ještě přesnější vyjádření by bylo: „postupně spolupracovat“. A co o budoucnosti řekli svatí – tedy ti, kteří na ní s Bohem ze všech sil spolupracovali?

Nejkrásnější díla Boží a nejmýlnější v našich očích jsou tři: kdysi na začátku stvoření, nyní vykoupení a v budoucnu věčná sláva.
sv. Bernard z Clairvaux

Minulost už mě netrápí, ta náleží Božímu milosrdenství. S budoucností si zatím nedělám starosti, ta patří Boží Prozřetelnosti. To, co mě zaměstnává a co mě žene kupředu, je dnešek, ten patří Boží milosti a odevzdanosti mého srdce, mé dobré vůli.
sv. František Saleský

Konat Boží vůli, ne vlastní vůli, veškerou starost a naději vkládat do Božích rukou, nestarat se už o sebe a svou budoucnost. Na tom spočívá svoboda. Konáme-li to, můžeme neobtěženi budoucností žít přítomnost.
sv. Terezie Benedikta od Kříže

Při myšlence na budoucí zápasy nás často přepadají ochromující obavy. I přesto důvěřujeme Bohu, on nám dá odvahu v pravý čas. Kdybychom se už dopředu cítili silní, mohli bychom zpychnout. Stačí, pokud si upřímně přejeme statečně bojovat a pevně důvěřujeme, že nám Bůh pomůže, jakmile budeme potřebovat jeho pomoc.
sv. František Saleský

Nenarodili jsme se proto, abychom jedli, pili a oblékali se, ale abychom dosáhli budoucí odměny. (tj. nebe – pozn. red.)
sv. Jan Zlatoústý

12. světové dny mládeže v Kolíně nad Rýnem (2005), kterými papež Benedikt XVI. pokračoval v tradici setkávání s mládeží, započaté svým předchůdcem. Na závěrečné mši svaté byl asi milion účastníků.



24. 12. 2024 otevření Svaté brány ve svatopetrské bazilice v Římě – začátek Svatého roku 2025

Foto: Freepik, klpargeter

<p>Benedikt XVI. 2005–2013</p> <p>Odstoupil 2013</p>		<p>František 2013–</p> <p>Synoda 2021–2024 9. 10. 2021 papež František slavnostně zahájil synodální proces naslouchání a dialogu; nejdříve na diecézní úrovni, potom na úrovni celé Církve.</p>		
<p>Václav Klaus 2003–2013</p> <p>Vstup ČR do EU (2004)</p>	<p>Miloš Zeman 2013–2023</p>	<p>Petr Pavel 2023–</p>	<p>Při myšlence na budoucí zápasy nás často přepadají ochromující obavy. I přesto důvěřujeme Bohu, on nám dá odvahu v pravý čas. Kdybychom se už dopředu cítili silní, mohli bychom zpychnout. Stačí, pokud si upřímně přejeme statečně bojovat a pevně důvěřujeme, že nám Bůh pomůže, jakmile budeme potřebovat jeho pomoc. <i>sv. František Saleský</i></p>	
<p>Rudolf Schuster 1999 až 2004</p>	<p>Ivan Gašparovič 2004–2014</p> <p>Vstup SR do EU (2004)</p>	<p>Andrej Kiska 2014–19</p>	<p>Zuzana Čaputová 2019–2024</p>	<p>Peter Pellegrini 2024–</p>
<p>Lisabonská smlouva (2007), změna evropských zakládajících smluv</p>	<p>Finanční krize (2008) vyvolaná předchozí americkou hypoteční krizí (nadměrným životem na dluh). Důsledkem byla Velká recese 2008–15, léčená tzv. kvantitativním uvolňováním („tiskem peněz“) a tedy opět životem na dluh...</p>	<p>Pandemie covid-19 (2020–23)</p>	<p>Válka na Ukrajině, 2022–</p>	<p>Boom umělé inteligence (AI), 2023–</p>
<p>2003 – zmapování lidského genomu</p>	<p>Bitcion (2009), nestátní decentralizované peníze, reakce na fin. krizi</p>	<p>Anexe Krymu Ruskem (2014)</p>	<p>Nenarodili jsme se proto, abychom jedli, pili a oblékali se, ale abychom dosáhli budoucí odměny. (tj. nebe – pozn. red.) <i>sv. Jan Zlatoústý</i></p>	

Budoucnost a citáty významných osobností o ní

„Ať se nám
v budoucnu stane
cokoli, přinesme
to Bohu jako oběť
smíru.“

bl. Jindřich
Krzysztofik



A pravda vás osvobodí
související body učení učitelského
úřadu Církve k dalšímu studiu

Co říká katechismus?

Proč jsme na světě?

Jsmo na světě, abychom sloužili Bohu a po smrti se dostali do nebe.

Srov. *Katolický katechismus*, Fr. Tomášek, Praha, 1968.

Co Bůh zjevuje člověku?

Bůh se ve své dobrotě a moudrosti zjevuje člověku. Událostmi a slovy mu zjevuje sebe samého a svůj plán, který od věčnosti předem stanovil v Kristu ve prospěch lidstva. Tento plán spočívá v tom, že všichni lidé mají mít skrze milost Ducha Svatého účast na božském životě jako jeho adoptivní synové v jeho jediném Synu.

Srov. *Kompendium Katechismu katolické církve*, Karmelitánské nakladatelství, Kostelní Vydří 2006

Vybráno z knihy P. Marka Dundy „Řekli svatí a to platí“
(1. až 3. díl, A.M.I.M.S., 2009, 2010 a 2019; kompletní
text on-line na www.fatym.com, objednávka v papírové
podobě na www.amims.net nebo kuponem na straně 55,
příspěvek na tisk á 20 Kč) ■

Historický přehled na str. 6–48 připravili P. Pavel Zahradníček a Ondřej P. Vaněček ■

Já jsem alfa i omega, začátek i konec...

Křesťané se opírají, co se týká budoucnosti (ale i současnosti), o slova toho, který je počátkem všeho a také tvůrcem času: Boha, o kterém věří, že se před dvěma tisíciletími stal člověkem, narodil se jako malé dítě v Betlémě z Panny Marie (proto sám sebe, i když je Bůh, nazývá „Synem člověka“), žil náš život, na Golgotě na kříži zemřel za naše hříchy – a třetí den vstal z mrtvých, jak slíbil...

Co řekl o budoucnosti ten, který sám o sobě říká „Já jsem alfa i omega, první i poslední, začátek i konec“ (Zj 22,13)?

Říká, že konec světa bude – přes všechny hrůzy a katastrofy, které mu budou předcházet – radostným setkáním s ním pro ty, kteří budou na toto setkání připraveni:

„Budou znamenat na slunci, na měsíci i na hvězdách, na zemi úzkost národů, bezradných nad hukotem a přibojem moře; lidé budou zmlát strachem a očekáváním toho, co přijde na celý svět, neboť hvězdný svět se zachvěje. A tehdy lidé uvidí Syna člověka (tím myslí Ježíš sebe – viz vysvětlení výše – pozn. redakce) přicházet v oblaku s velikou mocí a slávou. Až to začne, vzpřimte se a zdvihněte hlavu, protože se blíží vaše vykoupení.“ (Z Lukášova evangelia – Lk 21,25–28)

A co máme dělat do té doby? To nám Pán Ježíš také řekl: „Jděte tedy, získajte je ve jménu Otce i Syna i Ducha Svatého a učte je zachovávat všechno, co jsem vám přikázal.“ A k tomu nám slíbil: „Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa!“ (Obě dvě jeho věty jsou ze závěru Matoušova evangelia – Mt 28,19–20.)

Připravil P. Pavel Zahradníček ■

Hle, já jsem s vámi po všechny dny až do konce světa!



*Pamatuj si:
do naší nové vlasti Bůh nepatří!*

Vojáci vietnamské armády pochodují při manifestaci s komunistickými transparenty kolem katedrály v Ho Či Minově Městě (dříve Saigon)

Nikdy nezabijí lásku, kterou mám v srdci

Víte, že i ve 21. století je křesťanství nejpronásledovanějším náboženstvím na světě? A že počet křesťanů, kteří byli perzekvováni pro svou víru ve 20. století, byl vyšší než těch, kteří byli zasaženi pronásledováními v Římské říši během prvních tří století existence Církve? Zde je jeden z milionů příběhů...

Koncem dubna 1975 po porážce Jižního Vietnamu, který předtím opustila vojska Spojených států amerických, byl v celé zemi zaveden tuhý komunistický režim. Katolická církev se stala třídním nepřitelem číslo jedna. Týkalo se to všech věřících, ale zvláště kněží a biskupů.

Nepřítel státu

Biskup František Nguyen Van Thuan stál tiše proti soptícímu muži. Ještě včera byl ve své biskupské rezidenci, a nyní z něj byl vězeň. Žádné obvinění, žádný soud.

Generál Tu Ha se znovu rozkřičel:

„Ty imperialistická svině – zradil jsi naši zem. Jsi obviněn z kapitalistické propagandy a infiltrace cizích mocností. Jsi

účastník spiknutí Vatikánu proti naší vládě.“

Generál se odmlčel a pak zamával Van Thuanovi papírem před očima.

„Ale chci ti dát šanci... když podepíšeš prohlášení, kde se ke všemu dobrovolně přiznáš, a přidáš ještě několik jmen svých spolupachatelů, budeš volný.“

„Nemohu přiznat, co není pravda.“

„Jak chceš. Jsi zatčen Státní bezpečností Vietnamské lidové republiky. A pamatuj si: do naší nové vlasti Bůh nepatří!“

O samotě

Hned další den byl biskup František Nguyen Van Thuan převezen. Obrněné vozidlo, nákladák, několik vojáků se samopaly. Tolik humbuku pro přepravu jednoho svázaného kněze, musel se v duchu smát biskup.

Cílem byla zapadlá fara na venkově. Pravidla byla stanovena přísně.

„Nehneš se z téhle místnosti a nebudeš s nikým mluvit. Nebo,“ dodal sladce generál, „mi tady podepíšeš to prohlášení a jsi volný.“

„Nemohu, je to celé lež. Nejsem vlastní zrádce,“ odpověděl biskup František.

Generál zrudl a práskl za sebou dveřmi. Na dlouhou dobu to byl poslední

člověk, se kterým Van Thuan mohl mluvit.

Jako biskup si často přál, aby měl čas. Ale tady v tichu a samotě ten čas plynul skutečně pomalu.

Cesta naděje

Téměř se o něj pokoušela malomyslnost. Co by jen tady mohl? Jak nějak prospět utlačovaným věřícím tam venku? Nečinnost byla k zbláznění.

Myslel na apoštola Pavla. Jeho listy z vězení povzbuzovaly církve na mnoha místech.

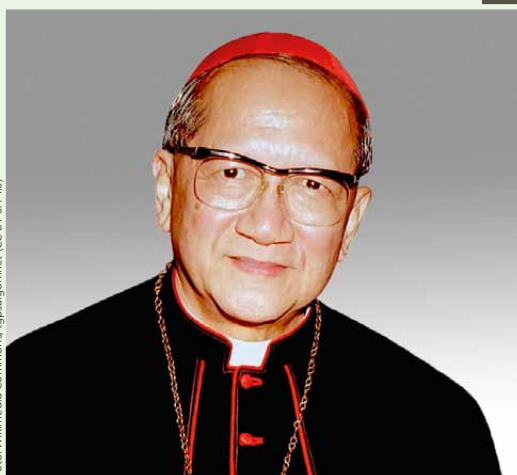
Rozhlédl se po místnosti. Postel, židle, stůl a už nic. Ale, ještě něco – na zdi visel starý kalendář. Vtom mu to došlo. Vytrhl z něj jeden list a začal psát.

Na listech ze starého kalendáře se mu oknem za pomoci lidí z vesnice postupně podařilo propašovat celou knihu. Knížku *Cesta naděje* lidé tajně opisovali a pašovali od vesnice k vesnici. Samozřejmě bez jména autora, ale mnozí se dovtipili... Sloužila jako inspirace pro všechny, kdo museli čelit totalitnímu režimu. Dostala se až daleko za hranice – do Evropy a Spojených států.

Lidé se ztrácejí...

Mezi důstojníky probíhala bouřlivá debata.

„Jak ho hlídáte?! Neřekl jsem jasně, že nesmí s nikým mluvit? A on napíše celou knihu. Proč musím pracovat se samými idioty!“ Generál běsnil.



Kardinál František Nguyen Van Thuan

Bylo nanejvýš jasné, že domácí vězení k ničemu není.

„Soudruhu generále, a co kdyby prostě zmizel,“ ozval se mladší důstojník. „Lidé se přeci občas ztrácejí...“

„To by bylo i moje přání,“ ušklíbl se generál. „Jenže to není možné. Když zmizí, máme na krku štouraly z Vatikánu a z toho imperialistického výboru pro lidská práva. To si naše vláda nepřeje. To by pak mohl zmizet i někdo z nás!“

Chvilí bylo ticho.

„Ne, musíme to udělat jinak. Musíme ho úplně izolovat, musíme ho zastrašit. Chci, ať trpí. Ať si přeje umřít. Ale nesmí nám tu chcípnout. Jasně soudruzi?“

„Ano, soudruhu generále!“

„A hlavně,“ dodal generál, „ať podepíše to zatracené prohlášení.“



Foto: Wikimedia Commons, Bohemian Baltimore (CC BY-SA 4.0)

Panna Maria La Vang, ke které choval biskup Nguyen Van Thuan velkou úctou. Její podoba vychází ze zjevení pronásledovaným vietnamským katolíkem v roce 1798.

V hrobě

V březnu 1976 biskupa Františka přemístili do tábora v Phu Khanhu. Strčili ho do podzemní cely bez oken. Udělal dva a půl kroku – a narazil do vlhké, plesnivé, drsné zdi. Dole u zdi nahmatl malou větrací škvíru. Kromě trochy vzduchu tudy ovšem proudila ještě všemožná havěť – žížaly, brouci, žáby. Všude se linul ukrutný puch, ze kterého se mu chtělo zvracet. Ve vlhkém bahně na zemi se rozkládaly mrtvolky těch živočichů. Prostor osvětlovalo modré světlo, které nikdy nezhasínali. Připadal si jako v hrobě.

Nekonečné noci a dny mýjely v mrtvolném namodralém světle. Jako strašlivá noční můra, ze které se nemůže probudit. Snažil se modlit, ale nešlo se soustředit. Fyzická bolest ho ničila, především ho trápil žaludek. Svaly se mu chvěly. ▷

Strčili ho do podzemní cely bez oken.

Skrz malou větrací škvíru do cely kromě trochy vzduchu proudila i všemožná havěť – žížaly, brouci, žáby.



Foto: Flickr, jeffreylowy (CC BY-NC-ND 2.0)

Samotka z vietnamské muzeální expozice o vězeňství ve Vietnamu



Foto: Unsplash, Valentin Hämikla (CCO)

*„Pane můj, volím si jen tebe,
všechna svá díla svěřuji tobě...“*

Někdy měl pocit, že začíná bláznit. Ticho a samota, plíseň, všudypřítomný zápach.

Vzpomínal na své věřící, na svou práci, na chudé. Svírala ho úzkost. Ležel na zemi a neměl sílu se ani pohnout. Připadal si jako umírající červ.

„Z hlubin volám k tobě, Pane,“ vybavil se Františkovi verš z Bible. Ale měl pocit, že Bůh ho neslyší...

„Synu můj“

Náhle ho zaplavila vlna pokoje.

„Synu můj,“ ozval se hlas v jeho srdci, „netrap se!“

„Musel jsem je všechny opustit, nechal jsem tam opuštěné sirotky, své chudé, celou svou duchovní rodinu. Bože můj, chtěl jsem to dělat pro tebe...“

„Františku, dokázal jsi velké věci! Všechna tvá díla jsou Boží, nejsou však Bohem. Ty ses domníval, že pracu-

*„Všechno zvládnou,
když ty budeš
se mnou.“*

ješ pro mě, ale to já jsem konal své dílo v tobě a skrze tebe. Stýskáš si, že už pro mě nemůžeš dál pracovat... Proč mi své dílo nesvěříš? Miluješ mě samotného, anebo spíš svou práci pro mě? ... Pamatuj si: všechna tvá díla pomínou, na všechna se jednou zapomene. Ale ty budeš žít se mnou navěky. Ode dneška chci, aby všechno mé bylo i tvé a všechno tvé bylo i moje... Důvěřuj mi přece. Já sám se postarám o tvá díla tam venku...“

Tajemný hlas v jeho srdci zaháněl všechny strach i beznaděj.

„Pane můj, volím si jen tebe, všechna svá díla svěřuji tobě... To jediné, na čem

biskup František Nguyen Van Thuan

17. 4. 1928
narozen v Hue, ve Vietnamu

11. 6. 1953
kněžské svěcení, pak postgraduální studia v Římě

24. 6. 1967
vysvěcen na biskupa

24. 4. 1975
jmenován biskupem koadjutorem v Saigonu

15. 8. 1975
bez soudu uvězněn

19. 3. 1976
uvržen do podzemní samoty v Phu Khanhu

29. 11. 1976
poslán do pracovního tábora

5. 2. 1978
převezen do věznice v Hanoji

13. 5. 1978
poslán do izolace na faře ve vesnici Giang Xa

5. 11. 1982
v bytech agentů Státní bezpečnosti

21. 11. 1988
propuštěn do domácího vězení se zákazem opustit Hanoj

1992
nucený exil

1998
předsedou Papežské rady pro spravedlnost a pokoj

2001
sv. Janem Pavlem II. jmenován kardinálem

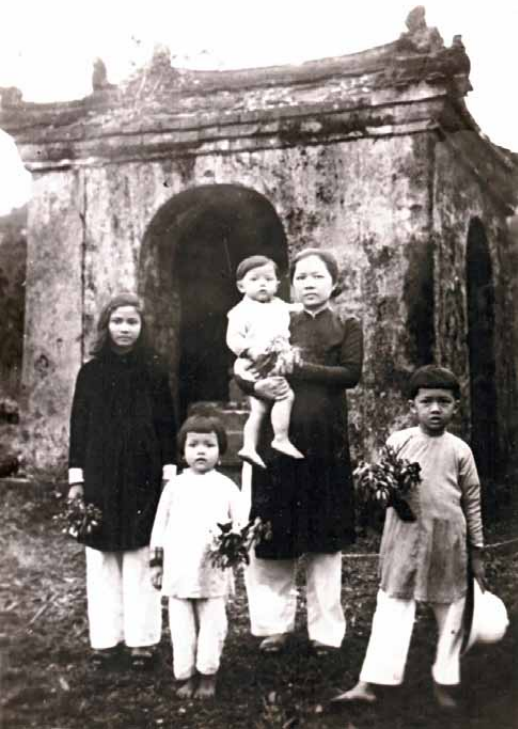
16. 9. 2002
zemřel v Římě

16. 9. 2007
zahájen proces blahořečení

4. 5. 2017
prohlášen za ctihodného papežem Františkem (což je důležitý krok předcházející blahořečení a svatořečení)

mi záleží, jsi ty, můj Pane! Tolik zde potřebuji tvou přítomnost... Žádné mučení, žádný tyran, žádná nemoc či pomatenost, ani ta strašná osamělost mě neodloučí od tvé lásky. Všechno zvládnou, když ty budeš se mnou.“

Závoj beznaděje se protrhl jako mávnutím kouzelného proutku a upro-



Nguyen Van Thuan (vpravo) se svou rodinou (kolem 1930)

střed temnot Františkovi znovu zazářila nezlomná naděje.

(Pozn. redakce: výše uvedený dialog je převzat z knihy *Nespoutaný biskup*, kterou podle vyprávění biskupa napsala Teresa Gutiérrez de Cabiedes a která vyšla i v českém překladu – viz upoutávka na konci článku.)

Nová naděje

Pořád byl v temné díře, kde se stěží dalo dýchat. Pořád jej ničila fyzická bolest a ubíjející samota, ale jeho pohled se změnil. Nemohl dělat nic vnějšího. Ale žádné vězení mu nemohlo zabránit, aby miloval.

Generál Tu Ha přijížděl se svým prohlášením s vidinou, že Van Thuan už to vzdá. Bude spolupracovat! Fyzicky vypadal těsně před zhroucením. A vždy odjížděl zuřivější a zuřivější.

Lék na žaludek

V listopadu 1976 byl František Nguyen Van Thuan převezen do pracovního tábora na sever Vietnamu. Pro biskupa to byla příjemná změna. Zima, přes den úmorná dřina na poli a večer ještě převýchovné přednášky. Ale byl znovu mezi lidmi. Je mu povolen balík od přátel – požádal o „lék na žaludek“ a „trochu chleba“. Přátelé se dovtipí a brzy dostane lahvičku vína a hostie – pečlivě schované v kapesní svítilně. V přísném utajení slouží mši svatou a rozdává eucharistii křesťanům v táboře. Tajně zpovídá. Pro všechny má slova útechy a naděje. Jako by i v táboře najednou byl kousek nebe.

„Nikdo a nic mě nemůže zbavit naděje.“

Jako když na slunci taje led

„Nic tu nemůžeme. Nemůžeme bojovat. Jen čekat, až tady zdechnem',“ beznadějně vykřikoval jeden z vězňů.

„To se moc mylíš,“ upozornil ho biskup František. „Něco přece můžeme. Jejich nenávisť můžeme zničit svou láskou. Jako když na slunci taje led.“

A přesně tak to otec Thuan dělal. Svou dobrotou a laskavostí proměňoval atmosféru kolem sebe. Vážili si ho nejen vězni. I pro dozorce byl oříšek. Nejdřív ho považovali za blázna, když jim odpouštěl a opakoval, že je má rád, a pak si jej začali vážít. I zarytí soudruzi začali pochybovat... Je ten „jeho“ Bůh skutečně vynález „utlačovatelské třídy“?

Venkovské intermezzo

V květnu 1978 proběhlo další stěhování – tentokrát do zchátralé fary na venkově nedaleko Hanoje. Znovu měl být v úplné izolaci. Oba dozorce se s ním nechali přelet dobrovolně! Už dávno netoužili po povýšení, ale svého vězně si vážili. Dokonce mu pomáhali.

Otec biskup tajně – za spolupráce svých dozorců – sloužil mše svaté. Měl promluvy k vesničanům. Jeho dobrotu přemohla i nasazené udavače, kteří měli podávat zprávy. Místo toho s lítostí prosili o svatou zpověď a Van Thuan (se souhlasem saigonského biskupa) z nich sňal exkomunikaci.

Několik měsíců v malé vesničce uplynulo celkem klidně. Bylo jasné, že tato idylka nebude trvat věčně.

Kam s ním?

Časně ráno 5. listopadu 1982 biskup František zmizel. Generálovi došlo, že jeho izolace na venkově nefunguje. Biskupa znovu převezli – tam, kde by ho nikdo nehledal. Do bytů agentů bezpečnosti. Znovu nesměl opustit pokoj, s nikým nesměl mluvit ani se dívat z okna.

Připadal si jako duch. Pro nikoho neměl existovat. Ale když se ponořil do Ježíšova srdce v modlitbě, vnímal, jak se jeho srdce uklidňuje.

Každých čtrnáct dní ho přesunuli do dalšího bytu – nový byt, nový strážce, aby už nikoho nemohl ovlivnit svou dobrotou. Jenže i tentokrát se generál přepočítal.



Novokněž – červen 1953; od prosince do května 1954 zápasil s vážnou tuberkulózou

„Ale nade vším, co se děje, je Pán Bůh. Nikdo a nic mi nemůže vzít svobodu, kterou mi dal.“

„Už opravdu nevím, kam bych tě měl zavést...“ řekl mu generál Tu Ha a připadal si bezmocně. Už s sebou dokonce přestal nosit i to prohlášení. „Žádný z dozorců s tebou nevydržel nemluvit. A je vidět, že mají kontaminované myšlení. Někteří si dokonce zpívají tvoje latinské mantry. A víš co, já sám už si tě začínám vážít. Chtěl bych, abys byl propuštěn.“

Přání biskupa Van Thuana

Toho rána bylo Van Thuanovi obzvlášť špatně. Nemocné svaly a klouby mu ▶

způsobovaly nesnesitelnou bolest. Stěží se mohl pohnout. Vtom přiběhl voják.

„Pohni, chce tě vidět nějaké velké zvíře z vlády.“

Autem ho převezli do rezidence ministra vnitra. Ministr se mírně usmíval.

„Víte, Van Thuane, trochu jsme přehodnotili dějiny. Ve vládě jsou teď velké změny. Nemůžeme pořád spoléhat na Sovětský svaz. Potřebujeme vlastní reformy. Naše země se musí rozvíjet. Musíme se dívat do budoucna. Teď budujeme nový Vietnam,“ ministr se odmlčel.

„Máte nějaké přání, Van Thuane?“ zeptal se náhle.

„Chtěl bych být propuštěn na svobodu.“ Když si věžeň uvědomil, co to řekl, ulekl se, že tím svůj trest akorát tak prodlouží.

„A kdy?“ Hlas ministra zněl tak nevzrušeně, až to bylo děsivé.

„Dneska.“ Tvář Mai Chi Thoa viditelně



Bazilika Panny Marie v Ho Či Minově Městě (dříve Saigon), v němž byl František biskup Nguyen van Thuan biskupským vikářem

ztuhla. Pak kategorickým tónem oznámil svůj verdikt.

„Zařídte vše potřebné.“

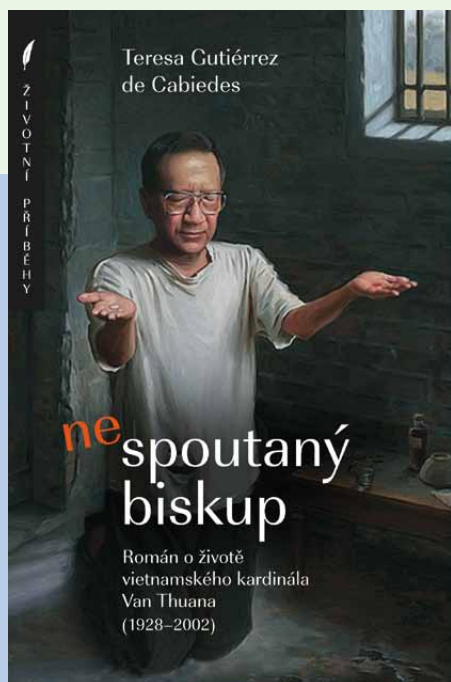
Zatímco zatčení bylo bez formalit, vyplnění propouštěcích listin trvalo celé odpoledne.

A pak 21. 11. 1988 po třinácti letech byl najednou konečně volný.

Svoboda – a vnitřní svoboda, kterou nemohou vzít

„Svoboda...!“ Biskup František si to slovo vychutnával. „Možná mi vydají pas a pak mi zakážou návrat do vlasti. Možná mě znovu uvězní. Možná... Ale nade vším, co se děje, je Pán Bůh. Nikdo a nic mi nemůže vzít svobodu, kterou mi dal. Nikdo a nic mě nemůže zbavit naděje. Žádné okovy mi nevezmou jeho lásku a schopnost milovat. Mohou mě zabít, ale nikdy nezabijí lásku, kterou mám v srdci.“

Připravila Lenka Ripperová (podle knihy Teresy Gutiérrez de Cabiedes „Nespoutaný biskup“, Paulínky, 2023 – viz infobox) ■



Teresa Gutiérrez de Cabiedes: Nespoutaný biskup

Strhující román španělské autorky vychází z biskupova vlastního vyprávění a ze svědectví mnoha současníků, kteří vypovídali pro proces jeho blahořečení. 416 stran, 339 Kč, objednávky na www.paulinky.cz – viz upoutávka níže.

- **Knihy**
- **Multimédia** – audioknihy ke stažení, DVD, mobilní aplikace, CD, e-knihy
- **Devocionálie** – hostie a mešní víno, křestní roušky, medailky a klíčenky, svíčky, ikony a obrázky na dřevě, kříže, růžence
- **Další produkty** – vánoční zboží, hry, plakáty a obrázky, přání, dárkové předměty, kalendáře a diáře, pohledy, záložky

Jak používat knihy z A.M.I.M.S. nejen pro sebe, ale i pro druhé?

Publikace, které v tiskovém apoštolátu A.M.I.M.S. vydáváme, většinou osloví i lidi vzdálené od víry. Knih si můžete objednat alespoň deset od každého vybraného titulu. V objednávkovém kuponu na str. 55–56 je jen část naší nabídky – více najdete na www.amims.net. Sami byste si měli nejdříve knihy přečíst (to je možné i bez toho, že byste si knihu objednali – kompletní texty většiny publikací z A.M.I.M.S. najdete na internetových adresách www.fatym.com a www.amims.net). Potom byste měli uvážit, koho z vašich známých, přátel, sousedů, příbuzných (zejména těch, kteří jsou nevěřící či víře odcizení, kteří již dlouho neudělali nic pro své náboženské vzdělání, kteří jsou nemocní, osamělí...) by kniha mohla oslovit, zaujmout, komu by byla prospěšná. Knihy pak můžete rozdávat, půjčovat, nabízet za příspěvek na tisk...

P. Marek Dunda ■

Vysvětlivky značek:






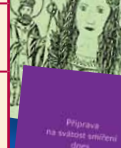
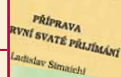
- N** knihy i pro nevěřící
- Z** knihy, které mohou tvořit určitý základ vzdělání
- P** knihy vhodné pro plošné rozdávání
-  knihy o pěším putování

Foto: Freepik



Název publikace, popis a doporučený příspěvek na tisk	kusů
Jitka Krausová: Příběhy moudrosti (formát A5, 96 stran, 20 Kč) P N	
Jozef Luscoň: Do akce jde Titus! (A5, 128 stran, 25 Kč) Napínavý příběh nového blahoslaveného kněze, saleziána. Nejen pro mládež... N	
P. Jiří Ochman a kol.: Se svatým Josefem (formát A5, 32 stran, 10 Kč) Praktická příručka vydaná nejen k roku sv. Josefa	
Josef Janšta: Eliška a Víta (A5, 76 stran, 15 Kč) Čtivý příběh pro děti staršího školního věku od známého autora příběhů pro děti a mládež	
Josef Janšta: O výchově (A5, 40 stran, 10 Kč) Několik užitečných poznámek a doporučení k nelehkému úkolu, jakým je výchova	
P. Jan Peňáz a poutníci: Pouť do Říma od A o Z (A5, 112 stran, 25 Kč) 	
P. Jan Peňáz: Pojď na pouť (A5, 72 str., 20 Kč) Navazuje na předchozí titul 	
Jana Brabcová: Pojďte s námi (A5, 42 str., 15 Kč) Pěšky na Velehrad... 	
Směr Velehrad (A5, cca 88 stran, 20 Kč) Poutní zpěvník 	
P. Marek Dunda a kol.: Hesla pro skvělý život (A5, 104 stran, 20 Kč) Zveršovaný katechismus v heslech (pracovní verze k YOUCAT)	
Pojď si hrát: Stvoření světa (A5, 32 stran, 8 Kč) Domalovánky, luštěňky, křížovky, spojovačky	
Pojď si hrát: Sv. Zdislava (A5, 20 stran, 4 Kč) Domalovánky, luštěňky, křížovky, spojovačky	
Sestry dominikánky: Vaříme se sestrou Flavii (A5, 76 stran, 20 Kč) N Recepty řeholní sestry, která vařila v litoměřickém semináři bohoslovcům	
P. Josef Soukop: Velký náčelník dává Základní kurz křesťanské nauky (A5, 60 stran, 15 Kč) Z Velmi srozumitelně a přitom do hloubky (a ještě k tomu velmi poutavě s použitím velkého množství příkladů)	
P. Martin Sedloň, OMI: Doprovázení (12 x 21 cm, 44 stran, 10 Kč) Řada myšlenek a impulsů – kniha, kterou můžete kdekoliv otevřít a hned se do ní začtete. Stručné, jasné, čtivé – výborná dárková kniha	
P. Martin Sedloň, OMI: Poutníkem naděje (12 x 21 cm, 44 stran, 10 Kč) N Kniha o tom, co tak mnoho lidí potřebuje, ale přitom to postrádá: o naději. Kniha na četbu již trochu náročnější než ta předchozí	
P. Marek Dunda (ed.): Tak kázal Vianney (A5, 72 str., 15 Kč) Tiskový apoštolát A.M.I.M.S. postupně publikuje kázání svatého faráře arského. V této a následujících čtyřech publikacích najdete již více než polovinu z celkem osmdesáti dochovaných kázání sv. Jana Marie Vianneye.	
P. Marek Dunda (ed.): Jak kázal Vianney o svaté zpovědi (A5, 68 stran, 15 Kč)	
P. Marek Dunda (ed.): I tak kázal Vianney (A5, 68 stran, 15 Kč)	
P. Marek Dunda (ed.): Promluvy sv. Jana Marie Vianneye (A5, 60 stran, 15 Kč)	
P. Marek Dunda (ed.): Z myšlenek sv. Jana Marie Vianneye (A5, 36 stran, 10 Kč)	
Matka Ustavičné Pomoci a modlitby ukrajinsky / Мату Неустанної Помочі та українські молитви (A6, 64 stran, 0 Kč)	
P. Marek Dunda (ed.): Řekli svatí a to platí I., II. a III. (A5, 80–84 stran, 3 x 20 Kč) I. II. III. Rozsáhlá sbírka stovek citátů svatých a blahoslavených	
sv. Jan Zlatoústý: Kázání na Janovo evangelium, kázání 1–15 (A5, 84 stran, 20 Kč) Kázání, ve kterých jeden z nejvýznamnějších kazatelů starověké Církve probírá takzvaný „Prolog“, tj. prvních osmnáct veršů Janova evangelia. Editorem celé série je P. Marek Dunda.	
sv. Jan Zlatoústý: Kázání na Janovo evangelium, kázání 62–75 (A5, 84 stran, 20 Kč) Kázání na 11.–14. kapitolu Janova evangelia, tedy o událostech předcházejících Ježíšovu utrpení a o části poslední večeře	
P. Ladislav Simajchl: Stáří (A5, 48 stran, 10 Kč) Jak prožívat stáří tak, abyste se na něj mohli téměř těšit...	
P. Ladislav Simajchl: Rodiče a školáci (A5, 76 stran, 15 Kč) Čítanka o výchově dětí od školáček po studenty. Pro rodiče dětí školního věku (od 1. třídy až po pubertu včetně)	

objednávkový kupon



Název publikace, popis a doporučený příspěvek na tisk	kusů
Jitka Krausová: <i>Eskulapova hůl, lampa a kříž</i> (A5, 288 stran, 40 Kč) Svatí a věřící lékaři a zdravotníci (17.–21. století)	
Jitka Krausová: <i>Manželství – cesta ke svatosti</i> (A5, 322 stran, 40 Kč) Příběhy svatých manželů 20. století – a dokonce začátku 21. století	
Nálepky s hesly (dva archy A4, 24 Kč oba archy dohromady)	
Joseph Fabelle: <i>Cena, kterou zaplatíš</i> (A5, 160 stran, 30 Kč) Muslim z Iráku napínavě vypráví o svém obrácení, křtu, útěku...	N
P. Marek Dunda, P. Pavel Zahradníček (ed.): <i>Dotyky nebe a země</i> (formát A5, 128 str., plnobarevná obálka, 30 Kč) 7 událostí a předmětů v dějinách křesťanství, které zvou k zamyšlení	N 2.VYD.
P. Pavel Zahradníček: <i>Dějiny, jak je možná neznáte</i> (A5, 128 str., plnobar. obálka, 30 Kč) 10 mýtů o křesťanství ve světle historických faktů	Z N 2.VYD.
P. J. Doubrava, P. M. Dunda: <i>Mozaika duchovní moudrosti</i> (A5, 96 str., plnobarevná obálka, 20 Kč) Výběr citátů známých osobností	Z N 2.VYD.
Jaroslav V. Polc: <i>Jan Hus v představách šesti staletí a ve skutečnosti</i> (A5, 128 str., plnobarevná obálka, 30 Kč) Kým byl Jan Hus ve skutečnosti – ve světle faktů, jeho klady i zápory...	N
Thomas E. Woods, Jr.: <i>Jak katolická církev budovala západní civilizaci</i> (A5, 208 stran + 16 stran barevných příloh, 180 Kč)	Z N
P. Marek Dunda: <i>Krokodýl aneb můžeš růst</i> (A5, 64 stran, plnobarevná obálka, 15 Kč) 36 impulsů pro růst lásky k Bohu i k bližnímu	Z
<i>Ze života pro život</i> (A5, 96 str., plnobar. obálka, 20 Kč) Výběr z nejzajímavějších svědectví, která vyšla v prvních dvaceti číslech časopisu <i>Milujte se!</i>	P
sestra Cecílie: <i>Útěk sestry Cecílie</i> (A5, 96 stran, plnobarevná obálka, 20 Kč) Napínavé, ale i humorné vyprávění řeholnice, která v 50. letech ukrývala kněze před StB a pak před ní sama utíkala	N
sv. Alfons M. Liguori: <i>Návod na dobrý život</i> (A5, 96 str., plnobar. obálka, 20 Kč) Stručně a jasně o základech duchovního života – dobrého a radostného	Z
P. Jan Kabeláč: <i>Základy křesťanské víry</i> (A6, 44 stran, 5 Kč) Stručně a srozumitelně nás toto dílko uvádí do křesťanských postojů. Jedna z nejžádanějších brožurek A.M.I.M.S. – vytištěno již přes 110 000 kusů.	Z P N 2.VYD.
P. Marek Dunda: <i>To promodlím</i> (A6, 42 stran, 5 Kč) Další z evangelizačních publikací s modlitbami – také s těmi nejzákladnějšími	P
P. Josef Havelka: <i>Rozmlouvej s Bohem</i> (A6, 48 stran, 5 Kč) Nejen modlitby, ale také stručný úvod do modlitby – publikace hlavně pro mládež	P
P. Petr Šabaka: <i>Pane Bože, co mám dělat?</i> (A5, 44 stran, 12 Kč) Aneb manuál pro člověka, který si v kostele připadá jako Alenka v říši divů	N
P. Marek Dunda a kol.: <i>Příprava na svátost smíření dnes</i> (vydala MCM, A6, 48 stran, doporučený příspěvek na tisk při objednání naším prostřednictvím je 25 Kč) Publikace nabízí víc než jen zpovědní zrcadlo...	
Petr Piřha: <i>Slyšte slovo a zpívejte píseň</i> (224 str., 45 Kč, měkká vazba) 2.VYD.	45 Kč
Petr Piřha: <i>Slyšte slovo a zpívejte píseň</i> (208 str., 180 Kč, pevná vazba, původní vydání z roku 2012 v „dárkovém provedení“)	Z N 180 Kč
Níže můžete dopsat objednávané tituly podle www.amims.net	
Nezapomeňte prosím uvést své jméno, adresu s PSČ, telefon a případně i e-mail:	
Jméno:	
Adresa:	
PSČ: Tel.: E-mail:	
Vyplněný kupon zašlete na adresu A.M.I.M.S., Náměstí 20, 671 03 Vranov nad Dyjí. Knihy vám přijdou jako obyčejná poštovní zásilka České pošty s vloženou složenkou na úhradu příspěvku na tisk a poštovné (možno uhradit i bezhotovostně). Možno objednávat i na apostolat@fatym.com .	

Náš knižní tip: Jak katolická církev budovala západní civilizaci

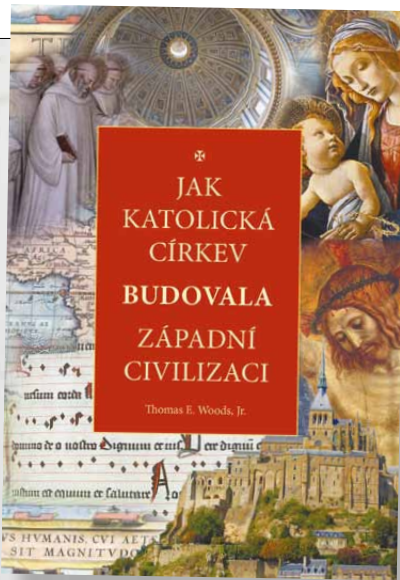
Zeptáme-li se dnes vysokoškolských studentů, co vědí o katolické církvi, lze jejich odpovědi často shrnout do jednoho slova: „zkaženost“. Neměla by však jejich odpověď znít spíše „civilizace“?

Slova v úvodu napsal Thomas E. Woods, Jr., americký bestsellerový autor. Jsou motivací k četbě jeho mimořádně úspěšné knihy *Jak katolická církev budo-*



Foto: FreePick





vala západní civilizaci. Její český překlad vyšel v uplynulých patnácti letech dokonce dvakrát, pokaždé v desetitisícových nákladech.

Publikace populární formou přibližuje:

- proč se moderní věda zrodila v katolické církvi,
- jak katoličtí kněží rozvinuli ekonomické teorie svobodného trhu o 500 let dříve než Adam Smith,
- jak katolická církev vynalezla systém univerzit,
- vyvážená historická fakta o Galileově případu,
- jak západní právní systém vyrostl z církevního práva,
- jak Církev humanizovala pohanský Západ trváním na posvátnosti každého lidského života.

Knihu můžete objednat pro sebe i pro druhé pomocí kuponu na předcházející straně nebo na www.amims.net. Vzhledem ke smlouvě, kterou máme s americkým držitelem autorských práv, ji nemůžeme tak jako jiné knihy, které vydáváme, nabídnout on-line zdarma. Pro knihovny, školy a učitele máme však speciální nabídku knih zdarma – viz infobox.

P. Pavel Zahradníček ■

Český překlad vyšel dokonce dvakrát, pokaždé v desetitisícových nákladech.



Perla za zvláštní cenu

Foto: Freepik; Pixabay /montáž: MSI

Kdysi jsem slyšel takto převyprávěné podobenství Pána Ježíše o perle a Božím království (viz Mt 13,45–46). Vícekrát jsem pak nad ním přemýšlel. Pomohlo mi porozumět. Snad pomůže i tobě:

Přicházíš do klenotnictví. Všude je mnoho nádherných šperků, ale tobě padne do oka mimořádná perla ve vitrině z bezpečnostního skla. Taková, jakou jsi ještě nikdy neviděl...

„Co stojí?“ ptáš se prodavače.

„Okamžik, zavolám šéfa...“

A za chvíli již před tebou stojí sám majitel firmy. Začíná trochu ze široka a tyká ti, jako by tě již – Bůh ví, jak dlouho – znal: „Správně jsi postřehl, že jde o zcela mimořádnou, zvláštní perlu. A zvláštní je i její cena. Ta perla stojí všechno, co máš!“

„Mám něco kolem tří set tisíc,“ pomyslíš si.

„Tak to bude cena za perlu,“ řekne obchodník, aniž by čekal, až nějakou částku vyslovíš.

„Ale když vám dám všechno, nebudu mít na opravu střechy domu a na...“

„Ty máš dům? Tak i ten bude tvořit cenu za perlu,“ naváže zcela samozřejmě obchodník.

„No, to nemyslíte vážně! To budu spát v garáži?“

„Aha, tak ty máš také garáž? Ale nemáš ji jen tak, prázdnou...?“ usměje se obchodník.

Vyhrkneš: „A jak se s rodinou dostanu bez auta na chalupu?“ Ale vtom si uvědomíš, že zřejmě nejen auto, ale i chalupa bude součástí ceny.

„Ano, máš pravdu...“ pokračuje obchodník. „Je to skutečně zvláštní a výjimečná perla. A tomu odpovídá i zvláštní cena: vše, co máš. Ber, nebo nech být! Vezme někdo jiný...“

Váháš, přemýšlíš, ale nakonec souhlasíš. Vidiš sám, že tahle perla za to stojí.

„Dobrá,“ končí obchodník rozhořor. „Takže nyní je všechno, co máš, mé. Konto, dům, garáž, auto, chalupa, ale také tvá rodina – manželka, děti... – Neboj se, nechci ti to brát. Dobře s tím vším nakládej a hlavně nikdy nezapomeň, komu to nyní patří. A věřím, že kdybych tě snad o něco z toho v budoucnu požádal, bez váhání mi to dáš...“

P. Pavel Zahradníček ■

(podle „Milujte se!“ č. 12/2010; všechna dosud vydaná čísla časopisu „Milujte se!“ najdete zdarma v elektronické verzi na webu www.milujte.se – k dispozici je i fulltextové vyhledávání)

Stojí vše, co máš!

„Nebeské království je také podobné obchodníkovi, který hledá vzácné perly. A když najde jednu drahocennou perlu, jde, prodá všechno, co má, a koupí ji.“ (Mt 13,45–46)

Poznej své

charisma!

V několika předchozích číslech časopisu „Milujte se!“ jsme se věnovali charismatům – darům Ducha Svatého ke službě. Jsou to dary, které nám Bůh dává, abychom jimi předávali jeho lásku a dobrotu druhým lidem. Když sloužíme charismaty, jsme nástroji v Božích rukou. Abychom co nejlépe plnili svůj úkol, je třeba, abychom byli na něho napojeni, čerpali z něj lásku, dobro, moudrost a pravidelně s ním komunikovali – modlili se.

V tomto čísle se tedy budeme věnovat modlitbě – rozhovoru s Bohem. Je to velmi široké téma – můžeme se modlit mnoha způsoby. Zaměříme se nyní na modlitbu vlastními slovy.

Foto: Pexels, Jonathan Gonçalves (CCO)

Co je to modlitba?

Modlitba je rozhovor s Bohem.
 Modlit se znamená být srdcem u Boha.
 Modlit se znamená ztišit se.
 Modlit se znamená naslouchat Bohu.
 Modlit se znamená děkovat mu,
 modlit se znamená prosit ho a všechno mu svěřit:
 všechny starosti, obavy,
 všechno, co tě tíží ve svědomí,
 všechno, z čeho máš radost.
 Modlit se ale také znamená
 přijímat v životě i to smutné
 a prosit Boha,
 aby přišel do našich starostí.

Podle *YOUCAT pro děti – Katolický katechismus pro děti a rodiče*, Karmelitánské nakladatelství, 2018 – viz upoutávka na této straně.

The screenshot shows the website interface with a top navigation bar containing links for 'církvev.cz ZPRÁVY', 'Katolický týdeník', 'karmelitánské nakladatelství', 'E-shop', and 'O portálu'. Below the navigation is a search bar and a list of categories: 'Knihy', 'Liturgické předměty', 'Klášteřní produkty', 'Devocionálie', 'Mešní vína', and 'Předplatné'. The main content area features a large banner for 'Karmelitánské knihkupectví' with the text 'Největší knihkupectví s duchovní a křesťanskou literaturou'. Below the banner is a section titled 'Adventní a vánoční nabídka' displaying several book covers: 'Svatá Rodina, 15 cm', 'Vánoční pohádky', 'Adventní pohádky', 'Kouzlo Vánoc', 'Adventní čtení VI.', and 'V Betlémě se svítí'.

2200 vlastních vydaných titulů • 19 originálních edičních řad • nový e-shop

Objednávky on-line nově na eshop.cirkev.cz

Karmelitánské nakladatelství vydává knihy pro muže a ženy, rodiny s dětmi, pro duchovní a pastorační pracovníky či studenty teologie. V nabídce jsou knihy pro účastníky duchovních cvičení, učitele náboženství, katechety, ale i maminky, které si chtějí u dobré knížky odpočinout.

Bůh na tebe čeká

O modlitbě vlastními slovy

Ilustrace: Milujte se!, by AI (CC BY 4.0)

V Bibli, v Janově evangeliu, je krásný popis našeho vnitřního spojení s Ježíšem Kristem: „Já jsem vinný kmen, vy jste ratolesti. Kdo zůstává ve mně a já v něm, ten nese mnoho ovoce, neboť beze mne nemůžete dělat nic.“ (Jan 15,5)

Proč se modlit?

Zkus si představit větvíčku: nejdříve roste, pak na jaře kvete, v létě plody dozrávají, na podzim nese zralé plody, v zimě odpočívá. Na jaře znovu kvete... Přináší radost, krásu, později pokrm pro lidi... A teď si představ jinou větvíčku, takovou, která se od kmene odloučila. Uschla. Nenese žádné ovoce.

Kterou větvíčkou bys chtěl být ty?

Když budeš napojený na Krista, poneš mnoho ovoce. To je jeden z důvodů, proč se modlit – bude to dobré pro tebe, pro druhé lidi i pro tvůj vztah k Bohu.

Co ti ještě dá modlitba? Ochrání tě od zla. Pán Ježíš říká: „Bděte a modlete se, abyste nepřišli do pokušení. Duch je sice ochotný, ale tělo je slabé.“ (Mt 26,41) ▷

Knihy z Portálu

<https://obchod.portal.cz>

The screenshot shows the website interface for 'portal'. At the top, there are navigation links: NAKLADATELSTVÍ, ČASOPISY, SEMINÁŘE, and E-SHOP. Below this is a red navigation bar with links: ZLEVNĚNO, AKCE, PŘIPRAVUJEME, NOVINKY, O NÁKUPU, a search icon, a user profile icon, and a shopping cart icon labeled '0 Kč'. The main content area displays a grid of books. On the left, there is a vertical menu with categories: E-KNÍHY, HRNÁ TŘÉNINKY, KOMIKS, ODBORNÁ, PEDAGOGIKA, POPULÁRNĚ NAUČNÁ, PSYCHOLOGIE, and ROZHOVORY. The book grid includes:

- Vzhůru srdce** by Beneš, Petr. 349 Kč 297 Kč. Buttons: SKLADEN, DOPRAVA.
- Než všechno zapomenu** by Kopecký, Jaroslav. 399 Kč 169 Kč. Button: KOZEBRÁNÍ.
- Filemonovi** by Candland, Adrien. 349 Kč 212 Kč. Button: SKLADEN.
- POŽENÁNÍ pro děti** (partially visible).
- Gilbert Sampa** (partially visible).

Portál byl založen v roce 1990 Salesiánskou provincií Dona Boska s cílem pomáhat při výchově dětí a mládeže. Od začátku se proto zaměřil především na publikace z oborů pedagogika, psychologie a sociální práce, a to na odborné i populární úrovni. Později přibýly knihy pro rodiče i děti, jak z oblasti beletrie, tak rozvíjející tvořivost. Nedílnou součástí knižní produkce jsou rozhovory, spirituální tituly, beletrie a non-fiction. Veškerou produkci nakladatelství Portál (včetně akčních slev) najdete na webu obchod.portal.cz.



*Zkus si
představit
větvičku...*

Foto: Wikimedia Commons, d_proffer (CC BY 2.0)

I službu charismaty (dary, které nám dal Bůh proto, abychom jimi mohli pomáhat druhým – pozn. redakce) může deformovat hřích. Například pýcha. To když člověk připisuje ovoce – výsledky působení charismat – sám sobě, a ne Bohu. Skrze charismata působí Bůh a jemu patří chvála. Kdyby do větvičky neproudila míza skrze kmen, tak by nenesla žádné ovoce. Bohu patří chvála! Modlitba tě ochrání od hříchu!

Rozptýlení starostmi?

A co mám dělat, když pokleknou k modlitbě, ale různé starosti mi nedovolí se soustředit na „Boží věci“?

*Když budeš
napojený na Krista,
poneseš mnoho
ovoce. To je jeden
z důvodů, proč se
modlit – bude to
dobré pro tebe, pro
druhé lidi i pro
tvůj vztah k Bohu.*

Boží hlas ve slovech Bible

„Smyslem Písma je, aby pomáhalo zakoušet Boha. Skrze Písmo se modlíme a učíme se, jak se spojit s Bohem. Člověk může strávit celý život studiem Písma, dokonce se může stát i odborníkem na studium Písma. To ale nestačí. Písmo nám nebylo dáno pouze ke studiu, ale i k tomu, abychom podle něj žili a změnili svůj život.“ Takto otec Elias vysvětluje fakt, že ti Písmo (Bible) nabízí nejen informace, které se nijak neprojeví ve tvém životě, ale že z něho můžeš čerpat světlo ke změně života k lepšímu a postupně měnit své srdce, pouštět ho do svého života.



Foto: Pexels, Tima Miroshnichenko

Máš starosti? Máš dvě možnosti: Od starostí se „odtrhnout“ (to nefunguje), nebo s nimi přijít za Ježíšem.

Přístupy k tomuto problému jsou dva.

První možností je snažit se od starostí odtrhnout a i přes ně se pokusit myslet na Boha. Připomíná mi to situaci, jako když máš nějaké starosti a přijde k tobě na návštěvu dobrý přítel a ty mu o svých starostech neřekneš. Mluvíš o jiných věcech. Tyto tvoje starosti se tedy v tomto rozhovoru nemohou vyřešit, protože o nich se svým přítelem nemluvíš, nezískáš jeho radu, pomoc, jeho pohled na věc.

Vkládání do Ježíšových rukou

Druhou možností je svěřit se dobrému příteli se svými starostmi. Tedy v modlitbě předkládat své problémy Bohu a ptát se ho, jaká je jeho vůle v těchto věcech, prosit o Boží světlo. Co chceš, Pane, abych v této věci udělal? Otec Elias

Vella v knížce *Na orlích křídlech* píše, že vkládat své problémy do Ježíšových rukou neznamená, že je Ježíš všechny vyřeší za nás. Píše:

„Při řešení vlastních problémů se vždy jedná o spolupráci Boha a mě samého.

Bůh mě chce zapojit do toho, co činí nebo hodlá učinit. A pokud mi Bůh Otec řekne, co mám udělat, a já to nezvládám, znovu se na něj obrátím: ‚Otče, snažil jsem se ze všech sil, ale nedokážu to. Nejde mi to, a tak to vkládám do tvých rukou.‘ ▷



Foto: Freepik

Jak číst Bibli? S Církví...

Způsobů, jak z Bible načerpat maximum, je víc. Nejdřív je ale třeba se rozhodnout, v jaké formě Bibli číst a s kým.

Bible je starodávný text, který vznikl v odlišné kultuře, a tedy některá slova mají trochu jiný význam, než jak je chápeme dnes. Například slovo „bratr“ mělo širší význam: znamenalo „příbuzný ve stejném patře rodokmenu“ – označovalo tedy nejen pokrevního bratra, ale i bratrance a dokonce i bratrance bratranců... Často neznáme dobový a kulturní kontext a snadno může dojít k omylu. Abychom text správně pochopili, můžeme si jednotlivé knihy Bible pořídit i s komentářem odborníků, kteří se Bibli dlouhodobě zabývají. Tedy nečíst Bibli sám, ale s Církví – s komentářem teologů, biblistů, překladatelů apod. Můžeme si vybrat například krátké úryvky Písma s rozjí-

máním na každý den v kalendářním roce nebo třeba Bibli s realistickými obrázky, které nám pomohou představit si, jak to v Izraeli před dvěma tisíci lety vypadalo, nebo si můžeme zařídit, aby nám úryvky Písma i s komentářem pravidelně přicházely do mobilu... Forem je mnoho... Ale hlavně čteme Bibli...

... s Duchem Svatým!

„Vlastními slovy vzývejte Ducha Svatého. Poproste o jeho vedení, abyste ve světle víry Boží slovo pochopili a vnikli do hloubky Písma. Čtení vybraného textu z Bible vás přivede k naslouchání Bohu a poté k osobnímu rozhodnutí. Text si přečtěte několikrát. Zvýrazňujte si při tom slova nebo věty, které vás nejvíce oslovují,“ píše otec Elias Vella a zvláštní pozornost věnuje právě těm slovům, která tě nejvíce oslovila, dotkla se tě. Když šli učedníci do Emauz a Ježíš k nim mluvil, také se jich jeho

slova dotýkala: „Tu si mezi sebou řekli: ‚Což nám nehořelo srdce, když k nám na cestě mluvil a odhaloval smysl Písma?‘“ (Lk 24,32) Například během mše svaté se Boží slovo hlásá, nejenom čte. To slovo má moc. Bůh promlouvá ke každému individuálně – pro každého je určeno určité slovo, skrze něž se ho Bůh dotýká. Když tě nějaké slovo osloví, zastav se u něj a rozjíměj o něm. „Znamená to, že k vám právě tehdy a na tom místě promluvil Bůh,“ píše otec Elias.

... a číst se společenstvím

K „nastartování“ zvyku pravidelné četby Bible a při jeho udržování může pomoci, když několik lidí ze společenství čte doma tytéž úryvky Písma svatého a pak spolu na setkání společenství mluví o tom, co je zaujalo, čemu nerozumí, jak by mohla slova Bible pomoci v každodenním životě apod.

Toto je postoj učedníka, následování Ježíše. Toto je prosba o světlo, o moudrost, která nám dá poznat, co máme dělat.“

Hledání Boží vůle

Bůh nás stvořil z lásky a chce, abychom byli ve spojení s ním jednou šťastni i na věčnosti. Bůh chce, aby se vše pod Ježíšovým vedením sjednotilo (srov. Ef 1,9–11). Toto je Boží vůle, Boží plán. Kdyby se všichni otevřeli Božímu plánu, bylo by to nádherné. Ale bohužel, jsme slabí, hřešíme a stavíme se proti Božímu plánu.

Otec Elias píše, že se nemáme ptát na Boží plán v daleké budoucnosti nebo zítra, ale hlavně na Boží plán pro dnešní den: „Každý den má totiž svůj vlastní plán. Každý den se máme ptát Boha: „Pane, co ode mě teď žádáš?“ Boží plán uskutečňujeme, snažíme-li se žít to, co nám Bůh říká, abychom dělali dnes.“

A co mám dělat, když nevím, co ode mě Bůh žádá? Otec Elias doporučuje dva způsoby, jak zjistit Boží vůli:

„U prvního způsobu se podívejte do Ježíšových očí, pokuste se zachytit jeho pohled a zeptejte se ho: „Pane, dnes se chystám udělat to a ono. Souhlasíš s tím?“ A Ježíšovy oči k vám promluví. Jestliže se váš plán nebude shodovat s jeho vůlí, pocítíte to – tehdy k vám Ježíš promluví.

Druhý způsob může vypadat asi takto: povězte mu, aby vaše rozhodnutí – je-li v souladu s jeho vůlí –, požehnal. Pokud s ní v souladu není, poproste ho, aby váš plán zmařil.“

Takto tedy můžeme vyčistit své srdce od starostí, „vytížit se“ a připravit se na naslouchání jeho hlasu. V tom ti může velmi pomoci i četba Božího slova – Bible (viz infobox *Boží hlas ve slovech Bible*).

Jak často se modlit? Občas, nebo pravidelně?

Představ si, jak důvěrně se znáš s přítelem, se kterým mluvíš jenom náhodně, občas a krátce...? To si toho ani moc nestihnete říct, nevíte, co ten druhý prožívá, nemůžete si navzájem pomoci. A teď si představ, jak důvěrně se znáte s přítelem, se kterým denně osobně mluvíš půl hodiny – tak to je něco úplně jiného – to jste toho už prožili hodně, naučili jste se spolu mluvit, naslouchat si, spolupracujete, můžete se jeden na druhého spolehnout, pomáháte si nebo spolu jen tak jste... Podobně to je i se vztahem k Bohu a s modlitbou.

Celou sérii připravila Agata Cahová (podle pramenů uvedených níže) ■

Prameny:

YOUCAT pro děti – Katolický katechismus pro děti a rodiče. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2018.

Vella, Elias. *Na orlích křídlech: O modlitbě*. Praha: Karmelitánské nakladatelství, 2017.

Vkládat své problémy do Ježíšových rukou neznamená, že je Ježíš všechny vyřeší za nás.

Foto: Freepik

Při řešení problémů se vždy jedná o spolupráci Boha a mě samého.

Jak můžu uslyšet Boha?

Boha nemůžeš slyšet tak jako lidi nebo zvuky kolem sebe. Hovoří s tebou docela potichu, protože tě nechce vyděsit, mluví s tebou svou tajnou řečí, řečí srdce. Nalad' své srdce na příjem! Někdy slyšíš jeho hlas v sobě, někdy ve slovech Bible, někdy skrze „náhody“. Někdy k tobě mluví skrze druhé lidi.

Podle YOUCAT pro děti – Katolický katechismus pro děti a rodiče



Možná nejen děti, ale i dospělí někdy při modlitbě říkají slova, a přitom si vůbec neuvědomují, jaký mají význam. Otec Pavel Jagoš přímo s pomocí dětí – tak, aby jim bylo vše srozumitelné – sestavil knihu „Na cestě k Bohu aneb Průvodce modlitbou“. Po mnoho let pracoval s dětmi a mládeží, založil také tzv. Malou Antiochii, která organizovala prázdninové pobyty pro děti a mládež, a to zvláště pro ty, kteří přicházeli z nevěřícího prostředí.

Modlím se a přemýšlím

Foto: Pexels, Elina Fairytale (CC0)

V modlitbě Otče náš, kterou nás naučil Pán Ježíš (proto jí někdy říkáme „Modlitba Páně“), je nějakým způsobem obsaženo (ukryto) všechno, oč mohu Boha prosit.

Slova Ježíšova, tak jak nás je naučil se modlit, jsou vytištěna velkými písmeny, k nim je připojeno kratičké zamyšlení.

OTČE NÁŠ, JENŽ JSI NA NEBESÍCH,
ve věčné radosti nepopsatelné krásy nebe.

POSVĚŤ SE JMÉNO TVÉ.

Dej, aby všichni lidé poznali Tebe, jediného a pravého Boha, a měli v úctě Tvé svaté jméno.

PŘIJĎ KRÁLOVSTVÍ TVÉ.

Na zemi království Boží lásky mezi lidmi v jediné Kristově církvi; v duších království milosti posvěcující; a na konci času království věčného života ve šťastném vidění Tvé slávy.

**BUĎ VŮLE TVÁ, JAKO V NEBI,
TAK I NA ZEMI.**

Jako v nebi zástupy andělů radostně plní Tvou vůli, tak pomoz i mně ochotně zachovávat Tvá přikázání a přijímat z Tvé ruky všechno, co mi posíláš.

CHLĚB NÁŠ VEZDEJŠÍ DEJ NÁM DNES.

Pro tělo prosím o jídlo a pití, teplo a světlo..., má duše touží po Eucharistii ve svatém přijímání.

**A ODPUSŤ NÁM NAŠE VINY,
JAKO I MY ODPOUŠTÍME NAŠIM
VINÍKŮM.**

Jsem ubohý(á) a hříšný(á), buď ke mně, Pane, milosrdný! Zároveň mi pomoz, ať odpustím vždy a všem, kdo mně ublížili. Jen těm, kdo odpouštějí druhým, můžeš odpustit i Ty.

A NEUVEĎ NÁS V POKUŠENÍ,

Vzdaluj ode mě, Pane, všechno, co by mě mohlo svést ke hříchu. Dej mi sílu, abych častěji dokázal(a) přemáhat pokušení těla, světa i ďábla.

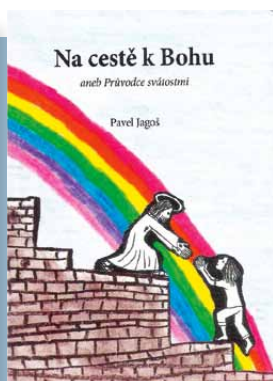
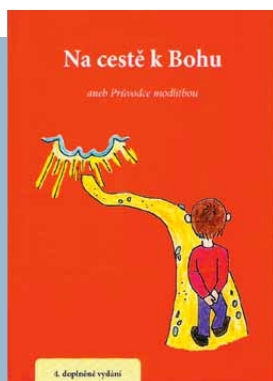
ALE ZBAV NÁS OD ZLÉHO.

Chraň mě nemoci i bolesti, vzdaluj ode mne zármutek a neštěstí. Ale zvláště mě ochraň před tím nejhorším, co může člověka potkat: těžkým hříchem a věčným zavržením.

AMEN.

Vyslyš mě, Pane, ať se stane tak, jak Tě prosím.

Poznámka redakce: Podobně zpracovanou modlitbu „Zdravas Maria“ najdete v „Milujte se!“ č. 67, str. 60 (zdarma ke stažení v archivu všech dosud vydaných čísel na www.milujte.se). ■



P. Pavel Jagoš

Na cestě k Bohu aneb Průvodce modlitbou

Na cestě k Bohu aneb Průvodce svátostmi

Dvě knihy, které pomáhaly sestavit a pak „testovat“ děti. Vydalo Kartuziánské nakladatelství, 126 a 144 stran, cena jednoho dílu je 85 Kč. Objednávky na <http://www.kartuzianbrno.cz>

ABC civilizace lásky

1.
Měj v úctě každého člověka, protože v něm žije Kristus. Buď vnímavý ke každému – je to tvůj bratr a sestra.
2.
O každém smýšlej dobře – o nikom nesmyšlej zle. I v nejhorším člověku se pokus najít něco dobrého.
3.
O druhých mluv vždy dobře – o bližních nikdy nehovoř zle. Naprav křivdu způsobenou slovem. Nebuď příčinou konfliktů mezi lidmi.
4.
S každým hovoř jazykem lásky. Nezvyšuj hlas. Neproklínej. Nezpůsobuj problémy. Nezapříčiňuj pláč. Uklidňuj a projevuji dobrotu.
5.
Odpouštěj všem a vše. Nepřechovávej v srdci hněv. Vždy podej ruku ke smíření první.
6.
Čiň vždy dobře bližnímu. Každému čiň dobro tak, jak chceš, aby ho druzí činili tobě. Nepřemýšlej o tom, co má někdo udělat pro tebe, ale o tom, co máš ty udělat pro někoho.
7.
Aktivně pomáhej v utrpení. Ochotně přispěj útěchou, radou, pomocí, srdcem.
8.
Pracuj poctivě, protože plody tvé práce používají druzí, jako i ty používáš plody jejich práce.
9.
Zapoj se do života společnosti. Otevři se chudým a nemocným. Poděl se o hmotná i duchovní dobra. Snaž se vidět potřebné kolem sebe.
10.
Modli se za všechny, dokonce i za nepřátele.

kardinál Stefan Wyszyński

Když jsi to
poslechl, promyslel a promodlil,
běž, žij a šíř to dál!

Znáte **TémaBox**?

přehrávač duchovních přednášek,
seminářů, audioknih, kázání...

<http://temabox.tv-mis.cz>



**Pro duchovní vzdělání i k odдыхu,
on-line i k uložení: k poslechu doma,
ve vlaku, v autobusu...**

TémaBox <http://temabox.tv-mis.cz> nabízí velké množství různých přednášek, seminářů, duchovních obnov a kázání (kardinál Tomáš Špidlík, biskupové Karel Herbst, Josef Kajnek a Pavel Posád, P. Vojtěch Kodet, P. Elias Vella, P. Joseph Bill, P. Angelo Scarano, P. Alois Pekárek, P. Pavel Dokládál, P. Pavel Havlát, P. Tomáš Halík, Kateřina Lachmanová, Věra Luxová...). TémaBox je součástí internetové křesťanské televize TV-MIS.cz. Společně s hudebním JukeBoxem (<http://jukebox.tv-mis.cz>) nabízí výběr toho nejzajímavějšího z audiosekce TV-MIS.cz. Obsah je možno i uložit a dále šířit.

Milujte se!

Římskokatolický farní úřad, Náměstí 20
671 03 Vranov nad Dyjí
e-mail: redakce@milujte.se